

શ્રી.
સંગીત.
રામલીલા.

પુર્વાર્ધ રામાયણ.

નવિ છપાવી પ્રસિદ્ધ દર્શન.

મલાલ જોડાલાલ વાડીલાલ જુકલેકર.

૧ ભારતપુર તાલુકાજીપોલા — અમદાવાદ,
ગોહરો.

અજબ લીલા અવિનાશીની, રામચરિત્રમાર;

પતીત પાવન થાયછે, શ્રવણ કરો નરનાર

આવૃત્તી. ૧ લી પ્રત ૧૦૦૦ અને ૧૯૧૧

મુદ્રય આઠ આના.

અમદાવાદ પાંચમશાના ગંગા પાસે શ્રી સત્ય સાગર
પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં પોલ પોચાબાદ ચકુભાઈએ છાપી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક 3511

વર્ગીક

પુસ્તકાનું નામ રંગીન રામલાલા

વિષય દ-૨

શ્રી

સંગીત

રામ લીલા

સપ્ત અંકી.

રચી પ્રસિદ્ધ કર્તા,

દલાલ જેઠાલાલ વાડીલાલ.

સારંગપુર તળીઆની પોળ-અમદાવાદ.

ટાહરે.

રાગ ચરિત્ર ઉત્તમ અતી, ગણુના ન તેની ગણાય;
શ્રવણુ મનન ને કથનથી, ભવોદ્ધિ પાર પમાય.

પ્રથમ આવૃત્તી

સને ૧૯૧૧

પ્રત ૧૦૦૦

અમદાવાદ-પીરમશાના રોડ ન પાસે શ્રી સત્યસાગર પ્રિન્ટીંગ
પ્રેસમાં પટેલ પોચાભાઈ ચક્રભાઈએ છાપી.

કીંમત આઠ આના.

ગાંધીજીના પુસ્તકોના સર્વે પ્રકારના હક્ક રચિ પ્રસિદ્ધ કર્તા
૧૮૬૭ ના ૨૫ મા એક્ટ મુજબ
રજીસ્ટર કરાવ્યું છે.

આ પુસ્તકના સર્વે પ્રકારના હક્ક રચિ પ્રસિદ્ધ કર્તા
દલાલ બેઠાલાલ વાડીલાલે પોતાના સ્વામિન રાખ્યા છે.

બુકસેલર દલાલ બેઠાલાલ વાડીલાલ.

શ્રી

સંગીત રામ લીલા

સપ્ત અંકી.

પાત્ર—જન.

સુત્રધાર...	નાટયકા
વિદુશક...	મસ્કરો
નટી.	સુત્રધારની સ્ત્રી.
હશરથ.	અવધપુરીના રાજા.
રામ, લક્ષ્મણ, ભરત શતરૂઢન.	હશરથરાજાના પુત્રો.
વશીષ્ઠ.	તેમના ગુરુ
સુમન્ત.	પ્રધાન (હશરથનો)
કૌશલ્યા, સુમીત્રા ને કેકેઈ...	હશરથની પટરાણીઓ.
સીતા.	રામચંદ્રની સ્ત્રી.
મંધરા	કેકેઈની દાસી.
સાંત્રામણ્ડત.....	ભરત શતરૂઢનનો મામો.
દેવ	અમરાપુરીના રાજા.
બ્રહ્મરૂપતી	દેવોના ગુરુ.
જનક	મીથુલાપુરના રાજા
સુનયના	તેમની સ્ત્રી.
ગુણવંત.	જનકનો પ્રધાન.

વાલી.	કિશકધાનો રાજા.
શુગ્રીવ	તેનો ભાંધ
અંગદ	વાલીનો પુત્ર.
હનુમાન, નગ, નીળ, જન'ભુવાન	શુગ્રીવના મીત્રો.
તારા	વાલીની સ્ત્રી.
રાવણ	લંકાનો રાજા
વિભીક્ષણ	તેનો ભાંધ
ઈંદ્રજીત	રાવણનો પુત્ર.
પ્રહસ્ત	તેનો પ્રધાન.
સુપર્નખા	રાવણની બેન.
મદોદરી	રાવણની પટરાણી.
સુલોચના	ઈંદ્રજીતની સ્ત્રી.
શરમા	વિભીક્ષણની સ્ત્રી.

એ સિવાય સેનાપતી સરદારો પ્રજાગ્ન રાખી,
લોકો, દાસ દાસીયો, છડીદાર વિગેરે.

સંગીત રામ લીલા.

અંક ૧ લો.

પ્રસ્તાવના.

રચણ-રંગમંડપ

મંગળાચરણ.

સુત્રધાર—

શાદુલ વિહીરિત.

કર્તા છે કમલાપતી જગતના માતા પિતાનો તમે;
હર્તા છે નિજ ભક્તના કોટને દુઃખ ન તેને દગે.
ભક્તિ વશ છે ભુધર પ્રભુ તમે હાતા સિદ્ધીના ચરે;
જે જે કીધી અખીલ આ અવનિમાં લીલા અકળહરે. ૧
તારી છે અદ્ભુત આ કૃતી મને, બાસે વિશ્વાધારે.
પામું પાર ન તે ગતિ મુજ મહી, લેશે રતિબારે.
નીતી ને સુરીતી નથીજ મુજમાં, ખામી ભરેલો અતી;
આપો આપ કૃપા કરી વીમળા, વાણી અને સુમતી. ૨
રાગ જોગીયો આશાવરી.

(જશ્વો સિતમકો સગવાર હું) એ રાહ.

સગવ્યા સૌ પાત્રો રૂડા વેષથી, હજુ કેમ આવ્યો વિદુષક નથી
વિદુષક—રૂડો વેશ આવ્યોહું અગે ધરી,કહો કેમ તેડ્યો મુને આવડી
સુત્ર-- ગીતી લાવણી.

રાજનગર નીવાસી, જે. વી. હલાલ કૃત કાવ્ય સજવું
આ રંગભૂમી પર આજે, સંગીત રામ લીલા ચરિત્ર ભજવું.
એ નાટકમાં તારો, મારે છે ખપ સગન હસાવા હાસ્ય વચ્ચેન ઉચરી,

વહ વહને શું લેશે, તુજ મહેનતનું કહે ઝટ વીચાર કરી.

વિદુઃ—

ત્રીતાળી ચોપાઈ.

બાળી દેવ પડી છે નહારી, નિન્ને જોઈયે લાડુ દરા ખારી

ધન સાકરમાં લચપચતા, માંડ પેટ ભરાય તે જમતાં.

જે કબુલ કરો, વાત આવી, મુકુ સગજન સોને હસાવી.

નહિનો ઝટપટ ચાલ્યો જાઉં, ખોટી ગાળો શું રાંડની ખાઉ.

કેમ કબુલ છે કહો તતકાગ, મારા ઘરમાં છે મોટું એ સાલ.

રીઠ ફોગટ ખોટી હું ચાઉં, ઘેર જઈને આ શીકલ બતાવું.

સુત્ર—

ગીતી લાવણી.

વચન વહે શુ આવું, કેમ વિદુષક ગાંડુ ગાંડુ આવે

સીધું મળશે સારું, દીવસમાં દશવાર ભલે ખાળે.

વિદુઃ—બસ બસ બંડા ખુશી, જોઈએ શું લાડુની ચંદ જ્યાં લેહેર.

સુત્ર—ચતુર કામ તું તારું, અગવળે રાખીને મુજબર પ્રિતી

વિદુઃ—વધુ વિવેચન કાંઈ, કરી કહો સુચનાથી ન તે રીતી.

સુત્ર—ક્યમ લાગી પ્રીયાને વાર.....

નટી—.....સ્વામી શેવામાં ખું નિયાર.

સુત્ર—

ત્રીતાળી ચોપાઈ.

કહે આ નાટકને તું વિસ્તારી.....

નટી—.....કહું શીર ધરી આજા તમારી

રાગ શામ કહ્યાણુ (શ્રી જગત્પત્ની પ્રભુ આપ સન્મર્તી) એ રાહ

પ્રભુ કૃપા કરો મમ વિદ્ય સૌ દરે

વાર્ણવું વિસ્તારથી તે, આપ આશરો. પ્રભુ કૃપા કરો એ ટેક.

બુધિ લેશ મળે નટી મુજમાં પરમકૃપાળુ દશ.

સિદ્ધ કાર્ય કરજે આ મારે, નમું નમું જુગદીશ.

છે જગ તારણ મારણ સૈના ઉધારણ તું આપ;

કૃપા કરી કર કમતીને દુર, અતી હર અથ સંતાપ. પ્રભુ ૨

ભરતખંડમાં નગર અયોધા, અમરાપુરી સમ સાર

રાજ કરે અજ સુત નૃપ નીર્મળ ન મળે કંઈ જગાર. પ્રભુ ૩

અમુરે સુર ગૌડોજને અતીશે દીધું દુષ્પ અપાર,

દુર કરવા હરીયે કૌશલ્યા ઉર ધર્યો અવતાર. પ્રભુ ૪

કેકેયે છળ કરીને માઝ્યાં રાયની પાસ વચન.

બ્રાતને પત્ની લઇ તે પાળવા રામ નિસર્યા વન. પ્રભુ ૫

હર ધરી અહમેવ સીતાનું હરણ કયું લંકેશ,

તે લેવાને આવ્યા પોતે સુવેલુ શ્રીપતી શેષ. પ્રભુ ૬

રાવણ બ્રાત વીબીક્ષણ આવ્યો, રામ શરણ અભીરામ

પંડી વાલી સુત વીપ્તી કરવા મોકલીયો શ્રીરામ. પ્રભુ ૭

મહિપતીએ નવ માન્યું જ્યારે, હવું યુધ તે ઠાર

સીતા લઈ શ્રીરામ સીધાવ્યા અયોધાપુર મોઝાર. પ્રભુ ૮

તેહનું સંગીત નાટક આજે, ભગવું ધરી ઉમંગ.

જય જય કરજે મહારાજ જયમ, ખુશી થાય જન સંગ. પ્રભુ ૯

વિદુ—રંગભૂમી પરે પધારીઆ ખરે,

સ્વધર્મ સજ્જનો તમે, કરી કૃપા અરે. રંગ

રાંડ અતી કમળત મળી હું રમ્મ માગવા જાઉં,

માર પડે મુજ અંગે લાડુ, શી રીતે હું ખાજી. રંગભૂમી.

(ઇતિ પ્રદર્શના.)

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ રાજ સભા.

દર્શક—ગઝલ. (નારીના કટાક્ષ પાસે પુરૂષ છે ગુલામ. એ રાહ.)

શુભ સર્વાવ ચતુર મારી વાત આણી વાર

મમ રાજમાં પ્રજા સુખી દુખી છે કે આવાર.

શુભ૦

આચરે શો ધર્મ કર્મ શુભ અશુભ કરે

દુખી હોય તો કહો જે દુખ કરે દુરે.

શુભ૦

બ્રહ્મ ક્ષત્રી વૈશ્ય શુદ્ર આચરે શો ધર્મ

વર્ણાશ્રમ ધર્મ કેવળ પાળે છે તે પર્મ.

શુભ૦

સુમન્ત—(ભરથરી બાતા (૨) તમે કરોમાં હું પર કોપ એ રાહ.

સુણો મહારાજ (૨) નથી આપ રાજ્યમાં ખામી

ધર્મ રાજ ચાલે છે આપનું, કહું છું પ્રભુ ક્ષીર નામી.

નથી દુખી કોઈ (૨) સૌ પ્રજા સુખમાં માલે

આચરે વેદનો ધર્મ સુનીતી થકી સર્વ તે ચાલે.

છે આદ્યજ્ઞ સૌ (૨) મહા પવિત્ર અહીં હોત્રી.

કરે ગૌ બ્રાહ્મણની રક્ષા તે ખરા શુદ્ધ સુર ક્ષત્રી.

વળા વૈશ્ય સર્વ (૨) કરે પશુનું પાલન પ્રીતે,

શુદ્ર કરે ત્રીવર્ણ તણી સેવા નીજ કુળની રીતે.

છે સ્વર્ગ સમું (૨) તમ રાજ ખરેખર સ્વામી

માઝ્યા મેહ વરસે લુપર ત્રીલોકમાં કીરતી જામી.

વશીષ્ઠ—ખીલાગ ગજલે (અગર હમ ખામખાં હોતા.) એ રાહ.

સુણો અજખાળના અંશી, ક્ષત્રી શુભ કુળ સુરજવંશી. (એ ટેક)
તમે છો રાય સુકીતવાન તેવી છે આપ પ્રજા નીતીવાન.

બ્રાહ્મણ પર લાવ રાંખો અતી એથી કડ્યાણુ થશે લૂપતી—સુણો.
દુષ્ટી જન દીનતી ઉર દાઝ લાવોછો અચલ રહે તુજ રાજ
અતી છે રાય મુજ આશીષ અતી કારી થઈને દશ દીશ. સુણો.

દશ૦—

ગીતી—લાવણી.

બ્રહ્મ વેતા મુની ધીર, આપ કૃપાથી થાય સદા કડ્યાણુ
સુત સંપત્તી આપ પ્રતાપે હું છું આપનો દીન સેવક નીરવાણુ.

રાગ હોરી (કાગુનકે દીન ચાર—એ રાહ)

મારા મનનો વિચાર ગુરૂં જોડો ઉભય કર તમને જણાવું. મારા. ટેક.
રાજ્યાસન ભોગવ્યું મેં ધણા દીન, પોચ્યો જરા વયે સાર. ગુરૂં.
મમ સુત રામને આ ગાદી છે આપવાનો વિચાર. ગુરૂં.
ગમે મને ગુણુ એના રસાળા ચતુર વીર્યાક્ષણુ કુમાર. ગુરૂં.
રામને રાજ કરતાં નીરખુંતો થાય આનંદ અપાર. ગુરૂં.
અતી ઉપજે મુજ તનમાં ટાઢક માટે કહું છું આવાર. ગુરૂં.

વશીષ્ઠ —

ત્રીતાળી ચોપાઠ.

ભલે રાય કરો એ સુકાજ અમો એથી ખુશી અતી આજ
ભલો મુજ્યો એ તમને વીચાર ધન ખુધી તમારી આવાર.
રામ છે બહુ બુદ્ધી વિશાળ, અતી એ ગુણી રૂપ રસાળ
રાજ્યાભીષેક શુભ મહુરતમાં કરો રાય ખુશી અતી અમો.

દશ૦—

ગીતી લાવણી.

શુભ મહુરત ક્યારે છે જોઈ કહો આ વેળા રાધીરાય

છો ત્રીકાગજાની આપે તુમ વાણીથી મંગમમય સૌ થાય

વચીબટ— કાફી તાતાસ (પ્રજ્ઞમું પદ પરમેશ) એ રાહ

રાય શુભોને આવાર મહુરત કહું નીરવારી. રાય એ ટેક

ચેન માસ કાલે શુદ્ધ સાતમ પુન્ય ચોમ ગુરવાર

ને એ મહુરતમાં કદિ બેસે ગાદીએ રાજા કુમાર

થાય અતી સુખકારી રાય શુભોને આવાર.

મહુરત.

દશરથ—(પ્રથમ ગણપતિને પાય લાગુરે—)એ રાહ

આજા આપની શીશ અદ્વારે કાલે મુદ્રીશ સર્વ મંગારે

સેવક—મહારાજ તમે જે બોલાવેરે ગણીકા નૃત્ય કરવાને આવીરે

અંદવદના:— ગીતિ લાવણી.

સૌ સંકટ ઉરનારા ખમા ખમા મહારાજ વણી તમને

સેનાપતિ—સુશુ ચતુર અંદવદના ગાયન કરી પુરા કરો સમાજનો

નાયકા (પતહે સખી યેન ગલી ગયો ક્યામ) એ રાહ.

આજે છે આનંદ આનંદ ઉર અપાર. (૨)

રહો અવીરણ રજ તમારે છે પ્રજના પાલણકાર.

આજે.

વિનય વિવેકમાં આપછો પુરાયે સત્ય વચન વદનાર.

આજે.

ગાદીએ ગમજ કાલે ગિરજશેરે થાએને જયજયકાર.

આજે.

સુમંત— ગીતિ લાવણી.

ખરેખરી પુરા કાવી રાજસભાને તેજ અતી આજે

દશા—છે સંગિતમાંજ પ્રવીણ આપો એવું મન જેથી રાય.

અંદ—મહારાજ રજ માયુંકું કૃપા કરી શિરપાવ દીધો સારો

રહો અંતરેજ્યા જગમાં.....

દશ૦—.....કાલે આવળે ખપ પડશે તારો.

મોગીરામ— ગીતી લાવણી.

રાય પધારે પોતે વાર થાય છે ભોજનને કાળે,
ખંદાનું ઘશે કામ પેટ ભરી મગશે મોઢક આળે.

પ્રવેશ ૨ જો.

સ્થળ—રાજ માર્ગ

પ્રભા જન— કાવ્ય અથવા રોગાવૃત.

ઘણી ખુશીની વાત; થયો આનંદ ઉર ભારી;
થાશે ગાદીપતી રામ; ધન્ય આજની બલીહારી.
નીપુણ ન્યાયવંત એક; નદી દેં દુઃખ લગારી.
મુર્યાવંશી કુળદીપ; જન્મીયા એ સુખકારી
આટી આજની રાત; પ્રભાતે પાટે જેસં:

સદારામ—થાશે આપણુ કામ; પેટ ભરી લાડ મગ

જીવણુરામ—આજ કડું અપવાસ કાલ જમાય વધારે;

મ લાડુ સાત ઉપાડુ ભારે ભારે,

સદારામ—ખંદા ખાશે બાર; રાંડના તું શું ખાયે;

જીવણુ૦—વાળુ બાવીશનો બાણ; થવાનું હોય તમ

ચિદ૦—જાગે પાણુ જે ત્યાંય; મળે તે મોટા લાષને;

કુટા કરમનાં બેઉ; વદો શું ઘાંટા દર્શને.

શું આ કરે બકવાદ; રાંડના રસ્તે ઝાઝો.

મારા પુટે છે કાન; લગાવી દશ તમાચા.

પ્રવેશ ૩ જો.

સ્થળ—ઈંદ્ર સભા.

ઈંદ્ર—(અહરુપતિ પ્રત્યે) પીલુ બરૂઓ-લાવણી (ગીરધારીરે વાત
શુરશરે છે વિનતી એક મારી; લગ્ન અંતર મહિ ઉતારી. ટેક.

(જુલ) છા અનુર રશિમણી આપરે; તમ સેવ્યે જન્ય રાંતાપરે.

આપછા મોટમ પદ માપરે; યુગવંતારે વાન કહું દુખકારી. લે

અયોધ્યામાં દશરથ રાયરે; જે પુર પ્રનાપી કહેવાયરે;

તમના સુત શ્રી રઘુરાયરે; ને ઘાશેરે કલે રાજ્યાધિકારી. લેજો.

જો રામ રાજ્ય ભોગવશેરે; તો રાવણને કાણુ હણશેરે;

દુખમાંથી માણુ છાડવશેરે; આપણને છે શીર સંકટ ભારી. લે

મુજને એ ચીતા થાયેરે; જો રામજી વનમાં જાયેરે;

તો સુર સૈને સુખ થાયેરે; ઉપાયજરે એવો યોજો વિચારી. લે.

અહરુપતિ—(ખુશ રહેા સતતમજા મેશયિ દ્વાતા બેલી એ રાહ)

સુણો ઈંદ્રરાય ઉપાય એક જડીયો છે;

શ્રી રામ જન્ય વન ભલો ઘાટ ઘડીયો છે;

કળિયુગને આજ્ઞા આપ આપશે જ્યારે;

જઈ માંહો માંહિ કલેશ કરાવે ત્યારે.

કરો કામ ત્વરાથી વિલંબ કરો નવ કાંચે.

તો જન્ય દુખ સૌ દુર શુખ સૌ થાયે.

ઈંદ્ર—

ગીતી—લાવણી.

ભાઈ કળિયુગ કપડી; અહીં આજ્યને કામ પડ્યું તાંડે

જઈ આજ અયોધ્યા માય; જનવને તું કામ કહું માંડે,

રામ વનમાં જાયે, કરો કપટ કંઈ એવું જઈને આજ;

તો થાય સુખ મુજને;.....

કળીયુગ—.....તને રીકર હું આ વાળો મહારાજ.

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ—માર્ગ.

કળીયુગ—

ત્રીતાળી ચાપાઈ.

રામની છે અપરમા જોડ; પ્રિય સખા તેની મંથરા તેડ;

છે મલીન અતી તેનો વેષ; તેના અંગમાં કરું પ્રવેશ.

કરશે કકઈ તેનો સ્પર્શ; પ્રવેશું તેમાં ધારી હું હર્ષ;

ફેરવું મન માગે વચન; જેથી રામને કાઢસે વન.

બદા છે એ કામે હુંશિયાર; નહિ પછા કદિ હઠનાર;

થઈ વાર વધુ મુને આંહી; જલ્દી જાઉં અવધપુર માંહી.

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ—કેકૈ સુવન.

કેકઈ--(દાસી પ્રત્યે)

ગીતા લાવણી.

પ્રાણ પ્યારી તું મારી; ઘણીવારની ક્યાં ગઈતી વાર;

આ આવી દેવી હું; અતિ કલ્પાંત કરે છે સા સાઈ.

સુણો બાઈ તમ પુત્રો; મામાને ઘર ગયા એમ જાણી;

આ રાજ રામને સોંપે; ને કાલે દશરથ રાય ઉલટ આણી.

રાજ્ય રામજો કરસે; તો શું આપણને કહો લ્હાણ મળશે.

બુર થશે તમાર, નામ તમારાપર મિકું વળસે.

કેકઈ--(ખુશ રહો. મુનમજા મેઠા બીધાતા બેલી—એ રાહ)

તું કરી સોઠ સૌ દુર હર્ષ ધર અંગે,

આ રામ ખેશસે રાજ કાલ ઉમંગે;
 શુભ મહુરત નીરધાર્યું છે ગુર વશીષ્ઠે;
 કેમ કાઢે વચન આ વાર રાંડ કનિષ્ઠ.
 આજ અવધવાશીને ઉર આનંદ ન માયે;
 ઘેરે ઘેર ઉચ્છવ મંગળ ધોળ ગવાયે.
 વળી રામ સરવ માતાને સરખી માને,
 તું એમાં અતિ કર્પાંત કરે છે શાને.
 શતરૂઢન ભર્તૃપર હેત રાખે છે સાફ,
 જોઈ એનું કામગી મન રીઝે દીક્ષ માફ.

મંથરા—ગરબી દિપચંદી (અગોલા શાના લ્યો છે એ રાહ)
 હરખ એવો શાને ધરોછો. (એ ટેક)

રામ અતિ કપટી છે કુડો, નહી પુછે તમ ભાવ. હરખ.
 મનમાં હુપદ લેશ ન ધરસો; ફેગટ સિદ્ધ પ્રલાવ. હરખ.
 શંખ પ્રકાશસે સર્વને એતો, જો એતો નહીં કાંઈ. હરખ.
 ભરતજી રાજ કરે કંઈ એવી યુક્તિ રચ્યા મારી ખાઈ. હરખ.

કેકઠ—રામનુ હેત ભરતપર છે બહુ; છવથી જાણે વિષેય પ્રિય સખી
 એ શું બોલી. (ટેક)

ભાવ રાખે સરખો બંધુપદ; ના ગણે અંતર લેશ. પ્રિય.

મંથરા—આપણા ભરતનો ભાવ ન પુછે; રામને આપે રાજ. હરખ.
 એ કપટી રામ રાજ કરે તો; જેર ખાઈ મર આજ. હરખ.

કેકઠ—હારી (સામરા ખીન નીંદ ના આવે—એ રાહ.)

તુને ખમા ખમા સખી મારિ. (એ ટેક)

મન તાર ભુતે ભરમાવ્યું; કે શું થયું તુને ખારી;

કે નથી ચીત્ત ફેકાણે તાર; તેથી ખોલે અવિચારિ.
 મુદ્ધિ સહુ ક્યાં ગઈ તારિ; તુને ખમા ખમા સખી મારિ;
 આ લે હાર અમુલખ અપું; લે તુજ કંઠે ધારિ.
 આવ તુને આલીધન આપું; ના કર કલ્પાંત ભારિ;
 યાને સખી શાન્ત તું મારિ; તુને ખમા ખમા સખી મારિ.

એમ કહી મંથરાને છાતી સરસી ચાંપતાં કળીયુગ પ્રવેશ કરે છે તેથી)

ગીતિ—સાવળી.

હાહા વાત ખરિ છે; અરે મારિ મુદ્ધિ ગઈતી ભુડી;

શિખામણુ તુજ સાચી... ..

મંથરા—... .. ત્યારે શું ખોટું કહું છું ભુડી.

કેકડ—ખમાય જીવતા પંખખી (સૈનાં છોડે મોરિ ઐયાં—(એ રાહ.

સખી છે મુજને તું પ્યારિ (૨) (એ ટેક.)

આ કુમતી મુજને શું મુઝી; છે શિખ તુજ સુખદારિ. સખી.

તેં શિખ દઇ મુજને સમજાવી; પણ ઉર ના મેં ઉતારિ. સખી.

સોડય તણો સુત રાજ કરે મમ; કાગળ વાગે કટારિ સખી.

મમ સુત રાજ કરે કંઈ એવી; ખતાવ્ય મુદ્ધિત વિચારિ. સખી.

મંથરા—ગરખી દીપચંદી (અખોલા શાનાં જ્યોછાં એ રાહ.)

ધણો દિલગીર ન બાછ. (એ ટેક.)

કિપાય અક્ષિર એક જડયો છે; રામનો ઘડવા ઘાટ. ધસો.

કેકડ—કે જડદી મુજને સખી મારિ; જેથી મટે કિચાટ

અતિ ડર આનંદ ધાયે. (ટેક.)

મંથરા—જુગલ વચન તમને આપ્યાં છે; માગો તે રાચતી પાસ. ધસો.

જેને રાજ ભરતને આપો; રામ બાયે વનવાસ. ધસો.

કેકઠ-શાઆશ શાઆશછે સખી તુજને; ધન્ય છે તારો વિચાર. અતિ.
રાત્રે રાય પધારસે ત્યારે, માગી લઉં નીરધાર. અતિ.

(થોડો વખત વીતી જાય છે.)

ગીતિ—લાવણી.

ગણ સખિ તું મારિ; ઘણી વાર મન ઉંઘ લેવે આવે;
મુજ પતિ કેમ ન આવ્યા; અતિ દિરમાં ચીંતા મુજને થાયે.

મંથરા— ત્રીતાલી ચો.પામ.

આવસે બાધ ધીરજ રાખો; રખે વાત વીસારિને નાંખો;
વિસયાં તો થસે દુખ ભારિ.

કેકઠ—કદિ ના વીસરું પ્રાણુ પ્યારિ.

મંથરા—વળી રાય આવે જ્યારે બાધ, તમે તો ખેસજોને રિસાધ;

કેકઠ—મને કેવુ પડે નહી કાંધ.....

મંથરા—.....ચુપ રે રાજ આવે છે આંહી.

(દશરથ પ્રત્યે) ગીતી લાવણી.

આવો બલે પધારે.....

દશરથ—(પ્રવેશ કરિ).....કેમ દીસે છે આજે અધાર.

કરિ નથી રેશનાધ, રાયનગૃહમાં કેમ કહો વાર.

નથી દીશતાં રાણી.....

મંથરા—.....જવ પણે સુતી છે પ્રેમ આણી.

દશરથ—(રાણીપાસે જઈને)આજે તુંબહારી કેમ,સખીસાંજમાંસુતીછે શાણી.

જંગલો જ જોટી ઠોકો (ડોલેરે જોળન મદ માતી એ રાહ)

મારા સમ છે તું કેમ આજ તો ઉદાસીરે (એ ટેક)

પ્રાણુ પ્યારિ તુજ પ્રેમનો છું અતિ પ્યારિરે.

મારા.

અતિ ઉમંગનો દિન આજ તો ખરેછેર.

ઉઠે ઉઠે મિયા સાને શોક તું ધરે છેરે

મારે.

(રાણીને હાથ પકડી)

મુજ સમ રવાની હોશ સી છે નુન તારેર.

તુજ વીણ નથી કાઈ અન્ય મિત્ર મારેર.

મારા.

કેકઈ—હાથ તરછોડી નાંખીને કામ ચાલેર.

જાઓ જાઓ નહીં મોડુ સાથ હું તમારીર;

સાને આવ્યા તજ કૌશલ્યા સુમીત્રા પ્યારીર.

જાઓ.

જાવ્યું નહોતું મેં તો તમારું હેત આપુરે,

ખરીત આપીશ હું હયાય, સત્ય કહાવુરે.

જાઓ.

દશરથ—મેરવી દાદોરે (ધન કાયડી સેનરીયારે રાત રહે એરાહ)

આમશું બોલેછે તું નીરાશમાં, સ્ત્રીલી પ્યારી, જ્યાં ઉદાસી અવાસમાં

દેજી દાંડે તેને કહે તું સાચું, શીરસછેદ કરે રોણ ત્રાસમાં

આજ.

પ્રાણ થઈ મુજને અતિ પ્યારી, જેહ માજે તેદેકે હુલાસમાં,

આજ.

સત્ય વચનથી કહું છું તુજને; મામ મામના રહે ઉદાસમાં,

આજ.

ચક્રવ મનોરથ પૂર્ણ કરે તુજ, મૃગાક્ષી પડ્યા છું મોહપાસમાં. આ.

કેકઈ—સુણો દીસી તજના ધરનાર એ રાહ.]

સુણો રાય કહું તે મુજ વાત, ભુલી તે કેમ જાઓ પતિરે,

તમે વૃષપરવાની સંગાય ભુલા તે કેમ જાઓ પતિરે એ ટેક.

અયહના મુદ્દ કરવાને કાળ, તમ સાથે આવીતી છું મહારાજ. ભુ.

ધરી રથની આગી ત્યાં જોગી વાર. ભુ. કરેલાઓ તો મેં મુજનીરવારજી.

તહાં આપ્યાંતાં ભુગલ વચન, ભુ. અતિ આપે પુત્ર થઈ તીજમન ભુ.

સંગીત રામ રાવણ નેહ હું આજ આપે, મુને કહ આણીતેહ હું.

૧૨૧—

ગીતી કારણી.

જા રાખે આગી લે જે હાથ મનમાં દોયે ધર્યાય;

છે સમય વચન આર નહીં સુઝે હું કહિ પડે આ કામ.

૧૨૨

વૃતાન્ત સંભાષ.

સમય વચન આપણે જાણી, માન્યું અતિ ઉલટ આણી;

અમને ભાવે રાજવાસન, રામ ચોદ વરસ જાય વન.

૧૨૩— (સમયે મનમાં જવાનું વચન સાંભળી)

સમયે કહેવું હું (કુંવરી કુંવર આરા લાક્ષ્મી એ રાહ.)

આશો મુજબ સુઝી તેં કયો, આમું માગ્યું વચનછ;

કુંવરી કુંવર કારીયું, કયમ થાય સદનછ. આશો.

સમય કહ નહિ ઉપછ. નવ કરીયો વિચારછ;

માગ્ય પ્રીયા ખીનું કંઈ અરે, આપું તુજને આવારછ. આશો.

રામે જાણ્યું શું તોહર, કે કંઈ છે મુજ વાંકછ;

જાને કહે કાઢે વન રિશે, સમ છે અતિ રાંકછ. આશો.

માતા સમી તુને મન મણે, કરે ચર્ચા સેવછ,

કપટ દાસે ન રાખે કહ, નહીં હર અહમેવછ. આશો.

કામજા અમ છે એહનું, શીદ કાઢે છે વનછ;

વન વેદન કયમ વેકશે, રામ રૂપ રતનછ. આશો.

જાણે સજ સેપું સહુ, સમ બેસી રહે ઘેરછ;

જાત કયા કરી એહનું, લાખી મુજબ મેરછ. આશો.

રામ રાખે વન કાઢી, મન લાખી દયાવછ;

સમયે એના સંભારતાં, મુજ રહમ ચીરાવછ. આશો.

કેકે—(કરોધાવેશમાં) જુરસાથી—સુણા દિલ્લી તખ્ત પરનાર એ રાજા
આપી વચન શું બોલો છો તમામ અસત્ય કેમ વદો આકુરે;
નહિ સત્યવાદી તાણું એ કામ, અસત્ય કેમ વદો આકુરે. ૨૬.
જેહ શુદ્ધ સુધર્મથી કહેવાય, એ વચનને કયમ ફરી જાવ.અ.
આપી વચન બનોછો કેમ નરક; અસત્યો એથી રવીકુળમાં કલાંક. અ.
જુઓ હરીચંદને સીમી સુખના, એ વચ્ચા તેમમાણે પાળ્યા વચન. અ.
જો વચન તમારે, કદી જામ.અ.તમ પુર્વજ નરકે પળાય. અ.

(આવાં કુરે વચનો સંગીતી, અરેરે હાથ હાથ કહી મુર્છાન
જઈ રાજા પડે છે. એટલામાં પ્રજાન્ટ આવેશ કરે છે.)
વચીષ્ઠ—(દશરથ પ્રત્યે) (કામજી દાસે છે અક્ષયેલા તારી આંખમારે એરાક)
કેમ સુતાઓ આજે અહીંયાં ઉદાસમારે, કેકે વાસમારે. કેમ—૨૬.
કયમ હેઠળ સુતાઓ રાગે, મુહુરતની વેળા વહિ જાય,
જાનું એક પ્રહર અહીયો આકાશમારે. કેમ—

(કેકે પ્રત્યે) :-

કયમ વિભગીત દિસે છે રાજા

કેકે—(રીસમાં) શું મુજને પુછો આકાશના
દશૃંગ (સુધીમાં આવી) અરે રામને બોલાવો મુજ પાશમારે;
સંકટ આવી પડીયું તેથી હાથ ઉદાસમારે, અતીર્ણ ત્રાસમારે.અ.
વચીષ્ઠ—(સુમંત પ્રત્યે) મનસ (હમતો આશક છે તેની બાજુ
હામનેવાલો—એ સહ)

જરદી આ હું સુમંત રામને તેડી લાવ્ય અહીં;

બોડી ન જા જરા, જઈ ત્વરાથી આવ અહીં.

જલદી.

સુખંત.—સ્વામીનાથ, સ્વામીનાથ, સ્વામીનાથરે—એ રાહ;

જાણી જાણું, જાણી જાણું, જાણી જાણું;

હૈડી જાણું, હૈડી જાણું, તેડી જાણું,

પ્રવેશ ૬ ઠો.

સ્થાન—રાજ માર્ગ.

વિદુઃ—

જીતી સાવણી.

કીરમત માર કંતું, મળશે અતિ પ્રીય મોહક લયપયતા;

હોં લુપ્તના ભાગ, કદી પ્યારમાં બેજ રહે બચતા,

હલુ—આપાં ચટપટ હેડો; ઉભા અમ વળી કરા વિચાર શું મન.

વિદુઃ—હુ જોઉં શુંકન સારા... ..

હલુ—... ..જાણ્યા શુંકન પાપા હાં છે અગન.

મંચરા—(પ્રવેશકરી) પિત્રીત્રે વેશધરીઆ પ્ર્યાયાદ્યા કરમં લખનેલોટો;

વિદુઃ—(પાછાકરીજોતાંચમકાને) મળી શાપણી ક્યાં સામી, અપશુકની
નક્કી વળસે જોટા.

ત્રિતરંગી ચાપાણ:

ભૂંડું ભૂંડની લાવ લગજશે, નક્કી વચમાં વીધન કંઈ નડશે.

મંચરા—(પાછો પાછો બે ત્યાં તું) જાણને, ગાદ્યોશ મોટા લોટો લખને.

વિદુઃ—(ગુસ્સાથી) હંમજોઈ જાહુ શીદ ખબરઆ બાળી થીકનઆ બેરાહ.)

ભૂંડું જોતો મળીકાં એવાં જૂત ખડકાંને તેવી પીટ; "

" બેકે બકે કરેની જા દુર ગાવા આગક બીશે દેખી ચીત.

હલુ—(ધીસ્તીથાલુપાઈ) આખાપા સંસારકાંઠિને અપાઈ જૂતનાં ખામુ લીત

બીદુ—(પાસમાં દબાવી)નાબેટા ખીમાં દીલમાંતું, માર એને માર ખચીત.
(મથરાને)

મુપડા જેવા કાન મળે નહિ નાક આંખ હડી ગણ છીટ.

માથુ મોટું પેટ વધેલું હજારી જેવા હોઠ ખચીત—ચીન.

મંથરા—(રીસથી) પીટ્યા એ શું તું વદે છે મુખ જા.

પાવડી બળ્યા.

બીદુ—મંથરા સામા હાથ લાંબા કરી)...આ ભોગ ક્યાં મળ્યા.

મંથરા—હાટી શું મળે... ..

બીદુ—... ..લે, સાધી આ રહ્યો.

ડાકણ દુરથા, (૨) જા કુખજા હીક હીક—ભૂંડણ

પ્રવેશ ૭ મો.

સ્થળ—રામનું રંગભૂમન.

રામ—(સિતામળે) રાગ ધનાશ્રી (ચિનતી ધરતે ધ્યુન—એ રાહ)

ધન્ય તારો અવતાર, પ્યારી મારી ધન્ય તારો અવતાર—ટક

મુખ મલકતું નિશાદીન રાખે, અધીક લાવતે પ્યાર. પ્યારી.

રૂપ અનુપમની કહું શોભા, વદન વીર ચમકાર. પ્યારી.

કંઠ કોકીલશો વીમળ વાણી, સદાયે તું વદનાર. પ્યારી.

સિતા—કાફી જીલ્લો હુમરી (પીયા પ્રશ્નને એ રાહ)

પ્યારા હો અતી મુજ મન પ્રીતમજી, હોજી મમવિરહ હરવાલમજી. પ્યારા.

ચિન ચકાર શશી પર છે ત્યમ, સ્વામી વસ્યા, દિલ અંદરજી પ્યારા.

તાથ સમે તનના તમ દીડે, અણ દીઠે દુખ અંખરજી. પ્યારા.

અધર મુધારસનો દ્યો લાવો, હો મુખકર દુખહર વરજી પ્યારા.

આ દિલ બાગને સીતલ વારી, પડ કરો પતી પ્રફુલ્લીતજી પ્યાર
પ્રવીણ — (મેલ સ્મીતી) ત્રીતાબી ચા તર.

આવેછે મહારાજ સુમત

રામ — આનંદો સુખથી નથીત.

સુમન્ત — (પ્રવેશ કરી)

મહારાજ સુલો એક વાત, છે જરનું કામ સાક્ષાત.

(માટે) તોડે આપને રાય આ વાર. માતા કેકેના ભૂવન મોઝર
ચુર છે પણ કેકે ધામ

રામ હાહા હાસે જરનું કામ.

પ્રવેશ ૮ મો.

સ્થળ — રાજ માર્ગ.

લક્ષ્મણ-કોમીયો આશાવરી જકાનો સીતમકું સગવારહું એરાહ
સુલો જોટ બધુ કહાં જાએછો, સલામાં જવાયું ખોટી થાએછો
સલામાં જનો રાહ જોતા હશે, યશે પાર પાછા ચુર ખીજશે.

રામ — **ગીતી લાવણી.**

સુમતજી આઆછે, મુને નેડવા કેકે ભુવન મોઝર.

આનો ત્યાં મુજ સંગે, પછી જાશું સલા વીશે નિરધાર.

પ્રવેશ ૯ મો.

સ્થળ — કેકે ભુવન

રામ — (પ્રવેશ કરી વચીટ ત્રીતાબી ચાપાઈ.

આજા આજની લીસ ચલાવી, સીંછે બાગા ઉભો હું હું બાગી.

પાયા બેસા ન થયું મુજ તાન. આના રમે સ્ત્રી કિંમલ.
 જગાંડે જાણ એમાં ન વળતું હું કંઈ, પૂછું આ બેઠાં પેલાં કેકાડ
 રામ૦—આંતો દશે છે પીપાત કામ...
 રામ૦—(સંતો શબ્દ સંભળી સાધક થયો) 'વલ' પ્રાણવલન મુજ રમ.
 (એમ કહી પાણ દશરથ બેસાન થાય છે)

રામ૦—કેકાડ પ્રત્યે (નીરે ર તે કહો. લે હાં તાનને સંજએ રાહ)
 શુરે થયું કહો મારા પિતાને અંગઃ
 કેમ હેઠળ લૂતારે તણ ઉમંગ
 હોય ગુણસામાં તે. પલુ મુજને, પેખી આંધ પ્રસન્ન
 કેમ નથી મમ પીતા બોલતા. શુરે સંકટ પશું થવાળે મતીએ મેઠી
 કેકાડ—ગરબી (પડ્યાની પલુ પ્રીત એ રહ)
 નથી રીસાયા રામ, મેંથી હુખ કાંયેરેઃ
 રાજી થઈ આપ્યાં વચન, હવે પસ્તાયેરેઃ
 તમ કંપર છે અતી પ્રમ, નથી કંઈ કેતારે
 તમને હુખ લાગે અંગ, રહે મુંઝાતારે.
 જો પાળો તે વચન, વ્યર્થ નવ થયેરેઃ
 રામના અનુમનથી, કહું જે આંહયેરેઃ

રામ૦—જોગીઓ આશાવરી (જરૂરો મતિયકુ એ રહ.)
 અરે માત આગુ વહો છો વચન. અરે પીકડે જો ન પાણુ વચન
 કદી ના તણુ હું તમાર વચન તો કેમે તણુ હું પીપાનુ વચન.
 કેકે— ઝીની જાવણી.
 હવેના હવપરવાશુ રાવ મવાતા મુદ્દ કાલ નીરચર.

ત્યાં મુજ માકૂમ પેખી જુગલ વચન આપ્યાતા તેણીવાર,
 આજ કાજ પડવાથી તેજ વચન મેં માગ્યાં રામની પાસ,
 મુજ ભરતને આપો રાજ રામ ચતુરદશ વર્ષ જય વનવાસ.
 રામ તેજ કારણથી નથી ગોક્ષતા દીલ અંગ મુઝાય,
 જો પાળો તાત વચન, થાવ જવાતેવાર વાર બહુ થાય.

રામ—પીલુ દીપચંદી (કહુંશુનરીને કુખીઓ કીધો છે એ રાહ
 આપ આપા રીશ ચઢવું ચૈદ વરસ વન માંહેં મુમાવુ, આ.
 જો તેમવો મમ ભાષ ભરતને રામ હુકમથી ન ખોટીજ થાવુ. આ.
 જુદી રસાતળ જય કદાપી વચન પીતાનું પાછુ રીસવુ. આપ.

કેકઈ— ત્રીતાલી મૌપાઠ.

પાળો વચન તો જલ્દીથી જાઓ. પેરો વનકુળ ખોટી ન થાઓ

રામ—નથી લાલચ મારે કસાની આપા માગીને જાડો માતાની.

(જય છે.)

કશરથ—(સુદિમાં આવી કોધા વેશમાં) મુલો દીલ્લી તખ્ત એરાહ

બાળ બાળ કમજત તાર મુખ, મુરખ ધીક ધીક તનેરે.

લગવી તે નીજ માત તણી કુખ, મુરખ ધીક ધીક તનેરે.

ખરી ખુખી તેં જણાવી રત્રીની જાત મુ,

આશ કીધો આવડોતેં ઉતપાત મુ.

છેતરીને જાતીમાં મારી કટાર મુ.

ક્યાં જવનુ પેર વાળે છે આવાર મુ.

વીજી શુને રામ કાદે વનવાસ, મુ.

ખેડી છે કરવા કુળનો વિનાશ. મુ.

વચીટ—(લાલ નેવથી) રામ કુદર.

રામ મણે તુને માત સમાન, અભાગણી તેં આશુ કીધુરે,
કુરે વચન માગ્યું થઈ બે લાન. અભાગણી તેં આશુ કીધુરે.
નહી બેધે રાજ રામ વિના ભર્ત અ. રામ સાથે વનમાંહે જાશે તર્ત અ.
રામ વન કાઢી વાળ્યો આડો આંક અ. અદ્યુ તુંજ શીર મહોડુ કલંક અ

પ્રવેશ. ૧૦

સ્થળ માર્ગ

લક્ષ્મણ— (મારા વાલા પીતાજી શી વાત વો. —એરાહ)

મારા વાલા વીરાજી આશુરે થયુ

આ શુંરે થયુ સુખ દુર મયું મારા. (એ દેહ.)

મનમાં હોય હતી જે બારે. તે સૌ પાતી નાશ.

આશુ માન દેકધએ માગ્યાં વચન પીતાની પાસ મારા.

એથી કાંઈ વ્યાખ્યા છે મુંજને દિલમાં ઉઠી જવાળ.

આપો આતા જાત દેકધો કવ ત્વરાથી કાળ. મારા.

રામ—શાહુવીર ન કરાધજ કરશે, ચાલો વારે બહુ થાય.

લક્ષ્મણ—દુહ દેકધ વચન સુણીને, લાગી અંતર વ્હાય. મારા.

પ્રવેશા. ૧૧

સ્થળ કડિરાલ્યા ભુવન.

કડિરાલ્યા—આવતી (જયદેવ જયદેવ જય મંગલ મુર્તી એ દેહ)

જયદેવ જયદેવ પ્રભુહો સુખના દાતા. મણુ. (૨)

અળીસ અલાંડમાં અર્વાલાશી, હો પ્રખ્યાતા. જય. (૨૩)

છર્તિ આવ છે પી સુદિમાં આપી.)

કાંદાકા— (ગોપી ને લડકા એ રમ)

સુણો પુત્ર માગ, લાડકાપ નહિરે જવા દેગી, વનમાં (એ ટેક)

રામ—કઉશલ્યા, માતા આજ્ઞા અપેરે, જવાને રાનમાં (એ ટેક)

કૌશલ્યા—પ્રાપ આપી છે મુત્રજ મારે, છે કામગી તુજ કાય;

વદન કમળ સમ દાસે તાર તુજ વીણુ ના સંહાર. સુણો.

સુમ સખ હુ મુજ વાડીમાં જાણે ન પીજુ જેન,

તોપણ મુજને મુકી વીચરે વાલા વનમાં ફેરે, સુણો.

રામ—મળી જગાયો વચનને કળે વેચાયો હરીશ્વર ગય,

આપણા કુળનો ધર્મજ એ સત્ય વચન મીઠ્યા ન ચાયરે કઉશલ્યા

કઉશલ્યા—તાપ શીત વૃષા તત પડે સેનાં બાધ નિદ્ર વનં ચાર.

કામગી પમે કંઠક વાને ચઢ્યા પડે ગીરી પાદરે, સુણો.

એ વીણુ છે દુખ વનમાં જાણુ, ના તમથી સંહાર;

લક્ષ્મણ—કુઠ વચન કેકઠનાં છાની ન જાણુ ઘટે વન માંચરે;

શીર જન માગ માનો વીરારે વચન આ મહાર, (ટેક)

પાતાળ પરવશ પડીને કરવા બેઠા ફલ નાશ,

(પણ) રહુ આ રાજપાદ તજીને, ના વીચરે વનવાસરે શીર,

નથા ખખર વનવાસ કાઢને કરી લો કબજે રાજ;

તેમાં વિધિ કાણુ કરી સંકે છુ તમ પડખે સીતાગરે. શીર.

દોષ પ્રીતીથી કે કાચી પણેજે આજ્ઞા કરેજ પીતાય

તમે કહ્યું તે સરવે ખર પણુ કાય તે કેમ-મીઠ્યાયરે.

સુણો બધુ ચાર સાંજ સમસુરે વિચારે મનનાં; (ટેક)

(કઉશલ્યા પ્રત્યે)

આતા પીતાની પાળવી નીમે, મુખ્ય એ મારો ધર્મ,
 સુર્યવંશની રીતજ એજે, આવશ્ય કેમ જાધર્મરે. કકિશત્યા૦
 કૈશત્યા—પ્રતીજ્ઞા પાળી કેકધની, મુજને કરો નીમુંમ;

ધ્યારા પુત્ર ન થાવ નમેરા, દૈવે દીધુ ધણુ દુખરે. સુજ્ઞા
 રામ—માજી શોક કરો શા માટે; સમજી શાસ્ત્ર અભિપ્રાય
 જીદ વરસ વન જોગની આપની કર પ્રિતે સુ સેવાયરે કૈ.

કૈશત્યા—રાગ-મલ્હાર (અલખ નીરંગન જોગી—એ રાહ)

રંગ જૂવનમાં આ રહુ બયાનક સરખુ ભાષે,

દૈવે તદજ વાળ્યો મુજને કાંધી નીરાસી

શાણ્ણા પુત્ર મારા રે રે રે હો, સાથે આવુ વનમારે—(એ ટેક)

એકલડી હુ જાંહી, કહો રહુ પ્રાને આધારે;

કેકધ વેરણુ મારી દે દુખ મુજને નીરધારે

શાણ્ણા,

અતી દીલસાં હવ લાગ્યો, આ ચીત્ત ચરસર ચીરાયે;

પુત્ર વિજોગે કદીએ મુજથી નહીં નહીં રહેવાયરે;

શાણ્ણા.

રામ—તમે કરો અહીં સેવા મન પીતા તથી રહી પાસે,

(આ) જીદ વરસ તો કાલે સહેજે માજી વહી જશે;

કકિશત્યાજી માત' રે રે રે હો, આવવુ નહીં ધટેરે (એ ટેક)

(રામને વળગીમે)

કૈશત્યા—માનો કલ્યુ ન માર, આ પુત્ર સંક્રામણ મારા,

આ રદ્ય ફાડી જાયે. આતા કયમ આપુ ધ્યારા;

મુજો પુત્ર મારા રે રે રે હો જાવા ન રહે વનમારે

(રામની ધણી જવાની હઠ જોઇ)

હજી પડે તન તૂડી, આ જાવ કહેતાં મારી;

વનમાં રહ્યા કરજો, રે હુખ સાગર ગોવરી.
દીનખંડુ હજાળુ રે રે રે હો; વાર કરજો વંદનારે
દામેશ્વર હુખ કરજો, મમ સુતની કરજો વાર;
કુળ દેવ્યા કરજાળુ, છે પુત્ર હુખ આધાર.

દીન.

પ્રવેશા. ૧૨

સ્થળ—રેતો.

લક્ષ્મણ—રામ—મહાર (અલખ નીરંજન જોગી—એ રાહ)
બાના એપ વીના તો, મુજથી પણ નવ રહેવાય,
ધડી એક તે મુજને. કંઈ કંઈ વર્ષ સમ થાય;
શીર છત્ર મારા રે રે રે હો, સાથે તો વનમાંરે (એ ટેક)
તમે વિષુ આ વૈભવ તે હાથે છે શો વિષ જોવા?
નકકી વનમાં આવું, સાથે હું કરવા સંવા.

શીર.

રામ—(લક્ષ્મણનો અસાગ્રહ જોઈ)

બાત તનારી મરજી, હો મુખ દુખના વિભાગા.
મુજ અર્થે હોમ વનમાં, આવો હો વૈભવ ત્યાગી;
વંચના સનેડી રે રે રે હો, આમે રજા માતનીરે.

પ્રવેશ ૧૩ મો.

સ્થળ—સુમીત્રા હુવન.

લક્ષ્મણ—પ્રવચારે. (પ્રિયં મિત્ર વિના હા હાથ—એ રાહ)
મુજ નિનતી લો આ સ્ત્રીકારી, મુને રજા દીયોમા મારી એ ટેક
કેળમે રાખતી પાણે મનમાંએ ભવન હું લાકીરે;
કર્પા કપડે રાખ દુખકારી. મુને રજા દીયોમા મા મારી.

કરું રામ વલ્લભાં જામેઃ બાહી પ્રતિ જાતજા કાગરેઃ
 વન રામ જાવ-કુખ-વારીઃ મુને રમ દીગ્ધે મા મામી
 મુળથી ન એકપિયુ રહેવામે, એક પગ વર્ણ સમ થયેરે.
 તપુ જો વિષુ દું દેહ મારીરે, મુને રંગ દીગ્ધે મારી.

મુખીના—(સાંભળુ રંગ એકે જામારા રાણી—એ રાહા
 આપું વડો જો પ્યારો, હો સુત મારા, હો એકે રેક
 મુજને મુખી વલયાં જાવ્યો જાવ્યો સુત નમેશ થાવ્યો.
 હયા દિવે માતાની લાવો જાવ્યો માવ્યો, લાવો હો સુત.

લક્ષ્મણ—જાનાબાને.

રચું જો વિષુ મુળથી ન જામરે, હો રંગ વાર બહુ થાયેરે.
 જવા જાહી રહે તેવારી, મુને રંગ દીગ્ધે મા મામી;

મુખીના—જો રામજી વનમાં જાવ્યો, મુળથી કમલ ના રહેવાયેરે;
 પલુ આપું રંગ કમલ પ્યાર, મુજ નેત્રે વહે જાગપાર.
 (પણોઆમહ જોયું) સાંભળુ રાણીસોતમારા રાણી. એરહ.)
 લાણા પ્યાર પ્યાર, હો સુત મારા (એ રેક)

આપા આત તપી હાર, વરને જોયું વિશ્વારી વનમાં હરજો.
 મા નાશમજુ રક્ષા વરને હરજો હરજો, હો સુત.

મનેશ ૧૪ મે

સ્થળ રામ જામ.

લક્ષ્મણ—(કુપરી કુપર જાવા લાગ્યા એ રાહ)
 મુખને મુજ વળે જાવ્યો, રમ્યો કુખ રિવિવ,
 આરે વપત માત કેરેયે, જાવ્યો જાવ્યો જાવ.

સુખ

ચર ચર મૈન મિત્રાન છે, કિન્નરે જાગે ઉચાટ;

આથ હું જાઉં ઉતાવળે મિત્ર મિત્ર વાસ.

મુખ

પ્રવેશ ૧મો

સ્થળ—સામનો મહેલ.

સીતા—એવણી ગજલ (મહા ઉગ્રીદુષ્ટાનીદિલમાં શીરીતે હંડી થશે

પ્રાણપતી છે વદન આજે, કેમ અતિ ઉદાસરે. એ ટેક

રાજ્યા ભિખેડના સુખકારી, ચિન્હોના દિશે ભગારી;

હયાં છે શૌર જને કા બારી, કનકનું તમ પાસરે. પ્રાણ.

રામ—રામમાં હીપચંદી (કુંવરી કુંવર મારા—એ રાહ:

સાંભળો નારી સુલસણી, પૂર્ણ મલિટનાય:

ચેદ વરસ વનમાં જ્યા, આજા આપી પિતાય.

સા.

અત દેહજ્યે પિતા કને માગ્યા જુમલ વચન.

રાજ આપે મુજ ભાને રામજી જનક વન.

સા.

તાલ આજા પાણી વન જનું દોને મુજને આજાય.

સીતા—આ શું વડો પ્રાણનાથજી. સુણી લામો છે ભાવ.

અગગી શાકિ કેમ કંવડજી

અવેશ છંદ

સીતા—મરણ ચહેલીજ માનસરોવર મીન ચહે ઉરમાં અતિ વારી;

ધનધોર કિષ્કંદી ચહે ઉરમાં વળી પેયણી ચીત રણ પર ભરી.

સંમે સમાજ પતંગ ચહેઆર પંકજ સુર ચહે સુખકારી;

હું તથ દેહ તણી પતે જ્યા તે, કેમે કરી અગગીધું બનારી

રામ— અતિ રીતે કહે ભેવાં તમેને જનક— એ રાહ.)

ધણું સદામળ પ્રીયા તમાર તન સાથે લેવામાં વિચાર અમારે

(અંત. અણનં એ ટેક)

કામળ ચણે કેમ ચણાયે જોયી મુને જાનમ;

જાહિં રહી સૌની સેવા કર્યોસાયે જાણેથી સેતું પડે વિકટવન. ધ.

સીતા—

ગીતી લાવશી.

તમ મુખે સુખીકું, તમ દુખે હારી આ દુખીવારી;

મુજને સાથે તેડો નહિં તો આ હું દેહ તણુ મારી.

રામ—ત્રીતાલી

ચોપાદ.

મુઠો રદન કરું આ બારી. માથો જાણ્યો મુર પાસ તારી.

(જમ્ય છે,)

પ્રવંશ. ૧૬

વશીષ્ઠાશ્રમ.

રામ—

રામચી દિપચંદિ.

હંડવત પ્રણામ મુર કરું, આગ્યો આપની પાસ;

હડે કરી આવેછો રીતના, મુજ સાથે વનવાસ. દંડ

(સીતા સન્મુખ જોઇ) પૂછો મુજને પ્રાયા તમે. આપે જોયો આતાર;

સંગે લાવું નારી તન વિશે; ના કરે દ્રોની હાથ

પુછો મુજને પ્રીયા તમે.

સીતા—(મુઠ પ્રત્યે) આજા આપો મુર મુજને; જોડલા ત રેવામ;

સ્વામીની સેવા માટે જવું હું મારાજ વનમાંય. જાણા

વશીષ્ઠ—નાંદ કરે નહિં દેહ લો રાખે છો રવુશ્રમ

લક્ષ્મણને પણ વન વિષે સાથે લ્યો રઘુરાય.

શારંગ સાખ પુરે સદા.

પ્રવેશ ૧૭ મો

સ્થળ—કેકઈ લુવન.

રામ રાગ-ભર્તહરીનો (ધીક યુવા ધીક મુજને-એ રાહ.)

આજા આપો મુને તાવણ. જાઉં વન મોઝરણ;

દૂપાદટો કરો મુજ ભણી થાય છે ઝાઝી વારણ. અજ્ઞા;

આજા અમૃતસમ આપની કરે દેમ મીઠ્ઠાચણ.

સ્વર્ગાદિ મુખને નવ ગણું કરે વન તપસ્યાચણ આજા,

દસરથ—વનકુળ કમલ લાઈ પેરસો લ્યો આ સર્વે ભંડરણ,

કેકઈ—પરેશ તણે જાણ અંગમાં વલકલ છે તૈયારણ.

ઉતારે શણગાર અંગના.

એમ કહી વનકુલ લાવી રામ ને સીતાની પાસે મુકેછે.

દશરથ—(કૌંધાવેશમાં)

તુજ વચને અંગસતી રામને કાઢું વનંણ;

તોપણ સંતાપે રાખણી, દયા લેશ ન મનંણ

ધીક ધીક ધીક ધીક છે તુને

વસીષ્ઠ—દાવમાં આવી) (સુણો ગિલી તખ્ત ધરનાર-એ રાહ

રામ ગણે તને માત સમાન પાપણી પુરે વેર વાળેર;

પેરાવે વનકુલ ચઢખેલાન, પાપણી પુરે વેર વાળેર. એ (એ ટેક)

કયો સીલાપે શા તુજ અપરાધ—પા. કાઢે અંગસતી વન માહે સાધ. પા.

દુષ્ટ દેકે તું નીરદે ધણીજ પા. રાજ ખુરાડ્ય ખરે તે પાપણીજ. પા.

૬૨૨થ—(ખુબ ક્રોધમાં આવી ભુસ્સાથી) રાગ રાહર.

રાંડ પાપણા કરેછે પતરાજ, પા. તારી જનનીએ જાણી રહેને કાજ પ.
સુ કર ખંધાયે તુજ વચન, પા. નહિતો પમાડુ તુજને પતન. પા.

રામ-લક્ષમણ—(ધીક યુવા ધીક મુજને એ રહ)

બાપુજી કરેધ શાને કરોઃ અમને લાગે છે વારછ;

અસુર થાયે છે અતી થલુ જાઈ વન મોઝારછ.

આજા આપો દુને તાતછ.

૬૨૩થ—

લલીતવૃત.

અરર હાયરે શુ હવે કર સુત વને જતાં શુંય હિજરું;

અતી ઉમેદતો મુજને હતી, અરરર પ્રભુ આપી કુમતી

વચન આપતાં શુ થયુ અરે, કરમ ફેડીયુ આજ હાથરે,

ખચીત આ સમે સુઝી શી મતી, અરર તેં વિભુ આપી કુમતી.

સીતાને બોળામાં બેસાડી) રાગ મહાર (અલખનીરંજન નોગી એરહ)

કુળ દીપક તુ દેરી મમ સુત વધુ સફુમાર.

બાળક વનમાં કાડ્યાં તુજ છતીતને ચિહ્નાર,

આ તન સીત જ્ઞાનું પડસે વન દુખ અપાર;

સ્ત્રીને વથ થઈને રે રે રે હો, અન્યાય મેં આદ્યોરે. એ ટક.

પતીની સેવા કરવા ને વનમાં જાઓ વીચારી;

જોથી ઉજવળ કીર્તી જગમાં વંદશે તમ સારી;

રક્ષા વનમાં કરશે, શ્રી હરી મોઝારી.

સ્ત્રી.

રામ-લક્ષમણ—(ધીક યુવા ધીક મુજને એ રહ)

જાઓ શાણા સુમનછ: રથ કરોને તૈયારછ;

નહી જવુ હવે વન વીધે, લાગે જાઝી અહી વારછ.

જરૂરી લાવો રથ આ સ્થળે.

કૌશલ્યા.—હાથ હુ કેમ વેળી શકુ દુઃખ પુત્ર વિયોગજી.

દશરથ—હાથ હવે ક્યાં જઈ રહુ મમ મળીઆછે ભોગજી;

હવ મુજ દહે લાગીઓ.

રામ-લક્ષ્મણ—શોક નીવારો પીતા તમે.....

(કૌશલ્યા સુમીત્રા પ્રત્યે) દુઃખ આણો લગારજી.

અત્યુ સદા તે અનેજ છે એમાં આશી આંસુધારજી

આત આપે વાર થાય છે.

સુમંત—

ગીતી સાવણી.

લાંબો છુ રથ આંકી; ચાર જાત જોડીને તમ કાળે;

મહારાજ ખીતજો આપ.....

દશરથ—.....હાથ મુને ધીક વન મુત ખીતજો.

(એમ કહી મૂર્છાત થઈ જમીન ઉપર ઢળી પડે છે)

સુમીત્રા—પ્રારા પુત્ર તમ જાંતની રોવા કરજો વન માજી;

મુજ સમ સીતાને ગરુડી સારી કરજો રક્ષાજી.

શક્યા સુત—.....વેલેરા વળજોરે વન ધકડી

વશીજી—વિજયી થજો તમે વન વીશે રંજો કુશળક્ષેમજી.

કરશે રક્ષણુ ત્રીલુપતપતી, પ્રભુ રાખજો રેંમજી.

વેલા પધારજો વન થકી.

અવેશ ૧૮મો.

સ્થળ અયોધ્યાની ભાગાળ.

પ્રજાજનો—(કામ હાલ કહે જાકે મેરી પરકા સમજાકે એરાહ)

વન નીવારો સુખકારી ક્યમ સેસો કજ બારી (જો રેક.

સદ્ગુણ સાગર સમજી પોતે, લક્ષમણ મહા રથુધીર.

વચન પીતાતુ પાળવા નીચે વિચરે બને વીર- વન.

પ્રજા પુત્ર સમ લેખો પોતે, દુખ હરતા મુખકાર,

અતી વિગ્રીત આ કાર્ય છે, રહ્યો ન દુઃખનો પાર, વન.

રામ—અવધવાશી સમજન સૌ મુણ્ડને, કરો શોક સૌ દુર,

લખ્યુ નશીમે ધાય ન મીથ્યા પશ્ચિમ ઉગે સુર

લાઈ દૈવનુ ધાર્યુ ધાય નથી કાઈ તણે ઉપાય (એ ૨૪)

વલ્લભ—કોણ મુણ્ડે રાવ હમારી.....

રતનચંદ—.....છો પામર પ્રતીપણ.

દામચંદ—આપ જવાથી હાલે શણે.....

મોહન—.....આ પાગલું કષ્ટ અપાર. વન

કામીરાવ—વળી સીતા ખતા વન કાંટે, ક્યાર શેહેએ કામળ તન.

લક્ષમણ—છો સમજી સાલુ સમજન સૌ દુખે કાદ્યુ વન,

રામ—જાણો પાછા તમે પુર માંલ, નહી કલેસ કરો દીલમાંલ.

પ્રથમ અંક સમાપ્ત.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ?

સ્થળ-જંગલ

રામ—(અખ ચહે (૨) નમોહન તેરા લે ચક્ર ગુર મે મેરા) બેરાહ

પરવરા (૨) રહીશું આંધી, તમે જાણો અપોદા માંધી

ઉર ઘસે (૨) નચીંતા કાંઈ, તમે જાઓ અયોદ્યા માંડી.
મુજ માને દેજો ધીર, ધીર દેજો તાતને વીર.
એછે અતી ઉર અધીર.

મુમંત—અરે શુ આ, વણેછો માત... ..

રામ— કહુ કમહા રહીશું આંહી —તમે.

વન ચૈદ વર્ષ તે જ્યારે, તે પુરાં થયેથી હારે,
કહેજો તે આવશે તારે, થાન છે વાર જાઓ નીરવાર.

આવુ ધીકાર મુને આ વાર. રહીશું આંહી. તમે.

મુમંત—કદી જાવુ (૨) ન પુરતી માહી મુજી તમને હુ આંહી.

હુ આવુ (૨) હાંપી મન માંહી, તમ સાથે જંગલ માંહી.

કયમ તમ વણુ પાછો જાકે હુ અતી મનમાં મુજાવુ.

શું મુખ કાયને જતાવુ, અરે ધીકાર.

રામ—નીતી લગાર, માત આ વાર, રહીશુ આંહી. તમે.

મવેશ ૨

સ્થાન—કટ જંગલ.

મુમંત—(સ્વગત) (કાંઈ હાલ કહો જાકે—એ રાહ)

વન મુજીને આલ્યો રામ અરે આશુ કયું મે કામ—(એ ટેક)

હુ હાલગી રામને ત્યાગી પરત્વે પુરમાં આજ.

ધીક ધીક જાઓ વૃથા જનુતી કરવા નીર્ઘ કાજ. વન

રામને વન કાઢી કંકઈએ, કાઢી કાળો કેર,

મન માંહે મયાંદ ન આંહી, વાળ્યુ પૂર્વનું વેર.
 સે પાયે આ પ્રાણુ જતો નથી, શુ દેખાડીશું મુખ
 રામ વીના રથ રાયણ પેળી, પામશે અની દુખ.

વન.

વન

પ્રવેશ ૩

રથજી—કેકે લુવન?

દશરથ—(ધીક યુવા ધીક મુજને એ રાહ.)

ક્યાં છે કહો ભાઈ રામજી, મુજ જીવન હારજી,

ક્યાંછે લક્ષ્મણને જનક સુતા, ચંપાકળી સકુમારજી. ક્યાંછે

પ્રાણુજીવન વિના રથ સુનો, પેળી થાય પરીતાપજી.

સુમંત—મહારાજ માન્યુ ન માહર, રહ્યા વન માંહે આપજી.

ટેક પોતાની તજી નહી.

ધણુ કહીને સઘનવીયાં સીના લક્ષ્મણ રામજી,

સમ દઇ પાછો વાળ્યો મુને કહ્યા તમને પ્રણામજી. ટેક.

દશ—રૂપ જ્યો આસો કારમો, થયો પુત્ર વિયોગ.

હુ અંધની ગઈ લાકડી, કોણુ કર્મના ભોગજી.

લાગ્યો દાવાનગ દીલમાં.

(એટલુ બોલનાં સ્વર્ગવાણી થાયછે)

કૌસલ્યા સુમીત્રા આદી રાણીયો—રાગ પરજીઓ.

(વોય હાયરે કઃશમશા દુલા પ્યારા.) એ રાહ.

વોય હાયરે પલમાં ગજબ થયો ભારી.

વાગી કાળજમાં આસી કટારીરે હાય.

એ ટેક

સહુધીર વિજેકૃત સ્વામી સહયો ત્રીલોકમાં જશ જામી,
આ પત્રીના વૈધવ્ય અમે પામીરે, વોય હાયરે પલમાં ગજગ ઘયોભારી.
ઈંદ્રનાથી વૈભવ અતી દીસે, હવે તે દેખી મન કેમ હીસે.

ચીત લાગીછે લાય ચોદીશરે વોય.

રામ લક્ષ્મણ સીતા ગયાં વન. વળી તેમાં સ્ત્રીમી પામ્યા પતન
હાય કેમ આ થાય સહનરે. વોય.

ચોર લુટીને મારજ મારે, એમ કીધું પ્રભુ તેં આવારે;
વહે આંસુ તપન ચોધારેરે. વોકો

(માતા જસોદા કુત્રાવે પુત્ર પારણે. એરાહ)

બોલો બોલો બોલો સ્વામીજી સોહામણા,

કેમ સુતા છે નીંદ્રામાં જરપુર;

ઉત્તર આપોને પ્યારા પ્રીતથી,

વાલ વાલમજી દુખે કીધાં ચકચુર.

બોલો.

હમણાં બે વન ઉપરે બોલતા હતા,

કેમ મુગા થઈ સુતા છે કો' આ વાર,

બયાનક આ બાશેછે મંદિર માળાયાં,

આપ જવાથી અમતે કા'ને છે આધાર.

બોલો.

રોઈ રોઈ રાતી થઈ આ આંખડી,

આપ વિયોગે આ રડ્ય દારી જાય;

રહ્યુ કેમ હાય જશે આ તમિ વીના

ચિત અમાર આ ચરરચર ચીરાય.

બોલો.

વક્ત્રી—જુનુન—છંદ. (બેરનીમા પણુ ગવાય છે.)

કર્યું કંઈપાત સર્વ દો પરહરી, પંચ ભુત નાશવંત દેહ જાણી

જત આ સર્વ માયા તણ ચીતછે સ્વપ્ન સમ જાણુવું ધુળધાણી
 કસે ના લેણ કરવો ધટે એહમાં બેસ આ માહરી સીખ માની
 માટે આ મોહને સમજીને દો તણ, ના રમ્યો આંખમાં આંસુ આણી.

ગિતી-લાવણિ.

છો સમજી શાણું સૌ વાત વિચારો દીલ અંદર આવાર;
 તેણવો આ વેળા, ભરત શત્રુધન બંનેને નીરધાર,

ત્રીતાળી-ચોપાદ.

ભત્રં બેસસે રાજ્યાશન ત્યારે રાખને થાસે દહન;
 માટે જલદીથી સુમંત જાઓ, કાણુ વાર ન ખોડીજ થાઓ
 દેખે નહી જે ગયા રામ વન, વળા રાયજી પામ્ય પતન,
 સુમંત-શીર આજા ચઢારી હુ જાઉં, જઈ ત્વરાથી તેડીને આવું.

પ્રવેશ. ૪

સ્થળ—સઆમપુરછો રસ્તો.

સુમંત—(લાવણી) તેરી ઉદ્ધતમાં હુવા બદનામ-એ રાહ)
 કરો કદિ લલ કાટી ઉગવાય, લીખા સૌ લેખ ન મીથ્યા થાય,
 કર્મની વાત અરે ન્યારી, કર્મને આધીન નરનારી. એ ટેક)
 (બુલ) કરમે સુરખ કરમે પંડીન, કરમે રાજા રાંક,
 કરમે જોગી કરમે ભોગી, કર્મ તણા એ વાંકરે,
 રાંકજન કરમે રાય કહેવાય, લીખાશો લેખ ન મીથ્યા થાય;
 દેશ નૈપથ કેરો નળરાય, સરી દમયંતી તણો પતિ થાય.
 રમ્યો દુષ્ટમે રાજા હુત, ભમ્યો વનમાં કાળો ચંદ્ર ભુત.

(કુલ) નમ તોફર થઇ રહ્યો અયોધ્યે, જામતી દમયંતી.
 માણીને ત્યાં દાસી રહી પાણુ. ઉવટ થઇ શાંતીરે.
 વળી સીરછત્ર ધર્યો રાય, લીખા શે લેખ ન મીથ્યા થાય.
 નસીમે વાજ્યો આડો આંક, ડાણુ રાખને ડાણુજ રાંક;
 જુઓ અયોધ્યાના રાજનં. નામ દશરથ અજ મુત પાવન.
 (કુલ) પુત્ર ચારથી રાય પનેતા. સ્વર્ગ સમુજ સદન;
 (પણુ) અંત સમે દયસ્થની પાસે, ન મને એકે તન;
 વંતમાં ગાયજ શ્રી રઘુરાય, લીખા સો લેખ ન મીથ્યા થાય.

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ—સંત્રમપુર,

ભરત—

ત્રીતાળી ચાપ ધ.

મામા તાત યુજો એક મારી, આપ્યું સ્વપ્ન આજે દુઃખઠારી;
 અમે ચાર બંધુને પિતાય, તેમાં એકને વિવનજ થાય.
 એવું સુચવેછે એ શુકન, થયું એથી દિલગીર મુજ મન;
 શંકાપણ—ભાપસ્વપ્નસાચું નવલેય, દિલમાં આજોવે મનકાય
 મરું કેશુ આ સાચું માનો, ઉરમાં દીલગીરી ન અણો;
 ભ. સ.—નથી ધીરજ રેતી હેરે, અગો આત્મા અવધપુર જઈએ.
 (એટલામાં સુમંત પ્રવેશ કરેછે તેને માત આપી બેસાડેછે.)
 ખુશી છો કેમ સુમંત ભાઈ, આપ્યું થયું કેમજ આંહી;
 ખુશી છે રામલક્ષ્મણ સાર. માત પિતા અને પરિવાર.
 સુમંત—ભાઈ કુશળ છે, રઘુનાથ તેડ્યાછે મમને મુજ સાથ.

આજા માગી મામાજની સાર, શીંદ્ર થઇ એસો રથ મેઝર.

ભા. ૨૧૦—આજા આપો મામાજ બધયે, કાણું વર ન ખોડીજયદયે;

સ મામાજત—ભાઇઆપનીજેવી મરજ, આવજો આપનું આઉધરજ.

પ્રવેશ ૬ ટા,

સ્થળ—માર્ગ.

ભરત— (કુંવરી કુંવર મારા લાડકા—એ ૨૧૬)

બાઇ અરે કોપ કંઇ થયો, નકકી આપણે ઘેર;

ઠેસ વાગી લોહી નીકળ્યું મુકમું મામાનું શેર. ભાઇ

ફરકે છે લેચન માહર, ડાણું ફરકે શરીર;

કર થયો હશે કામો. મુને રે' નવ ધીર. ભાઇ

સાચું કહેરે સુમંતજ. છે ત્યાં સૌ સુખ માંહય;

સુમંત—રામ લક્ષ્મણ, આરોગ્ય છે, કરો કલેશ ન કાંય

ફેગટ ખોરી શું થાઓ છે,

પ્રવેશ ૭ મો,

સ્થળ—ઠેકે ભુવન.

ભરત-રા. ૨૧૦—રામ ગરબી (સાંભળો સામળીયા પ્યારા—એ ૨૧૬.

ગજબ આ શો થયો મુઝ બારીરે (૨)

પિતા ગયા સુરલોક શી રીતે કો' તે વિસ્તારી.

થયું કેમ ઝોગી તું આતુરે, (૨)

અરે હાય કહો સાચુ અમતે મનગાં મુઝાઉ. ગજબ.

કહાં છે સંમગંદ્ર બાહુરે, (૨)

પિખી અમતે દુર જશે આ શોકશ સિંધુ. ગજબ.

વર્ણન —

ત્રીતાળી—ચાપાઈ.

માઝ્યા વચન તમારી માતાયે. તેતો આપ્યાં તમારા પિતાયે;
કહ્યું ભર્તૃ કરે મમ રાજ રામચંદ્ર જાએ વન આજ.
ભોગને ચોદ વપાં નીવણ, તે વિયોગે તળ્યા રાયે પ્રાણ;
માટે બેસો તમે રાજ્યાસન, પછી રાધને થાય દહન.

ભરત — (પડવાની પાણી પ્રીત—એ રાહ)

એ શું વદો સરિતાજ ગુરજ મારારે;
કયમ કરે રામ વિણ રાજ ગયા વન આરારે.
મોર ચહે ધનધોર ઘટા શુભ રીતરે;
વળી ચાતક ચાહે ચંદ્રને અતિ પ્રીતરે.
હંશ ચહે નીજ મન માન સરોવરરે;
ગુર તેમ ચહું છું ચિત હું શ્રી રઘુવરરે.
અલગૌહત્યાદિક પાપ તે મુજને થાયજરે;
વળી રઘુવરજની આણ કરે જો રાજજરે.

(પોતાની માતા કેડે પ્રત્યે ક્રોધથી) બે. પાળી કહ્યાણુ હ. ના.
(આઠવેરી ગુઝ બંગાલી બાણુ)

અરે અભાગણી માત અધોરજ આવારે તેં કીધું કામ;
દુખ સર્વને જાહુ વનમાં મોકલીયા શ્રી રામ;
તુજ વચને આ પીતા મારા પામી કષ્ટ પોત્યા સુરધામ.
અતુલ્ય પાપે અવતરીયો હું હાપ તુજ કુળે નીરધાર;
શ્રીક ધીક બુદ્ધીને કાપણ તુજ અવર હોતનો મરત કાર;
અતાવ્ય નહિં મુખ તારું મુજને અરે કહું છું હુણ હરામ.

શ્લોક—

ગીતિ ભાવણી.

ભાઈ છે કેકે શું છે દશી મંથરા તણે એ વાંક.

ભરમાની યુગ માના

લિદુપય— ખરે રાંડને આપો ગુંદરપાક.

ખરત— (ન્યાનમાંથી તલવાર કાઢી ક્રોધથી મંથરાને)

(સુણો હીલ્કી તખ્ત-એ રાહ)

લુણ હરામ લોંડી તુ કમળન, ખચીત તુને ઠેર માંડે ર;

આશો કરાવ્યો રાંડ તેં ઉત્પાત, ખચીત તુને ઠેર માંડે ર (એટલેક)

વાલી થઈ નફ્ટ વધાર્યું તે વેર, ખચીત-ધીક ધીક ધીક કીધો.

કાળો ફેર—ખ૦

વશીળ—(ભરતનો હાથ પકડી)

હાંહાં સ્ત્રી હત્યા કરીશ નહીં ભાઈ; થવાનું હતું તેતો થયું.

એમાં હવે વળવાનું નથી કંઈ થઈનું હતું તેતો થયું.

ગુજ ખેરી કરો રાખને દહન. થવાનું.....

નિદુપક—.....માર મારો ટાકું થાય મુજ તન

લાકુ મેં જાણે લાખ ખાધારે—

(ભરતનું કંઠે પથ્ર સંભળી રામની ચરણ પાદુકા સિંહાસન પર ધરી તેને છત્ર ચામર કરી ભરતને હાથે રામની દહન દિવા કરાવે છે તેમાં દેટલીક રાણીનો સતી થય છે.)

પ્રવેશ - નો.

સ્થળ—રામગ્રહ.

ગીતી લાવણી.

કારત

આરો શુભ માસ; રામ વિના મરી એક નથી મમતું;

માટે આલો મળવા, રામ વિરોગનું દુખ રહે દમતું.

વર્ણન—જંગલો કુંજોદીપાતાલ સભા સુખમ ભવતામ
(... એ મહ.)

ભવે લાઈ આલેને ઉમંગેરે, રામને મળવા કાવત; અગર, આ જ.

રામ વદન દીપ્તિ દીલહર શંતન આરુ આ દિલ અદને;

પાળવે આજા કરેજે રઘુવર; આતનેલેદી ઉમંગેરે, મન. આ ભ.

કારત—

ત્રીતાજી નોંસાહ.

ત્યારે દરીશન રામ દરશન, ત્યારે લલકારુ કુંજ બળ અન;

પ્રવેશ પુરમાં ન કલાપી, શુભ છેક જાઓ અપરાધી.

વર્ણન—લઈ ઉભા રહો તમે આંદી, આવું સોને તેડી પળમાંડી.

પ્રવેશ ૯ નો.

સ્થળ—મીલકાંડા પુર.

જ. ૬— હુમરી પંજાળી ટેકે— (આલો સમી દરજા

૬

દરવા—એ મહ.)

શુભ્યંત સચીત વાચીક્ષણ તાત, કહુ શાક્ષત ધમે ચીતરે. ટેક.

મમ આ રાજ આલેછે કેવું (૨) ન્યાય પાને સૌ કો શુભ રીતરે. શુ.

શુભી છે કે દુષ્ણી આ પ્રજા મમ (૨) વરવે છે કેવા રીતરે. શુ.

ધર્મ રાનાતન પાળે દેવા [૨] મમપર દેવું પ્રાપ્ત હીતરે. ગુઠ
 ગુણુતત-અમાયી પંજી મી ઠેકા—(દશન જીના અખીયાં

તરસ નહી-એ રહ.)

મહારાજ પ્રાપ્ત સુખીયારી સુખીયારી, નથી દુખીયારી; મહારા-એ ટેક.

સ્વગ સમું છે સત્ય ખરેખર, નાર છે નીજ સુખકારી. મહા.

વેદ વીણીયી ધરમજ પાળે, નરનરી શીખત વારી. મહા.

મજનસી હૃદ—(રાજ પ્રત્યે) ત્રીતાળી ચોપાઇ.

ગણિકા નૃત્ય કરવાને સ્વામી. આજા હાય તે લાવું જોલાવી;

(રાજના નેત્રદારા હુકમથી જોલાવી લાવે છે.)

નિધુમખી

ગીતિ-લાવણી.

સુખકર દુખકર સ્વામી, વિદેહ નૃપને ધણી ખમા કહીયે;

રહો સદાકાળ સુખી

સેનાધિપતી— વિધુસુખી ગાયન કર ખુશ થઇયે.

જનક.—જોગીયો અસાવરી.

કતુ છે રીલાશી રહી આ વસંત, કરો તેહનું ખ્યાન ગણિકા સુકંઠે;
 વિધુ-હુકમ હું ચઢાવુ શીરે શીરનાજ, અતી ધન્ય આનંદનો દીન આજ.

હુસની તાલઅવાની (સોક નગર ગયે રહેરે-એ રહ.)

આનંદ ઉર ઘાઈ રહેરે (૨) ખસાનીકી ખલીલાદી ન્યારી. આ-ટેક.

વન ઉપવન કી કુંજમે, કરત કાકીલે ગાનરે.

સુની ધુન ચીત લાગી રહે (૨) મદન હીલ દેહ દહેરે ખ-આ

કામ વધારણું દંપતી; વાય સુગંધ સમીરે.

નારી દીલ અંદર પ્રીતમ (૨ અંગીયાં ભીડ ચહે ચહેરે-ખ-આ—

મુણવંત—

ત્રીતાળી ચોપાન.

ખુસદામી લભા તે આવરે,

જનક—... ..આપો એને શોજે મણુગરે

વિદુષક—મુણકનો લાથ મહી ગીતી લાવજી

કમળ વદન કમળાક્ષી, હું અરમીનેજ મળે—ક્યાંથી

હુંહું કાલિદાસ મોજો. પુન્ય લાગશે લે મુજને યાથી

(એટલામાં એક અનુચર આવી રામ સીતાને લક્ષ્મણની વનમાં જવાની ખબર આપે છે તે સાંભળતાંજ રાજા મુઠી ખાઈ જઈ પડે છે.)

પ્રવેશ ૧૦ મો.

રથજન—મિથીલાપુરની સાગળ

જનક—(મન માને નહીં, શો દેરા સમજાવું એ ચાહું)

આ શો ગજગ કયો, આ વેળા તેં ક્યાંજી દીના નાથરે ટેક—

અરે એવીંતું આ શુંજ થયું; સરવે મુજ મુખ તે દુર ગયું.

પુત્રી ગમત દુખના નાથ સહયુ. આશો-૧

છે કામળ તન એ જેકે તણ; કેમ સહેશે કરદમ વન તણ

દુખ વેઠું નથી કાંઈ દીન કાણું; આશો-૨

સુનયના—અતીપાપ કુંભિલેભવેજ ક્યું મહા મુનીનું શું અપમાનકરું

તે આ ભવમાં દુખ આવી નહયું. આશો.

(સેવકપત્રી, ભેષ જન ઝડ પાર લગાડ નહી; રથ જોડી સીત્રે લાવવાઈ)

મરે મળવા જવું છે રામ જહી;

પ્રજાજન—મહારાજ ખરે; આવીશુ અમે સો આપની સાંથરે

જનક—જાઓપાછા તમે પૂરમાંભાઈ; મુજ ઉપર મેર કરી કાંઈ

-ટેકઅતી દુખદષ્ટ

૨૭૫૦—ભલે મહારાજ; આવીશું અમે સૌ આપની સાથે

પ્રવેશ ૧૧ મો.

સ્થળ—ગ્રીષ્મઋતુ.

દુર્ગાદેવ—(પ્રવેશ કરી) ગજલ (નારીના કટાક્ષ પાસ એ રહ)

સુખો મહારાજ આજ અર્જુન સમારી; ચીતકોટ સમી પ સેન્ય આવે અપારી
ત્રાસ પામી આવ્યા અમે રાણ દુર્ગાદેવ; ઓટઆપ ક્ષત્ર પ્રહને ઉગારીયે

૨૭૬૦—કોણ આવે દુષ્ટ એવો, હું વશું આ કરે;

નર્મીતયી રહો તમે જલ્દી કરું શંકાર.

એમ કહી મનુસ આણુ સજ કરી તૈયાર થાપ છે એટલામાં
ખરતારિયો આવ્યા બે

અમાય છરલો દાદરો (આવતા મોરારી—એ રહ)

ભસ્ત આવેરે (૨) વશીષ્ઠજી ગુરુજી સગ.

પેળી અંગમાં ઉમંગ. અધીક આવેરે—ભરત છે વીકટનવ

પેળી વદન શીતળ આ તન, મગન, મનજ થાવે

હુઓ ત્વરાથી આવે, હરગ હોયે લાવે.

આજ અંગ ઉગાવે મેટું લાવેરે—ભરત—૧

૨૭૭૦ લાઠ—(માતા પ્રત્યે) માલીકડો દાદરો ખદલગવે નેતારે—એરાહ

વદન નેધ મનરે (૨) અતીશં દુભાયરે; વદન—એટક

હુડીએ માત મમ પિતજ, સાયું કહો દિલ લાધરે. વદન.

કયમ દિલગીર અતિ દેખાઓ, અમને કંઈ કંઈ થાયરે. વદન.

કે.ટ.સુ.૦ કરમ લાગ્યું કેડેરે, અતિ અકલાધરે. કરમ—ટેક.

પુત્ર તમે અહીં વનમાં આવ્યા, વિરહ તે દુખદાહરે કરમ.

આપ વિયોગે તમ પિતાયે, પ્રાણ તજ્યા પક્ષમાંહારે. કરમ.

(પીતાનું મરણ સાંભળી રામ લક્ષ્મણ મુર્છીત થાય છે; તે વચ્ચે સુદીમાં આણતાં)

રાગ લૉ-(આધવણ સદશે કેળેસ્યાથને એ રાહ)

હાય અરે આ કરમે ઝાટજ વાળીયો,

પ્રીય પિતાજી પામ્યા અરે પનંનજે;

વાત મુશ્કી કાળજ ધાવાગ્યો કરમો.

તાત વીરહનું દુખન થાય સહનજેહા.

સુર પુર દહ ધીર વીર પીતા તમે,

કરી દેવ સરખાની સારી સાંયજે;

વરા પરવાને મારી રુક હરાવીયા,

પ્રભ હિતેચ્છુ સૌજન ચિતમાં આયજે. હા.

જળ માગ્યું ત્યાં પય આપ્યું પીતા તમે.

લાડ લડાવ્યા આણી અદકો પ્યારજે

પ્રીય પુત્ર કહી હાવે કાણુ બોલાવશે,

હવે કાણુ તે લડાવશે કે લાડજે. હા,

અમો પાપી અતિકંઠનાત્તરોવાળીયો,

થયા ઓશીમળ આપતણા અપારજે.

મરણસમયપણુ મુખનાજેયું આપનું

તજ્યા પ્રાણુઅમવાયોથી નીરધારજે. હા

વશીર—(ધીરજ દધ) ગોતી લવણી.
તળે શેક આ સરવે, કાણુમંચુર આ રેહ તણો ભાવ;
તમ પીતા પામ્યા મોક્ષ, છે સમજુના શેક દરો કાંઈ.

પ્રતીહાર— બીતાળી ચોપાદ.

આવે વિદેહ નૃપતી આ વાર

વશીર— આવો સામાજિકો નિરધાર.

(જનકદિ સમાજને માનપુર્વક સરવે વળ્યા પછી; ભરત ઉ-
ભા થઈ હાથ જોડીને.)

ભરત— (ધીક યુવા ધીઃ મુજને એ બાહ)

દીકર જોડીને વિનયું, કહ્યોયે શ્રી ચંદુભાવયઃ
કલકં વચું શીર માહરે, તે ઉતરો મણરાવયઃ.

પુરમાં પધારો કૃપા કરી-ટેક.

પ્રણવપાગ દયાનીધી, અજીત ગોધ અગાધયઃ

પુરો મનોર દાસના, દામા કરી અપરાધયઃ. પુરમાં,

રામ—ભાઈ કતાલી એ અય નહીં, અપદીન કરાં અસત્યયઃ.

એક બાણુ એક પત્નીદત, એકવચની હું સત્યયઃ

અંતર જોખું ના આણુશો ટેક.

તે માટે ભાઈ જાણો તમે, અવધપુર મેઝારયઃ

પ્રીત થકી તમે પાળજો, પ્રાગ રો પરીતારયઃ. અંતર.

ભરત—અવધનું રાજ કરું કદી, મુજશીર ગૌહત્યાવયઃ

સોગન છે મુક ચાચુના, વળી અલિહત્યાવયઃ.

રાજ કતાલી કરું નહીં ટેક.

આપની સગે રહું અહીં. એવા કરવાને કાજછ;

દેહ તજીશ હું માહરી, તમ વીથેજે મહારાજછ. રાજ.

રામ—યૌદ વરસતી ઉમરે, સનુરદશ દીન સારછ;

મધ્યાન સમયે મગીશ હું. બધ તમને નીરધારછ.

ટેક હું મારી તજી નહીં.

—ભરત—નિઘ્ને નદીઆમમાં જઈ, પરી એસું તપસાયછ;

આપના આવ્યા લીલા કદી, પ્રેર્યું ન પુરમાંયછ. રાજ.

રામ—(ભરતનું કહણપણુ જોઈ શુભત શતરંજનને પાસે બેલાવી)

લીલાલી—બેસામ.

લાઈ શુભત શતરંજન, માન્યને સારું સત્ય વચન

જમ સમારજે રાજ શુરીતે, પાળજે પ્રગ્ન પુરની પ્રીતે.

શુભત ને પુછી પણ ભરજે. જુદુ કાઈનું કદી ના ચિંતવજે

પ્રજે પાળજે તાતની ઠોલે, સંતા માનવી કરજે સુખોતે.

શુભવના—(સીતાને રહે એમાં) (દોઢ કહાન લાઈ માત્રોગેરાહ)

ઓ હીકરી દુખી મારી—મારી (૨)

ધણું સુકામળ છે આ તુજ ના. કયમ સહેસે દુખ ભારીરેઓ

એક કાણું નથી દુખજ કીકું, વન વસનું દુખકારીરે. ઓ.

સાયવજે શીગટત હમેશાં, પતી આજ્ઞા શર પારીરે. ઓ.

કાળજ કટકા થાય છે માફ, પેળી તમ દુખ ભારીરે. ઓ.

શીતા— સલાત રત.

અરર માતરે તું રમે રડે. કરમમાં લખ્યું કંઈ તે નહીં,

મુજ કંઈ કયો આગસે ભવે, ખચીત પાપતો, તે નડે હવે.

નથીજ એહમાં દોષ તાહરો, કરવું કટ આ, માછ પરદરો.

મમનમાં રહે દીલના દમો, ફીકર માહરી ના ધરો તમો.

જનક —

ગીતળી ચોપાહ.

(સીતાને માથે હાથ મુકીને)

કુળ દીપક પુત્રી મરી. નથી વીશ્વમાં હંપમા તારી;

વસવું ધણું દોહલું વન ખેડા રાખજો ધીરજ મન

સીતા—રમે તાતજ મન દુખ આણો, સુખ દુખ ઈશ્વર કૃતીજણો

લખ્યું કરમે ન થાય મીથ્યય, રાખો ધીરજ સુદ પીતાય.

કે.૦ સુ.૦—(સીતા) ધીક સુરા ધીક સુજને—એ રાહ)

ખાજપામાં આપજ તુને; દૈવ દીવો વનવાસજ

હવેરે મેળાપ ક્યારે થશે. ક્યારે ખેશીમું પાસજ

દૈવે આ દાટજ વાળીયો.

રાખ લક્ષમણ—પુરમાં પવારો અરે તમે; રાખી ધીરજ મનજ

અવધાશી દુખી થાયજે, માનો મારં વચનજ

પુરમાં પવારો કૃપાકરી—

કેશહયા મુમીત્રા—વિધીયે સૌવાત અવળી કરી; વણસાડયું સહુકામજ

વિખુટાં ન પડે. તણે જણ્યાં, સિતા, લક્ષમણ, રામજ

ધરજો ધીરજ સુપુત્રજ સદા.

કે.૦ લે.૦—આવીયું અવધ વીત્યા પંજી, ચીંતાન કરશે અમારીજ

પમીયું વીજ્ય સહુ રથજે, આશીશ ફળશે તમારીજ. પુરમાં.

(વસોદ પ્રત્યે)

ગુરજ ધણું શું થલું તમો છે અતી ગુણુ લંકારજ

તેહી આ સરવે સાધને; જાઓ પુર મોહારજ. પુરમાં.

(જનક પ્રત્યે—)

આપ સૌ અવધ પધારજો, વળતી જાજો સ્વદેશ
સિખવજો સતરવંનને; રાજ રીતસુ ખેસજી. આપ સૌ.
(સરવે જાયછે.)

ર.મ—

ત્રીતાળી ચોપાધ.

હવે રહેવું ઘટે નહીં આંહી; ચાલો જઈએ અવર વનમાંહી
અવલોહીયો ઠામ આપણો. વળી આવશે અવમના જનો
લક્ષમણ—શિરદ્યવ ખરી કહી વાત, માટે ચાલો જઈએ જોડનાત

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ—પંચવટી.

સીતા—(રાગ—સોરઠગરખાની દેશી—મહાદ્રાપરેથયોતેકળા—એરાલ)

સ્વામીનાથ આ જગ્યા દિશે શાહામણીને;

વૃક્ષોતણી ધરાની છગા રી કહું ધણીને.

સ્વા૦

સીતળ સમીર નીર સ્વચ્છ વહે ગોદાવરીને;

લલ વૃક્ષની કરે કથા લરી લરીને.

સ્વા૦

જાઇ જુઘને હીં હડોળા ખાતી આંખ શાખજને;

મંડપ ઉપર લયકે લૂમી રહીછે આ દ્રાખજને.

સ્વા૦

ઠામોઠામ આ છવાયા મઠ રૂપી તણાજને;

મધુર શબ્દ ખેલે તરવરે કોકીલ ધણાજને.

સ્વા૦

લક્ષમણ—મહારાજ ખરી વાત સીતાએ કહીજો;

પંચવટીની જગ્યામાં ખામી કંઈ નહિજો.

મહારાજ આ જગ્યા દિશે સોહામણીને;
 રામ-ખરે ઠામ આ પેખી મન હરખે સહીને.
 દિવસ નિર્ગમાં સદા સુખે અહીં રહીને;
 ખરેખાત આ જગ્યા દિશે સોહામણીને.

ત્રીતાળી ચોપ.છ.

ભાઈ લલમણુ રણધીર, કાંઈ ફળ લઈ આવેને વિર;
 લુધા પીરછે ભાઈ શરીર, માટે વિલંબ કરશે ન વિર.
 લક્ષ્—આજા આપની શીર ચઢાવું, ત્વરાથી ફળ લઈ અહાં આવું.

પ્રવેશ ૨ ને.

સ્થળ—કંઠકારણ્ય.

લક્ષમણુ—(સ્વગત) રાગ-મ.ઠ. (મેરા ગમકા તરના-એરાહ.)
 અતિ આ ખૂશકારી. છે વન ભારી, દેખી દિલ હરખાય.(એટક)
 જયની બલીહારી; દે ચીતઠારી; છે વન ભારી દેખી—
 હુકી રહી છે લતા દેવી; સુંદર પુષ્પ અપાર
 જ્વમહલી દાડમ નારંગી; સીતાફળા નીરધાર
 સતપત્રી સારી; દ્રાક્ષ અપારી, દે ચીત ઠારી દેખી—

ગતો લાવણી.

પેતુ જનનું જંગી; વસવા વાવ વરતું ફેકાણું
 છે જન પીડાકારી; આજ સસ્રથી એતો અંત આણું
 એમ કહી સસ્રથી જાગાને છેલન કરે છે એટલે સુર્યનખા નમ
 ની રાક્ષસણી પ્રવેશ કરે છે.)
 સુર્યનખા—(જાગા પાસે આવી પોતવા પુત્રને મરણુ પામેલો જો

ઇ મૂર્છિત થાય છે ખડી સખીએ સાવધ કરે છે એટલે)

માતીની વૃત

અરર સખીમારી, રાપઆશોધયેરે હવેહરહરમારે; હર્ષ તે સોગયેરે
ક્યાણુમુરખદુષ્ટે; કર્મ આ કીધભારી; અતિ મુજસુતે પ્યારે; ના-
ખીએ હાય મારી
પરભવ નીજ હસ્તે; પાપસાં કીધ ભારી; પ્રીય સુત નીરખીને;
અંગ અગ્નિ પ્રગ્નરી
કથમક ર સખી હાવે; ધીરનારેલગારી, અરરરરજહદી; છેડું આદેહ મારી.

સખીએ—(ઇચ્છેછે—હાદરે સુદરી રીસાવણું આમ એ રાહ)

અરે મારી બધ પ્રાણ છોડવો શું હીક છે
ને થઇ ગઇજ વાત થાય ના મીથ્યાયરે
મારનાર પૂતનેજ સોધવામાં હીક છે
માટે સોધો આ ઘડી જહદીયા એને આજરે
જાકને તજ અમારું માનવામાં હીક છે.

મુખનખા—ખરી વાત ખેપ કરી ખેળી કાહું મારનાર
વેરી પૂતનો ખરેજ મારવામાં હીક છે

સખીએ—જુઓ જણાય છે આ પગલાં કાઢક શુરવીર:
અરે જુઓ પેલો જણાય.....

મુખનખા—.....હીક હીક હીક છે.

એમ કહી સુદર સ્વરૂપ ધારણ કરી લક્ષમણ પાસે જાયછે.)

મુખન—(પ્રેમની પીડા તે દોને કહીએ એ રાહ)

મોહી રહીછું સ્મીત હાખ્યમાં, રે પ્રાણપ્રીય મોહી, (એ ટક)

હજુએ હું વાલાવરી નથી કાઢ સજે,
 સોધુ સ્વામી અહરનીશ ઉલાસમાં રે; પ્રા.
 જૂમીમાં ભમી ન મળ્યો મુજ સમ સ્વામી
 તેથી અતિ રહેલી ઉલાસમાં રે; પ્રા.
 સુંદીર સ્વરૂપવાન આજ મુજને મળ્યા,
 એથી હું સદાઈ મોહ પાશમાં રે; પ્રા.
 રાજ્ય પૂત્રછોજ ધીર વીર આપ પુરા.
 હું હું પણ પતિવ્રતા પ્રકાશમાં રે.
 થશે જુમલ જોડ આપણી કહુંહું સાચું,
 નીર્ગમી શુદ્ધીન સૌ વિલાસમાં રે. પ્રા
 માટે વરી તન મન શીત આ પમાડા,
 રંગથી રમો કરો નિરાશમાં રે. પ્રા.

લક્ષમણ—(ઇંગ્રેજ લાવણી છે જનપાળક એ રાહ)
 સુંદરી કહી તેં વાતજ સાચી, પણ એ યાય ન કામરે
 વડિલ છે બાતા રઘુરાય, તે છે મુજ શીર છત્ર સદાય.
 તસ આજા વિણ ના પરણાય, શીર એશે જલ્લામરે, સુંદરી.

મુખ— ત્રીતાળી ચોપાઈ.
 આમ જૂઠાં સું પાનાં બતાવો, હ્યોને પરણીને પ્રોતમ લાવો.
 નવ માને જો મન તારં, લઈ આજા આવું એસો વારં.
 (એમ કહી રામ લઈ આવે છે)

મુખ— ત્રીતાળી ચોપાઈ.
 જુઓ પૂજે લખ્યું છે ઉમંગે, તમ બાતે પરણો મુજ સજે.
 હવે વિલંબ કરો ન લગીર; મુને રંતી નથી રંતી ધીર.

લક્ષ્મણ(પ્રજેલખેલું વાંચી) લાલણી આ લગવાન પતિ નાદાન એ રાદ)
રે આપ નારી એવાં, તજને જાંત, વર મા જાંત, હવે તો વાર.
આજા લઈ આવી અહિં, થયું બહુ સાર. (એ ટેક)

પુજ રૂપ રતીથી અતિ ચિંહશી કરી, ચાલ ચમકતી; મુને હરખાવે
કરી મંદ મધુરી હાથ્ય હસીજ હસાવે
છે ગૌર ગુલાબી માલ, અધર પ્રવાલ, નાગ સમ પાલ, દિલ ખુશદારી
અગનયની મીઠું બોલી, ચીત્ત હરનારી,
તઠ્યા આજે શીવરાજ, થયાં શુભ કાજ, અતિપ્રશ આજ, થયું મન માઝ
આજા લઈ આવી અહિં, થયું બહુ સાર.

માટે આખી મન વાલ, ફીકર તજ લાલ, પછે તું ચાલ, ઉમંગેહર
સુધનખા—આસો પરણો પ્રીતમજી, આવું હું રે.

(એમ કહી બને એકાંતમાં જાય છે ત્યાં લક્ષ્મણ; સુધનખા
નાં નાકે કાન કાપી નાંખેછે એટલે તે વિકાળ બન્યંકર સ્વરૂપ
ધારણ કરી નાચી જાય છે)

પ્રવેશ ૩ જો.

રથજી—લંકા.

રાવણ—(રામદંડસભાનો રાગજીતો સો ગયે દિવાનકુછનામએાહ)

માણ પ્રિય મમ પ્રવાનજી છે, ચતુર વિચીટણ સાર;

વધારી સૌ દેશી જતી મુજ, કિરતી અપર પાર,

પ્રેમ રહ્યો છે જત્યા વિણ વળી પ્રેમ ન મને આણ;

વળી આપણી પ્રજા સુખી કે, દખી દહો નિરવાણ.

પ્રહસ્ત—શીર છત્ર કહું શીરનામી, લોકાપત સૌ શીરતાજ;
 સ્વર્ગ અથુ' પાતાળજ વિષે, સ્થાપુ' અપતું રાજ
 સુર શકગ જે સ્વર્ગ તણા તે, ચમકે છે શુણી નામ,
 આપ તણા બપ બહા શીવ. વિષ્ણુ' ને છે અભિરામ;
 અસુર સર્વ આનદે વરતે નમજે કષ્ટ લગાર
 રાજ કાજમાં નીપુણ ન્યાયવંત રૈયતને સુખકાર.

(એટલામાં લોહીએનાગળતી સુર્ષનખા આદિ સખીયો પ્રવેશ કરેછે.

રાવણ— નીદે ભરીરે નીદે ભરી—એ રાહ.

આ શું થયું રેખેનઅથુ'થયું. અંગથી આ લોહી કેમ જનએ વહું
 તુને છતાં હું કાણે દુખ દીધું (૨) કણું નાકતાર ક્યારે ગયું; આટક
 આ ભુમીમધ્યેકાને શીશ મેછે(૨)જમપુરજાવાકાનેમનથયુ; આ
 કેજહદીતેનેચાંચળવત ચોળું (૨)તુજદુઃખ દુખીનગ્ગયે સહયું; આ

સુર્ષનખા—સીતાજના મહિનાની રાહ.

સુંણ બધવ મમ બળવંત; કહુ મુજ વાતરે
 સખી સંગે ગઈતી હું આજ; દંડક વન જાતરે
 આવી પંચવટી કો રહ્યા. વિર ખે એક સુંદરી,
 રામ લક્ષ્મણ તેહતું નામ, સીતા સ્વરૂપે ભરી.
 નથી એવી ત્રીસોક ત્રીયાજ, રતીયા રૂપે અગી.
 લઈ જાતું હું વીરને કાજ, એવી મેં ધરી મનિ.
 તુજ ખેન જાણી મુજ યાપીશા; નાકને કાનરે.
 હણ્યો સંભર મરો સુત, ક્યું અપમાનરે.
 સુરનુર પ્રતાપ તુ ધીકે. મારી આ દશા થઈ

હતાં તુગ્ગ; ખળ્યું તારં રાગ, આ લાગ તારી ગમ.
કરે વિગ્ર સૌ જપ તપ હોમ. દડક વનમાં સદી
આપશે દીજ લોકને લંક; તારી પાએથી લઇ
માટે ઉઠ સું ખેસી રહ્યો; કર તાહરં કામરે
લાવે હરણ કરીને સિનાય; ખર તુગ્ગ નામરે

રાવણ— (મુણા દિલ્લી તખ્ત-એ રાહ)

અરે રામને લક્ષ્મણના શા ભાર; ખચીત જઈ ઠેર મારે
એણે લાજ મારી લધી નીરધર; ખચીત જઈ ઠેર મારે (એટલે
તારં દુખ જોઈ આવે અતિ ઝેર-ખ-ધર ધીરજ વાગુ છું ખરં. વેર-ખ-
આલેઆલ્યો દડક વન મોઝર ખ-લાલુંહરણકરીને સીતા નાર ખ-

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ લંકાની ભાગ્યાળ

રાવણ-લાવણી મુજ ઉપર ગુજરી પિતા પાદશાહ ખણી-એરાહ

કયું આજ રામ લક્ષ્મણે માનભંગ મર;

માટે જઈ સીતા હરણ કર હું વાર.

પણ ત્યાં જઈને હું તરતીખલગઢ;

તેને સુઝેત વિચારદંદમાં ફાલું.

હાહા મુજ મરીચી રેછે જ્યાં હી.

તે થાસે મૃગ મટે જલ્દીગઉ ત્યાંહી

મોહીત સીતા થઈ હઠ લેશે ગાંઠ,

મારવા જશે મૃગ નારીદુઃખે દાઝી

પંખી કરં કપટજેથી લક્ષ્મણ પણ ગારો;

એથીઆ ખંદ તણ કામ ચાશે
આણ હું જઈતી મામાને તેડી જાઉં;
ચાલ વાર વધુ સીદ ફેગટ જોડી થાઉ

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ—પંચવટી.

રામ—

ઉપેદ્ય વૃજાવૃત.

ખરે અહીં આવીને મુજ સંગે; વનો તણું કષ્ટ વેડે ઉમંગે
સમાવતી શોક મારો સદા તું; રીઝવતી તાવતી ના કદાતું
પતિ દ્રખે દાઝનારી તું પ્યારી; પતિમુખે સુખીયાંરી થનારી
સદા સહે લુભી મધ્યે સતનું; તજ્યુ પતિ કાજ તે શ્રેષ્ઠ ખાણું

સીતા—

શીખરણી વૃત

સદાયે સાંખુ હું; શયન લુભી ખાવું નીચ વળી
અદાયે સાંખુ હું; સગર તડકો શીતળ ખરી
સદા વચ્ચે જૂનાં દુખજ પતી સાંખીશ સુખથી;
દહિ સંખાયે ના; વિરહ પતિ પ્યારાજ મમથી.
(ઝેરલે ક્ષમાગુ કળ લઈ આવે છે તે પ્રત્યે)

ગીતી—સાવણી

અહો દોયરજી મારા, વૃત તમારી સૌ લીધી જાણી;
ક્યાં છે મુજ દેરાણી, પરણી ગુપ્ત ક્યાં રાખ્યાં પટરાણી.

સહુમણુ—(હાથો) પીયર ગઈ પટરાણી. નાક કાન કાષને વોળાંવી
હતી એ રાવણની બેન, કપટ કરીને વરવા એ આવી.

રામ—

ત્રીતાલી ચોપાઈ.

હવે સાવધ રેતું લાઈ. આવશે દેવ મહા ધૂમદાઈ,
(એટલામાં વાદીની અદર મહા સ્વરગવાન મૃગ ચરતે જાઈ.)

સીતા—

ઉપજાતી વૃત

અરે જુઓને મૃગ સ્વામી મારા; કેવા દીસે છે વાગ્ય રપાળા
તવ્યા દીસે છે સોવણું સરખી, જુદા મણીશા હું જોઈ હરખા.
(રાગ બનજારો.)

મગ વીનતી ઉર ઉતારી મૃગ એ પતી લાવો મારી—(એટલે)
વીંધીયે ધડયુ રપજ તેવું, છે ત્રીલુવનમાં નહી એવુરે;
રહ લાગી રપ નીહાળી, મૃગ એ પતી લાવો મારી.

રામ—ગોરી ગુણવંત થઈને મૃગ મસવે મોહીત ધર્મતરે;
કપમ હાલુ રક જીવ પ્યારી, શાણી વદ વાણી વીચારી—(એટલે)
સીતા શુ એમ કહી સમજાવો, મૃગ ચર્મની ચોળી કરાવોરે
મુગ અમ શોભશે સારી; મૃગ એ પતી લાવો મારી.

રામ—એ ચર્મ તણી શી ચોળી જન જોઈ કરે ઠંઠાળીરે
મુઠી લો હઠ એ પ્યારી શાણી વદ વાણી વીચારી.
વીણુ અપરધે શેં હણીયે સૈને નીજ આત્મા મણીયેરે;
રાખીયે દયા દીલ પ્યારી, શાણી વદ વાણી વીચારી.

સીતા—મમ માટે મે'રજ લાવો, મૃગ એમ મારી નવ આવેરે;
લીધું મે હેત ઉર ધારી મૃગ એ પતી લાવો મારી.

રામ—રામા શુ જોલે આવું, હું એક પત્નીવત્ કાંપુરે;
છે વધું તુ પ્રાણથી પ્યારીર શાણી વદ વાણી વીચારી.
કદી હઠ આવી નવ ફરીયે, ચોળી પર મોહ ન ધરીયેરે

નથી ન્યુન ઘેર કંઈ નારી શાશ્વી વદ વાણી વીચારી
સીતા—એ શુ બાનાં બતકાંચો, નથી અર્ધ એળી કસોદરે;

તો નહુ દેહ હુ મરી મૃગ એ પતી લાવો મરો.

રામ—(સીતાનો આવીશય અગાડી જતો) (સાંભળુ શ્રી ગે.કો. એ.સહ)

લક્ષ્મણ લક્ષ્મણવંતા, બાના સુખક્ષતા;

સીતાનુ સાં રક્ષણ કરવું, હૈય મ લીંગત અતી ધરવું;

મદી ખાંર હદી પગલાં ભરવું કરવું, ધરવું, ભરવું બા.

(એમ હવી થતુમ બાણુ સજ હરી મૃગને મારવા જાય છે)

રામણ — (નેપથ્યમાંથી)

બ્રાહ્મણી-એપદ

ધરવું ધરવું હે લક્ષ્મણુ ભાઈ ગયો દૈત્યના દળમાં ધેરાઈ

સીતા - (એકને બીટી—લાગી.

અરે દીવરછ મરુ પીર પડ્યા તમ સંકટમાં આ વાર;

આ પાડી શુભ વદ જનમ બહુ તીણુ હદી પ્રાણજ કરશે વાર

લક્ષ્મણ— બીટી—લી.કો.

નથી સમગી એ શુભ પીર ધરો હશે દૈત્યજેઠો શુભ પાડવરો નથી

સીતા પારી પીરજેવામાં નરે લગાર જાઓ જલ્દી જરા નાલગાડો વાર

પડ્યા સંકટમાં તમ પીર તીરજા. ધારી.

લક્ષ્મણ એ નદીય સુરૂં કપડ એ વચન પડે સંકટમાં ન હદી જુગજવન

કાળ સરીખને પમાડે પાંન. ડેશ.

સીત એળાઓ મે સાદ નથી અસુર મયાપોકરેછે આરત નાદવન ધેરાયા

જો બહુ મીત્ર સંકટમાંહે સાર ધારી.

લક્ષ્મણ સોંપી તમને ગયા છે મુને આત તંથી કેમ કહ્યુંજવાયરે સાક્ષાત

હરી જંતય તમને કરી અસુર વીર ન ડેશ.

સીતા—(કોવથી) (સુણા દીદડી તખ્ત—એ રહ.)

જાણી લીધું મે તમાર આજ હેત બાધનું તમે બુકુ ધર્યોરે;
રાખો અંતરમાં કપટ સમેત બાધનું તમે બુકુ ધર્યોરે. (એ ટેક)
એથી બાના બનાવો છે નીરધાર બા કરી આગસ લગાડો ઝઝીવાર બા
લક્ષમણ— રાગ—દાડી.

વદો આમ શુ અધરીત આ વચન રાખુ કપટ કદાપી નહુ સ્વપ્ન
માત સમ ગણી મેવુ શુદ્ધ મન વદો
હોય કપટ લેશ કદી મુજ અન. તેના સાક્ષી સુર્વ શક્ષી શુરસાગન,
આવાં ધરે ન કેવાં મર્જનાં વચન વદો
ગનકિલુંદુ જનનીજી રામ જ્યાંડી આવુ ત્યાંજગી રહેજે મદી માંડી;
રામ આંજુ મરી મુગી જાગો કાંડી. જાડો

રાખણુ - (પ્રવેશ કરી રાગન) મિત્રાસ અપારાંદી તાગ
(વંદુ દાવપતી—એ રહ)

ઓ સસીતની દીસ હરાર, દીસ હરવાર; દાડી-દી-આં
સીંહલંડી મગનગની તારી ભાળી બુપર સાર. આં
અકડી શોભે હરવંશીથી કાટી રતી અવતાર. આં
સુર સુતીવર પેળી મોહ પામે જામે વીરહ વીકાર. આં
કેશ તણી વેણી વીપધર સમ, નમતી અતી સ્તનહાર. આં
મે કર ગજની સુંદ સરીખા, કહે એકાવગ હાર. આં
તે જાણુ મે પરવત કાટી ગંગ વહે નીરધાર. આં
ગૌર વરણુ છે ગાલ ગુલામી, અશણુ અંધર અનુસાર. આં
પ્રમને પાસ પડ્યો છુ પેળી, દેખી રૂપ રસાળ. આં
હાંસથી હરણુ કરી નીચે કર, પટરણી ધરી પ્યાર. આં

(સીતામત્તે) મહાકવિ. (નારીના કટાક્ષ પાસ-એ રાહ)

અરે બાઈ બીલા મુને દેવુ આ સમે,

ભલી દીસે આગ્યશાળી કુધા દેહ દમે.

સીતા—ભવે મહારાજ આજ પધાર્યાં તમે;

મહા મુનીનાં દર્શનોથી તાપ સૌ સમે;

મમ પતિ ગયા છે વને કમળાં આવશે,

અર્ધપાદ પુછ તમને તે જમાકશે.

રાવણુ—પીતા માત દેશ ગામ પતિનુ શુ નામ ?

નામ સ્વસુર તાણું કવણુ કયમ વશ્યાં આ ઠામ.

સીતા—સુનેના માત, જનક તાત સ્વસુર દસરથતથ.

અવધ દેરા મુજ પતી રામચંદ્ર યાય;

પીતુ વચન પાગવાને આવ્યા આણે ઠામ,

અસુર સર્વને સંહારી જાશું નીજ ધામ

રાવણુ—કવરપત ત નાર તુ એકલી મઢીમાં સાર

હજી કરી જસે કોા અસુર ફરે અપર

સીતા—નથી જોમી કપટનાં તું વદે છે વચન:

કપટદ્રષ્ટે જુએ છે તુ કપટ તારે મન.

હરણુ—અરે શિવ શીવ આવાં વચન વદે સતી કેમ,

કત્તંક શીદ ચડાવે કુટું રાખ જરા રેમ;

બીલા દેરે જાઉં જરદી શર તણી પાસ,

ફળ ફળાદિ કુચાથી ને આપી આ ઉલાસ.

(સીતાજી મઢીમાંથી લાંબે હાથે ફળ આપવા જાય છે તે

વોજ રાવણુ હાથ પકડી જોતી અને બેસાડી લઈ જતાં—)

સિતા

ત્રીતાળ — ચોપાદ.

વારે ધાગે લક્ષ્મણ રઘુરૂપ અ કો કુપ્ત હરણ કરી જાય.

પ્રવેશ ૬ ઠો.

સ્થળ—નંદકાનલ

રામચંદ્ર—

ત્રીતાળી ચોપાદ.

સુકી એકલી સિતાને વીર; કેમ આવ્યા અહીં રણ ધીર
રે આ વન દૈત્ય અપાર; જાશે હરણ કરી કો આ વાર

લક્ષ્મણ

ગીતા લાવણી

ધાગે લક્ષ્મણ વીરા પાડી ભુમ કો દૈત્યે કપટ કરી
કરી અવણ સીતાએ તેહ, મોકલીયો મુજને દાલ માંચ કરી
મિળ મળી ન થઈ

વળી વચન વીધ જેનાં કદયાં સગી જવાળા લાગી મુજ અંચ
તે હું કહું તમ આજે, જાણે પ્રાણ મુજ તત તજી શી રમ
રામ—પુન્ય પરીવ્રજ પુર, છો જાણું છું સર્વ પ્રકારે ભાષ
ન મજે રતિ સ્વપ્ના માંચ; મોહ કામ મત્સર આદી હર માષ

ત્રીતાળી ચોપાદ.

એવાં મન રામાનાં અધીર; હોય કુપ્ત ન ધરશે હે વીર
આલો જપ્તએ હવે તીજ ધમ તમે શોક સમાવા તમામ
(આજના રામને પમે કેસ વાળવાથી.)

ભાષ થાય છે માન શુનન નકો આશ્રય કાંઈ વીધન
માટે આલો ત્વરાથી હે ભાષ... ..

લક્ષ્મણ—... .. એવો વંશ ધરો નવ કાંઈ

પ્રવેશ ૭ મો.

સ્થળ પચ્ચતી

રામ—

(મઠી મુની બેઠને)

(રાગીનાથ સ્વામીના : સ્વામીનાથરે એ રાહ.)

પ્યારી સતી; પ્યારી સતી; પ્યારી સતીરે,

અહી નથી; અહીં નથી, અહીં નથીરે.

રાગ મુન (ગેરે ગુરને ખતાઈ રીત પ્રીત કેશે તોડીએ—એ રાહ)

ક્યાં છે ક્યાં છે હો લક્ષમણ વીર, ખીર નયરે રતી. ટેક

ક્યાંએ કહો મૃગ નયની સીતા કોમળ અતી શરીર.

તમે એકલી અહી મુકીને; આવ્યા વનમાં વીર; ખીર નયરે રતી ક્યાંએ
(એમ કહી ગોતે મુર્જિત થાય છે તેમને સાવધ કરતાં.)

પ્યારી સતી; પ્યારી સતી પ્યારી સતીરે

અહી નથી અહીં નથી અહી નથીરે (ખ)

વસન્ત તીલકા વૃત.

પ્યારી પીયા તુંજ વીના પ્રગટે હિદારી

રે શું કહું તજ મધ સુખની વીહારી

ખાવુ પીવુ નહીં ગમે તુંજ વીણુ પ્યારી

હોશે ધણુ દુઃખ કદી તુંજ વાત ન્યારી

દુખી નથી અરર મે તુંજને કમળી

મામી મુખે અમુવખી સીજ આણી આપી

આયો અરે મૃગ ખરે તમ કાજ પ્યારી

આણી દયા ન હોરમાં પણ તોય મારી

દેહે અતુલ્ય દુખ હુ તુંજ કાજ રોડ,

ધ્યારી ઘટે ન કરવું કદાપી શું એવું
 રીસાઇ તુ ક્યમ ગઇ પતીને વીસારી
 તારા વીયોગજ થકી તજુ દેહ મારી
 આવેજ યાદ પલ એક ન વીસાતી
 ધંદુથી જે અધીક તુ સરસીજ કાંતી
 જોવા રહ્યો દમ દમી તુજને હુ ધ્યારી
 દે તુ સુને દરશ વાલી વજે કરારી
 બોલે નહી, ક્યમ અરે દીલ રગનીરે
 જોરી ગુણે અતી ભરી ગજ ગામનીરે
 આંધાર પ્રાણુ મમ તુ પ્રીય છેજ ઘેલી;
 હાયેજ મોહ કુપમાં ગઇ કેમ ઠેલી
 રે શો કર્યો ગજગ્ય આ વીધીયે અરેરે;
 લીધીજ લાગ મમની કવણે અરેરે
 જઈશુ પુરાં વન કરી અવધે અરેરે
 દેખાડીશુ શુ મુખમાર ગુરને અરેરે
 દે દે સુને દરશ હુ દુખીયો થઉરે
 ના ના નહી તુજ વીના અવધે જઉરે
 જો હુ જઉ અવધમાં તુજ વીણુ ધ્યારી
 નકીજ આ તલખી પ્રાણુજ નવય નારી

લક્ષમણ (ધીરજ આપતાં) રાગ ધ્રુવ

(મેરે ગુરને જતાઇ રીત એ રાહ)

મુકી રદન કરવું આ વીર ધીર આપો રહે-રેક
 વીર વનમાં સોધો સખજે , ધારી મનમાં ધીર;

અરે દીશે આ દોષ અમુરનાં પગલાં ધીરધુવીર. ધીર મુકી
 ધીર ધરી વધવા સુનું પેખી હરણુ કર્યું વડવીર:
 શાણા સગળુ ચઢને બંધુ સોઠ તમે શુંરવીર ધીર મુકી.
 [શોધ કરવા ગય છે]

પ્રવેશ ૮ મો

સ્થળ—રાવણનો એક તગહ.

રાવણુ—લાલના પિતર કરી ના ઉઠે રાખે-એ રાહ)

પેખી પદમની તને આ હુ ખન્યો બેહાલરે ટેક

મોક નહીં મને સ્વીકાર: હવે હયા માંહ ધાર:

સુખરો રહે ન પર, નારી તુ સંબલરે પેખી

રામની અનેજ મારી રાશી એક છેજ નારી:

થા શુખી મને સ્વીકારા હું ત્રીલાક પળરે. નારી:

રામ સમથીજ કાર, પામી સુખ શું તું નાર:

કુર પટરાણી પ્યરથી તુનેજ લલરે પેખી

(નિર્ગમ — ક્રોધ વેશથી. સુણા દિલીપખત વચન ર-એ રાહ)

અરે મુરખ રાવણુ મતીમંદ સતી તે સત કેમ ચુકરે:

ધીક ધીક આવુ બેલતો રે, બધ સતી તે સત કેમ ચુકરે ટેક.

હું છું જાણુ ખરી ખત્રાણીની તાંન સ. મીઠ્યા કરેછે મલીન નીજ મન
 અલ્યા એક રાશી સીંહને શીવાળ સ પશુ સમાન આવન ભુપાળ. સ
 મેઠ મેઠકને દરીદ દાતાર સહાર શુખ તણી એક રાશી ધાર સ
 કદિ અવની આકાશ એક યાવ સ લને સુર્યોદય પશ્ચીમે ગણાય. સ
 ચોંપ દનમાં આવશે બને જાત થ તરો સંહાર તે કરશે સંહાર સ
 કરીશ મને મને હરત તણી સ્પર્શ સદા માપ ભરમ કરીલજ તર્કસ

રાવણ

ગીતી—લાવણી.

અરે યાદ રેવડ છે.....

સેવકો..... હજી અમ હનુરમાં છે તેવાર,

રણ—આ આને લઈ જવો અશોકાડાડીમાં હમણાં નીરધાર;

રાખો પેરા મહિ જાય નહી રડા રીતે સાચવજો.

ત્રીજાયા તું પણ ત્યાં જા ડડી પંચે એને રીઝવજો.

અંક ચેથો.

પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થાન—રૂપીમુખ.

મુશીવ—(રામલક્ષ્મણને પંખા સરેવરને કાંડે બેઠેલા જોઈ ડરોને

(હનમાન આદા પ્રત્યે)

ત્રીજાણાં ચોપ છ.

જુઓ પંખા સરેવર તીર પેલા બેઠા બે જળચંત વીર.

નિશ્ચે વાલીયે મોકલ્યા એહ મુને નારવાને ન સદેહ

માટે જતકે ગદા ગદો પાસ જાને વારનો કહ વિનાશ.

(એમ કહી પાસ લખને રાઠ લગ ના જાણી જાય છે તેને અગ્રકાલીને

હનુમા - ભાઈ અલસ કામ ન કરીયે પછરાડેથી સુરખ ઠરીયે;

માટે બેસો રાખી અન ધીર કરી ગ્યાવું પરીક્ષા હું વીર.

(રામ લક્ષ્મણ પાસે જઈ)

કોણ છે ભાઈ કોના કુમાર, દાસો રાગવંદી સકુમાર

શા કમે નીકળીયા છો વન કોણ મતા પીતાને વર્તન

રામ—હનુમત શુણો મુજ વાત; દેશ અવધને દસરથ તાત

પાળવાને પીતાનું વચન; તેહ માટે નીકળીયા છો વન.

હુય રામ આ લક્ષ્મણ સાર રહેતાં પંચ-દી મોઝાર
હતી સંજમાં સીતા નાર; કરી હરણુ ગંગા કા ગમાર
તેની સોધજ કરવાને કાજ; ફરીયે વનમાં કપીરાજ

હનુમાન—(પોતાની માએ આપેલા એધાણથી રામચંદ્રને આજખ-
તાં નમસ્કાર કરી)

ભેરવી ત્રીતાળ (હત વીના ન પમાય એ રાહ)

આપ છો દીન દયાળ; રઘુવીર આપ છો દીન દયાળ
જય રઘુકુળ કમળ શુભાનુ જય ત્રીલોકના પાળ, રઘુવીર
શાક્ષી દ્રષ્ટા થરથર રવાની; હીજ સુર સુખ કરનાર રઘુવીર
એવા પ્રભુના પદ પંડજને; પ્રણમુ હુ વારંવાર. રઘુવીર

રામ—

ત્રીતાળી આપાઠ

ધન્ય ધન્ય વીર હનુમંત. આ ચીરજીવી મહા બળવાંત
અમે છુ ચાર બંધુ જેમ તેવો પાંચમે તુ પણ તેમ
પેલા કાણ છે વાનર ચાર, દીસે એ પણ બળીયા અપાર

હનુમાન—પેલો સુગ્રીવ કપીના ધશ; ફરીયે તેની રક્ષા દીનનીશ
એહ રસીમુખ પરવત માંહે વાલીના બચથી રહે આંહે

એ શુ મૈત્રી કરો માહારાજ, તેથી સરસે આપનુ કાજ

રામ—એનો સુગ્રીવ છે બળવાંત થયો વાલીથી કષમ બચવાંત

હનુ—વાલીને કંઠ વીજય માલ; તેથી કાઠ થકી ન છતાય

રામ—જાવે સુગ્રીવ સીતાની શોધ; અપાવુ રાજ હણી વાળી જોધ

હનુમાન—કોઈ અસુર લઈ એક નાર; જતોતો ઉધ્વ પંથ નીરધાર

વાયુ રહન કરતી તે નાર સુણીને અમે કાધો હોધાર

દેખીને અમને તેણે આ ઠાર નીજ વસ્ત્ર ફેંક્યાં તેમીવાર
 છે તે વસ્ત્ર અમારી પાસે; કાટ્યાં પેલા પવતમાં ઉઘાસે
 રામ—માર્ધ વસ્ત્ર છે હું તુજ પાસે લાવ્ય જલ્દી જન આંહી ઉઘાસે
 તેડી સુગ્રીવને પણ લાવો; લાખગે મીત્રાચારીનો લાવો
 (હનુમાન જાય છે ને સુગ્રીવને તેડી લાવે છે, ને વસ્ત્રા -
 રામ આગળ મુકે છે તે લાઇ છાતી સરસાં ચાંપીને.)

વસંત તિલકા-રત

ગોમે શક્તીવદની તુ; કમળાજ અંગે; વાણી મહુરી વદની; હરંદ ઉમંગે
 થાઉ ખુશી મન વળી; નીશદીન જોઇ; જોનાં જડે નહી ધરા; તુજ સમકોઇ
 અંગે ધરી સરસતુ; શણુગાર વાલી આવે ધણા હરખયા; મુજ પાસ ચાલી
 કંઠે ધરી કર વળી; રીઠીયે સમાતી; તારા વીચે ગજ મકી, ઉમરાય છાતી
 રાખુ અરે મન વળી; પ્રલતા કરીને; રે તું નથી જરર આ; દાલતો ઠરીને
 વાતો નથી ગમતી હુ રહુ છુ ઉઘાસ્યા; પ્યારી કર્યો અરર શુ; મુજને ની રાશી
 સુગ્રીવ—

ત્રીતાળી-ચે પાઇ

રાખો ધીરજ શ્રી મહારાજ; થશે હીંમતથી સહુ કાજ
 માટે ચીતા ધરો ન લગાર; કરો હાંશથી મીત્રાચાર
 (પગી અગ્નીની સાક્ષી મે મૈત્રિ કરિને રામ વાલીને મારિ સુગ્રીવને
 રાજ આપવાના; તે સુગ્રીવ સીતાની સૌધ લાવવાના કાલ કરાર કરે છે)

રામ—(સુગ્રીવ પ્રત્યે) ગીતિ-લાણી

જનઓ તમે જલ્દીથી; વાલીની સાથે મુદ્દ કરવાને
 પાછળાડું આવું છું તમ સહ વાલીને લગુવાને
 (સુગ્રીવ જાય છે)

પ્રવેશ ૨ જે

સ્થળ—કિંકીધાની ભાગલાળ.

સુગ્રીવ—હીનકે દયાલ લાલ તાર તાર તાર—એ શહ)

આજ હું ક્તેષ્ઠમંદ નીવડું સહી વાલીથીજ પાછો હું કદી હડું નહીં;
હરાબો એણે મુનેઅનેવ વારવારે આજ યુદ્ધમાં જઈજઈ કરે સંહાર
વિજય માળથી લગારપ મતે નહાર; પક્ષરામનીહવેજશા છે એના ભાર
ગર્જના કરજઈ હું શે લગાડું પારઆવશે સુણી એગર્વ આણીને આપાર

પ્રવેશ ૩ જે

સ્થળ—કિંકીધામાં વાલીનું રંગ જૂવન

વાલી—(નિપથમાં ગરજના થવાથી ઝીની—જાવણા.

કરી ગર્જના ગાજી શુભ વે શુભ હમણાં મુજ પ્યારી;
આપો આરા જઈ કિતવળો આવું શરે મારી.

(એમ કહી એકદમ ઉડીને જાય છે.)

(તારા (હાથ જાંઘીને) રાગમ ઢ (અમનોમાં રેનગુનરી રાગ એરાહ

મુજ પ્યારા પતિ ના જોવરે, માર મનો મારાશજ. (એ ટેક)

શુગ્રીવ આજ લગી તમથીરે ડરતો દિલની માથ;

કાનણ છે કષ વાત વિચારે આવ્યો યુધ્ધે આંધરે. માર

સ્વામી મે સંભળીયું એવું, દશરથ શુન શ્રીરામ;

પીતુ વચન પ્રમાણજ કરવા વન નિસર્વા અભિરમરે માર

તેમની આ સિતાને હમરે, ગયો લંકાનો રાય;

તેની શોધ કરતા અહિં આવ્યા રૂપ મુખ અંરુણાયરે; માર.

તેની મદદે શુગ્રીવ આવ્યો લડવાને તન આથ;

નહી તમને મારશે ન જાઓ યુધ્ધે નાથરે

માર.

વાલી—(તારાને હાથ તરછોડી નાંખી) મુલ્લાલીલીલી તખ્ત—એ રાહ
 પ્યારી મુક વું કરવું કફમાં કાયર કદી કેમ કાંવું રે;
 શા છે બાર શુભીવના આણું અત કાયર કદી કેમ કાંવું રે.
 રોળીનાખ્યો મે રાવણુ જેસો રાવકા રાડની પેડે શુ રહુ વસ્માંય કા
 ગોળીવજેનેશુ તમાંથી સિંહ જેમકા ધસી આવે યુદ્ધમાં હું જાઉંનેમ કા
 રામ હજુશેતો આસે સદગત્ય કા કેમ આપેઅથી અવગીનું મત્યકા
 નહિં ડર એનાથી હું દિલ માંય. કા હયી શુભીવને આવું પત્તમાંયકા
 (એમ કદી તારાને તરછોડી નાંખી ગદા લાઇ જાય છે)

તારા—(તેજમાં પાણી લાવી હુસકાંતણી)

અમચ હું મરી પ જાતી

(શુરત મોરી કાં વિસવાનીરે— એ-રાહ)

પ્રીતમ મોરી શીખન માનીરે, ગયા યુદ્ધ કરવાને પ્રીતમ (એટલે)

જમણું લોચન મારું, અનિશય ફરફરે;

ના કેતાં ગયા મુને અપવાનીરે.

પ્રીત)

(શેર)

પ્રીતમ પ્રિત વિસારીને ગયા રહા ન મનાવ;

રણમાં મારા સ્થામની કરજો શ્રીપતિ સહાય. પ્રીતમ.

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થાન—ગણુમણુ.

વાલી—(દોષથી) મુલ્લા લીલીલી તખ્ત (એટલે)

અસ્થા મુશીવ નહટ નાદાન મુરખ મારવાને અબ્યોરે,

હાર પામી ગયાં લોભે નાવી શાન; મુરખ મારવાને આગ્યોરે (એટલે)
 કરે ઘાલ્યો સાપ રાક્ષમાં ખચીન. મુ કહે કેમ કરી જીવતો રહીશ મુ,
 જ્યારે ઘોની જાત મરવાની થાય. મુ ત્યારે તેહ વાધરીજ વાડે જાપ, મુ
 મુખ હરામી ન છોડુ તને આજ મુ નકી આપુ તને ખરી રીતે રાજ, મુ.
 સુગ્રીવ—કુલી કારકની પેઠે શું કુલાય, જોર મેં તોડું જોયુ હવેરે
 જોઈ લે તુ હાથ મારા આ જગાય. જોર મેં તાર જોયુ હવેરે (એટલે)
 કરે લસભમ કાટે ન તે શ્યાન. જો. લહે ઉપમા તુ લખાડી સમાન જે
 આગ્યો છે અતી ગરવ તારે ઉર જો. આજ દેખાકુ તનેકુ જમપુર, જો.

(આવી રીતે પરસ્પર ખોલી અન્યોઅન્ય દાદયુંદ કરે છે
 એટલે રામચંદ્રજી આઝ ઓથે રહી તીક્ષ્ણ બાણથી વાલીને મારેછે તેથી
 ત્રાલી પડે છે.)

તારા—(કલપાંત કરતી આવીને) લોચન મનનેરે કે—એરાહ)

મારા સ્યામ સહુણા કંથઃ અરેરે આ શું કયું રે
 મુને મુકી મહા દુષ્પ પંથ અરેરે શું કયું રે (એટલે)

સ્વામી અતી સમજાવીયા; નવ માન્યુજ લગાર,
 સ્વર્ગ પંથ શોભાવીયે, રામ હાથે નીરધાર—અરેરે—

મુતા સેજ પલંગમાં; ધરી અગમદ અંગે સાર
 કય ન હેઠળ મુતા અધી; આ ભુમી કઠંગ બરથાર—અરેરે

સ્વામી શેં નધી ખોલતા; મુજ હૈયા દેરા હાર
 ઉત્તર આંગો અલખેત્રણ; મુને ધીરજ ન રે લગાર—અરેરે—

સુખની સરીતા વહી ગઈ; રેલ્યો દુષ્પ નીધીસાર
 કોના આધારે મુને; મુકી ગયા બરથાર—અરેરે—

રામ—(કાષ્ઠહાથ કહો જાકે, મેરી પરીકા સમજાકે—એ રાહ)

સતી શોક ઉર ધારે; જાણો જગ આ ખારે—(એ ટેક)
 સગાઈ સી સંસારે દીઠી સો છે એહમાં સાર
 માત પીતા સુત બધવ જાગની, વળી સ્વામી નીરધાર—સતી
 શરીર તણો જો શોક કરેતો, આ રામ પડીયુ પાસ
 નું કેસે કર શોક આત્માનો આત્મા અમર પ્રદાશ—સતી
 માટે એ બેમાંથી કાઢનો, બંદે ન કરવો શોક
 રણુ સંબંધે મળેજ આવી, શોક કરો તે ફેક—સતી—
 માટે કહુ તે કરો પ્રીતથી. વર સુગ્રીવ ધરી સ્નેહ
 સતીપણુ રે સે સાણુ; દો નહી નીદે કર એહ—સતી—
 (હનુમંત આદી પ્રત્યે) ત્રીતાલી ચોપાઈ તારા રામનુ વચન માન્ય કરેછે)
 વાલીને કરો અસી સંસ્કાર, નીજ નમ્રમાં જઈ નીરધાર
 સોંપો સુગ્રીવને પછી રાજ; કરજો અગદને યુવરાજ

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ—સુગ્રીવનું વીચાર ભુવન

સુગ્રીવ—

ત્રીતાળી ચોપાઈ

ક્રીધો રામે મુને ઉપકારી; આપ્યુ રાજ વાલીને મારી
 ગુણુ તેં હવે કેમ ભુલાયે, વીસરે તે કૃત્તંત્રી કયાયે
 સતી સોધનું આપ્યુ વચન; તેને આજે થયા બહુ દીન
 મોજ સોખમાં હીણુ વીસારી; તેથી ગુસ્સે થશે રામ ભારી
 માટે સોધ સતીની કરાવા; પત્ર પહુતુ કપીને જોલાવા
 પછી જાઉ હુ રામની પાસે; વાટ જોતા હશે તે ઉઝારો

અવેશ ૬

સ્મરણ—કૃપીમુખ

(સુગ્રીવ મુખ પાછી ગોઠાવેલા સર્પ વનચરને લઈ અવેશ કરેછે તે પ્રત્યે)

લક્ષ્મણ— (સખી પાડવાની પછુ પ્રાંત એ રાહ)

સુગ્રીવ સીતાની સોધ અમારે કરવારે

આ વહી ગયા ખટ માસ ધીરજ કેમ ધરવારે

રાય સતીની સોધ તમે મ આપેરે

કૃપીએને દેશો દેશ જવા કરમાવેરે

સુગ્રીવ—આપ કામને માટ કૃપી તેગબ્યારે

સીતાની કરવા સોધ સરવે આવ્યારે

(વાનરો પ્રત્યે)

તમે શેન્ય લઈ કેસરી ગાઓ ઉત્તરમાં

મેન્યા લઈ સરખ કૃપીશ બન્યો ફક્તીભારે

પુર્વે બન્યો મયંદ ધરી દીલ લામબરે

જટ ગવાણ પશ્ચીમ બન્યો કરોને કામબરે

ગીરી છુટી સતીની સોધ સયજે કાળેરે

કૃપી સરવે લઈને સોધ વેદા વળાંબેરે

કૃપીએ—

સીતાની—પાપક

આપની શીર આંહા ચઢાવી, જઈએ જેદ દીશાઓ બતાવી

તુજે શીકર તમે મહારાજ, દશે રામ કૃપાથી સૌ કાજ

(એમ કહી જાય છે)

રામ—ચરે વીર પ્રમુખ હનુમંત; તુજે ચીરંજીવી બતાવે

જનુ પડશે તારે સર્વ થાય, તુજ વીણુ એ કામ ન થાય.
હનુમાન—જેવી હાય પ્રભુ તગી આસા, ચઢાવુ શીશ ન કર અવતા
 નવ યોગજી સીતાને લેશ: માટે આપો એધાણી દેવેશ
રામ—બાધ સતીનુ હપ અનુપ: નહી ત્રાણુવનમાં તેવુ રૂપ
 અંગતો જે સુવાસ બહકે; અર્ધ કાશ સુધી તે મહેકે
 મુખે જપતાં હશે મુજ નામ; સીતા જાણુજે તે અબારામ
 વળી મુદ્રીકા મારી આ જોહ: તુને આપુ બતાવજે તેહ
 (એમ કહી મુદ્રીકા કાઢી આપે છે, તે હાથ હનુમાન; નમ,
 નમ, જાણુવાન, અંગદ સહીત જાય છે)

(ચતુર્થાક સમાપ્ત.)

અંક ૫ મો.

પ્રવેશ ?

સ્થળ—અરોહ વારી

સોના—ગઠન હમતો આશક હે તરી ન્યાજકે હિમતે પાલે એસાહ
 કર વીનતી હુ કર જોડીને આ વાર હરી
 કરણા કરીને તું અતરમાં ઉતાર હરી
 કર્યા પાપ અતી પેલા ભવમાંજ અરે
 મજાએ આ ભવમાં મુને પતી બીજોગ હરી
 બાકુ પીવુ સુવુ મને ગમે નહી લેશ જરી
 મર છુ નીસદાન કરી હાયરે પોકાર હરી

કર—

કર—

મર વીધ ખાઈને પતીનું છે કુખ અતી

સુણી આ અખળા તણુ કષ્ટ તું નીતાર હરી કર

ત્રીજઠા

ગીતી લાવણી.

વૈયં ધરને બેતી અકળાઓમાં માની કહ્યું માર

છે સત્ય શીયળ તમ પાસ; તે થકી શાણી સૌ થશે સાર

(ઘેટલાયાં હનુમાન પ્રવેશ કરી રામની આપેલી મુદ્રીકા સીતા-

ની સમન્મુખ મુકેછે.)

સિત્તા— (મુદ્રીકા ઝાળખા) રામગમ છંદ

મ'ધ અરે મુણુપીરકહાં થકી આવીયો મુદ્રીકા રામનીકહાં થકી લાવીયો

સાચું કહેવનયરા મોહ્યતેમુખશું; નાચનમેરા થયા વેદું તન ભુખશું

પીકરથાપછે મનકડે જ્યમ રાખજો; સ્વામી વીણુ દિલગીર થાયછેખાખજો

પંથ ન્યાળતાં નેત્ર જાયછે નીસરી; સાધુ થઈને વીર વાલે મનેવિરારી;

વાટ જોતાંકર્મનોપારના આવયો; અરે હાય મુજ દેહદેવ અતિ લાગીયો

હનુમાન—

ત્રીતાલી ચોપા.

માતાછ હું છું રામનો દાસ મુને મોહ્યા કરવા તપાસ

મારું નામ જાણો હનુમંત; અહીં આવી થયો સુખવંત

આપી મુદ્રીકા ઝાળખવાને આવ્યો સોધતો આજ દેહાણે.

સ્વીમુખ પરછે વિક્રામ; બને વિર છે અંગે આરામ

આપનાજ વિયોગથી માત; હુરી રામ મરે દિન રાત

જઈ ખમર કહીશ હું ત્યાંદે; થોડા રાજમાં આવશે આહું

માટે કરશે ન લેશ ચિંતાય રાખો સંકટ વિરજ માંય

ગીતી લાવણી.

મુજને આજા આપો; રામપાસ મારે આજે જાવું

આપે કંઈ એવાણી થેડા રાજમાં અહીં તેડી લાવું

(એટલે સિતા પોતાના માથાના ચુડામણી કાઢી આપે છે તે

લઈ પોતે બધછે)

સિતા— (સ્વગત)

(રાજ સમાના સુરા શામતો જલદી ઉઠી આવોને ઓ રાહ)

પતિ ત્રિયોગે પીડા પામું અરજ ઉર લાવોને;

દયા લાવી દિન દાશીપર પીયુ જલદી ઉઠી આવોને. (એટલે

ઉઠી આવે. આપ જલદી જલદી હૈયાના ઓ હાર હૈયાના હોહાર

મુજ પ્રાણના આધાર;

વેગે વેલા વળો લેશ લગાડો ન વાર

પતિ०

બાળે બદન તદન આ મદન દિલહાર કમળાશી કાયા કદમાયા લરથાર

કમીધયુ નીરનેન રોદને સદાય. નીજ દાશીતણી આપિ ન ચિતલાય

આવો આવો વહે તણી લાય ના વેડાય પતિ०

(એકલું બોલતાં જમીન ઉપર ઢળી પડે છે)

પ્રવશ. ૨.

સ્થળ—ઉપવન.

હવમાન—

(કાવ્ય અથવા રાજાવત.)

પ્રભુ કૃપાથી આજ; વાનાં સૌ સારાં થયે;

તેમાં શું તું જીવ. અતિ ઉરમાં ગભરાયે.

યયું સફલ આ કામ, શોધ સિતાની લાગી;

રાવણુ હું આવ્યો તે જાણુસે શુંય અજાગી.

ફરી ફરી સૌ દેશ, ગયો છું જાહુ પાહુ પાહી:

મારે ત્યાજ હું જાહિં વાડીમાં લુખજ લાગી;
પેટ જરી ભરપૂર વાડીમાં મેળન કરવું;
ધાવી કંપડનો ધણુ પાધરા પંથે પડવું.

પ્રવેશ ૩ જો,

—ધજ—રા. જુની રામા

મુશ્કેલી—અકદમ પ્રવેશ કરી જુનો પાડતા ;

હા. જા. ન કહ્યાજી. હાહરો (આંધ વેરી ગુડ—એ રાહ)

અરે રાય કે હ કપીને આવી વાડીને ઉજાડી દીધ;

અમે સહુ પાયાજ કપીને મહા બળથી તે પકડી લીધ.

દુષ્ટ કપીને બાધી લાવે હ પ્રજાત યુવરાજ અહીં

હ પ્રજાત—અરે અમાને ધણા મથાવ્ય શિક્ષા એને કરે સહી.

રાવજી—

જાતાળા ચોપાદ.

કીધું સરવીર મૃત આ કામ ધન્ય રાખ્યું પિતાનું તે નાન
(હનુમાન પ્રગ્ને)

ગલ્યા વાગર તારું નામ કેમ મરખ આ ચો આ કામ.

મારી વાડી અરણ્ય ઉજાડી થૈયું મરવાની લુખીજ તારી

હનુમા — માદ નામ હનુમંત જાણ હું છું રામનોદાસ પ્રમાણ;

સ્વન ધન્યવાં કહ લઈ જાય, જાવ્યો ત્યમ હરીને હું સીતાય

ચોડા જિનમાંઅહીં રામ આવી દશે મુસ્તક દેશે ઉજારી.

હણી અહુર ફડયો વાડી હાંમ કઈ બીજુ આજા નથી રામ

રાવજી—(હસીત

ગીત—મા. જી.

અરે કપી હું સાચું મુજને તારું મહાંજ સાધી યાય;

હનુમાન—સુણ રાવણ દુર મતિ આપ સત્ય જાણુને અમર થાયછે

રાવણ—થું કપી તું સમજાવે ચાયજ અલાનો પણ કાળે નાશ;

કયમ તારૂં મણું ન ચાય કહે કપી તું મુજને સત્ય પ્રકાશ.

હનુમાન—(જોગીઓ—આસા—ગકાવો સીતમકુ—એ રાહ)

ખર હું કહુંછું મુખેથી વચન અમો સૌ કપીનુ છે પૂછમાં જીવન;

જો જાળો કે નકી એ પૂછ અમતાણું ચતાં મોત લાગે ન વારજક્ષણું;

(રાવણ સાચું માની હનુમાનને પૂછડે તેડે નીંગતાં ગો-

દમાં આંધી રાગગાવે છે એટલે હનુમાન ઠેક મારી રાવણના મેલ

પર ચઢી જઈ એક પગી એક એમ લડકાં જાળી જાય છે)

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ—સમુદ્રતટ.

પીડુ દીપચંદી.

હનુમાન—

(કહુંછું નશીમે દુખીઓ કાવો છે—રાહ.)

ખુશા ખુશી ખુશી દીન થઈને આપું વધાવણી વેલો જઈને. ખુ.

આવ્યા હશે કપી દેશ દરી સૌ જોડા હશે રામ નિરાશ થઈને

રાહજ મારી જોતા હશે સરવે અહોનીશ નજ આતર થઈને ખુ.

શોધ સીતાની સુનીને પ્રભુજી હારીત થાશે શોક તજીને ખુશી

પ્રભુ કૃપાથી પાર હું ચાલ્યો અજ દેતેહ કરીને ખુશી.

(રામ પામે જાય છે)

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ—કપી મુખ.

સવૈયા છંદ

રામ—

આવ્યા કરી સહુ દેશ દરી નહીં શોધ સીતાની મળાજ તંથાપી;

હનુમાન—(સાડસાડરે શુરતરેર મુખાક અલખેલી એરાહ)

હનુમંત ગયાને થયા બહુ દીનજ તોપણ આગ્યો ન પૂર પ્રતાપી.

ધીરજ કેમ ખાય દુદે હવે વહાલી વિયોગી મું રે'શે સદાપી

મુશીવ—ધૈર્ય ધરો દુખકાજે દયાનીધી લાવે હનુમંત શોધ કદાપી

(એટલામાં હનુમાન પ્રવેશ કરે છે તેને રામ પૂછે છે)

તમ દુખ થકી ગદાગજ કામ સફળ કીધું;

સુખ લાગ્યો સતીની આજ કામ સફળ કીધું. (એ ટેક)

લંકામાં જઈ સોધજ સમજે કાંધી મેં રઘુરાયરે.

ખજી ગયો હુ અસોકવાડી, ત્યાં દીધ રીતાય. કામ

સમાપ્તિસ્ત મેઠાં વીધુવડતી મુખ જપતાં શ્રીરામરે.

લાગી પાય મુઠીકા મુઠી; ઉછંગમાં તે કામ. કામ.

પેખી મૂઠીકા જનક સાંતાપે કાંધો આંમુપાતરે;

ત્યારે અતી ધીરજ આપી મેં કહી દુશમની કામ વાત.

કૃણુ ચમાં અતિ આપ વીધેજે સંભાજે દિનરાતરે.

જૂઓ એનાળીમાં આગ્યો આ વૃદ્ધમણી સાક્ષત કામ

રામ—(સુગમણી લઈ છાતીયે ચોપી વક્ષાંત નિલકા નર,

આવું જરા મનુકમે નહિ' પાંખઅંગી હરીન્દ્ર તુજરા પીમાવાદાપી

જોવા સ્વપ્ને ટમટમી તુજનાડું પ્યારી. હવેરમે કન્યદાંડાગીરહાલી

લક્ષ્મણ—(સાડસાડરે શુરતરેર મુખાક—એ રાહ

હવે શા ગારે સુગમ આગી વાર કરો;

નકી હવુયો દશ દશ ગ્રીવ, સેન્યા સત્તજ કરો (એ ટેક)

વિઝયા દશમીનું મુલ મહુરત; આજે છે નીરધારે.

રામ હવે લાઈ વિલંબ ન કરતી ઝટ યાઓ તૈયાર. સેન્યા.

મુગ્ધીવ—તજ્ઞે શ્રીકર મહારાજ પોતે રાવણના યા ભારરે,
(સરદારો પ્રત્યે)

બેશી દેમ રહ્યા ઝટ ઉડે! લેશ ન લાગે વાર સેન્યા.

પ્રવેશ ૬ ઠો,

સ્થળ—રામેશ્વર.

૩ પીયો—(પ્રવેશ કરી) (દેખી તોરી વશદારી એ રાહ)

૧ લો—છેસકેટ શીર ભારી કયમ દળે દુખ કરી (એ ટેક)

દુષ્ટ દશાને દાટજ વાળ્યો, કીધો કાપ અપાર;

અરે માણી ઉર અહંકાર, (૨) ફૂકતી ભંડાર, ખરેજ લગાર.

નહિ દયા ધાઆંઆંઆંઆંઆંઆં, છે.

૨ જો—ભુડા ભોગ મળ્યા આલણના, સુખથી ના સુવાય;

૩ જો—પણ થયો એક ઉપાય, (૨) લાગ્યો સીતાય, તેથી રધુરાય

હણશે એ સુખકાઆંઆંઆંઆંઆં, છે.

(ઝેટલામાં સેન્ય સહીત રામને આવતા બેઠ)

ગીતી લાવણિ.

વંદીયે જય જગદીશા જેડી ઉસયકર છે જગતા ગાતા;

કુખ દેછે રાવણુ દુષ્ટ હણે કૃપા કરી થાયજ સુખ સાતા.

રામ—

ત્રીતાળી ચોપાઠ

તજ્ઞે ચીંતા તમે દીજ રાજ મારે કરવું તમારું કાજ;

લછ સેન્યા તે માડે જવું હણી રાવણુ દુખથી છોડાવું.

(જય છે)

જામુરા—(રાવણના

ત્રીતાળી ચોપાઠ.

જોડ્યા સેન્ય લઈ ગયા રામ કરવા સવણ સાથે સગ્રામ
માટે આણે ઉતાવળા જઈયે; રાવણને રે ચેતવીયે.

પ્રવેશ ૭ મો

રથજી—રવણની રાજસભા.

સેવકો—(દોડતા આવી) ત્રીતાળી ચોપાદ

મહારાજ સુણા અમ વત આવ્યા રામ સુવેલુ સાક્ષાત
સાથે છે કપી સેન્ય અપાર. કેવા આપને આવ્યા આ વાર-

રાવણ—(ચોકીને સરદારો પ્રત્યે રાગ પીલુ)

આવ્યા લઈને સેન્ય અપારી; રામ સુવેલુ આમર તારી (ટેક)
સાથે અતી છે કપીઓ તેમાં હનુમાન સરખા મહાબળ ધારી. આ
શત્ર સર્પને વન્દી ત્રણે; નવ ગણના લઘુ તેહ વિચારી આ.
માટે હવે શું મારે કરવું આગો અભીપ્રાય દિલ વિચારી. આ.

સામતો જી—(કાવમાં) જીલણાં છંદ

આમ શું રાયજી દીલ ડગ મગ કરો; હામ હૈયે ધરો દિલ વિચારી
રામના ભાર શા આર એઆપણા વાતરાથી જશું શુંય હારી,
ઘેર ખેઠાં બસે ભક્ષ એ આવીયું રીજ મરકટ થકી શુંય થાસે
કેડ કટકા કરી રામના હામથી સર્વનો ભક્ષ કરશું ઉતારો
વીલીક્ષણ—(ગજલ નારીના કટકા પાસે એ રાહ)

અરે દુષ્ટદુરીજનોએ વહોશું વચન;રા ને શું લેખવો મનુષ્ય નીજમન
રાવણને સમગ્ગવોમિધ્યાગર્વનાં વચન;કાગ પ્રતિ થય ભ્રષ્ટ હંશહણુમન
(રાવણ પ્રત્યે)

મારં માની સીતસોંપી રામશરણુની ગમછે દયાળુ નામી શીર અંભયયા

મંત્રી મુખ મળ્યા તાંડરાજ ખોસેરાયકડુઆપધ વિશ્વમાંજેવાલુતેજપય
રામતો(કોધથી) ભોપાળી કલ્યાણ દાદરે.

(આપ વેરી ગુડ મંગાલી આપુએ રાહ)

અરે વિલીક્ષણ બોલ વિચારી તુજ કાંપણુ જાણ્યું આ પાર
સું કરીએ જો સજ્જન્યું છે નહીતર હવડાં હાથીયે ઠાર,
અરે જુઓ નૃપતી તમ બંધુ કેવળ વચન કહે કુક
શત્રુ પક્ષ કરીને બેલે આપણુનુ ઇચ્છે ભુકું.

વિલીક્ષણ—અલ્યા બ્રહ્મ કાંધો રાવણુને, તમે કુશુદ્ધિ મળ્યા વીરક
વજ્ર રાયને નામે રાખે હસ્તીને જ્યમ અંકુશ એક
(રાવણ પ્રત્યે)

સંગી સરવે દુષ્ટ મળ્યા આઃ જશે રાજ તાર નીરવાણુ
રાવણુ—(કોધથી પાડુ મારી)

હા અલીથી રામ પાસ જત, નહીતે તારા લેશ હુ પ્રાણુ.
સેન્ય ચઢાવી લાવ રામનુ કરજે જે તારાથી થાય.

વિલીક—રામ શરણુ હુ નકળી જાઉં માનીને તારી અજાય.
(એકદમ ઉડી જાય છે)

પ્રવેશ ૮ મો.

સ્થળ—લંકાની સાગરાજ.

વિલીક—(પીલુ-દીપચંદી-કહુ શું નસીએ—એરાહ)

વાગી છે દીલ વચન કટારી, લેશ ન માની શીખામણુ મારી. યા.
સાંપ સીતા મેં અતી સમજાવ્યુ, ગણકાર્યુ નવ તેહ લગારી. વા.
વીનાશકાળે વીપરીત સુદ્ધિ થઈ ખોસે આ રાજજ ભારી. વા.

દુષ્ટ પ્રધાનો તે પણ એવા આપે શીખામણ ઉલટી નકારી. વા.
 ક્રોધ કરીને લાતજ મારી, જા કહ્યું રામ શરણ આ વારી વા.
 ભાતની આજ્ઞા માનીને જાનુ લાંછન એમાં ન છેવ લગારી વા.
 પ્રધાનો—સંગમાં લેશા દીન સેવકને;
 વિમીઠ— જાન કરો જાવા તૈયારી. વા.

વીકૃષ્ટ—

ગીતી—લાવણી

વાગી રહ્યાં છે વાગ્નં ભાદના શીર પર જન્મ રાગનાં
 માટે સૌ સુઝે છે, કામ સહુ વરધોડે ચઢવાનાં.

પ્રવેશ ૬ મો.

સ્થળ—અશોકવાડી.

સીતા—પીલુની ગઝલ. (પ્રણમ પ્રણમ માત ભૈમારી—એ રાહ.)

દીકર જોડી પ્રણમ મોરારી, શ્રીહરી શરણ તમારે હુ નારી
 પતીવ્રતાનુ પણ પ્રણુ રાખો દૈત્યો દુષ્ટ અતી દુષ્પકારી.
 સ્વામી વીયોગી હુ શે અપરાધે સંકટ દુર કરે: ગીરવારી,
 શરણ પડ્યાને શુ સંતાપો આ વનીતાની લો વીનતી સ્વીકારી.

રાવણુ—(પ્રવેશ કરી) પીલુ ગૃએ લાવણી.

(ગીરધારીરે વાત કહુ તે વીચારો—એ રાહ)

શુણુ શાણીરે સીતા વણી મારી હવે શોક તજ થામારી (એટેક)
 (ઝલ) આરક્ષા દીન તેં ધીર ધારીરે તે વ્યર્થ ગઈ સૌ તારીરે;
 તુજ પતીને નાખ્યો મારીરે. શુણુ૦

હવે આ લંકાની રાણીરે સેવા કરશે મંદોદરી તારીરે;

હવે શણુ તુ કાને જનારીરે

શુણુ૦

સીતા (પ્રુઅ ક્રોધથી) (માર માર તલવાર ઉલો જુવેછે શુ—એરાહ)

ચાલ ધીક દુર થા દુષ્ટ જોલેએશુ જોલેએ જોલેએ જોલે એશુ ચા
ખરા ઠાત્રીની હુ છુ તનુમ. લોચન લાળી તુ જુવે છે ? ચાલ.
પાપી મનતુ કંઈના વીયરે નીજ પણ હાથે તુ ખુએ છે શું ? ચા.
ખરી સતી ટેક ન મુકે, પનીવૃતા પણ ખુવે છે શું ? ચાલ.

રાવણ— ગીતી—લાવણી

ગર્વ ખચો દે હોડી, આ લાવ્યો હુ તુજ પતીનુ શીશ,
જો તુ નીહાળીને, જોલ હવે તુ કોને શણું રહીશ.

(એમ કહી રામનુ કૃત્રીમ માથુ તથા ધતુપ ખતાવે છે તે
વેદા સીતા એશુદ્ધ થઈ જમીન ઉપર ઢળી પડે છે પછી થોડી વારે
સુદેમાં આવી)

સીતા—(ગદ ગદ કરે) લક્ષ્મી વૃત

અરર હે પતી, આશુરે ક્યું, તમ જતાં મુને, કે ન ઉચર્યું:
પતી વીયોગ તે નાખ માયરે, સુખ સદા ગયુ, હાય હાયરે.
અરથ માહરે કુચાને ખમી વન વિષે બમ્યા, દેહ દમી.
તલખી માહરા, પ્રાણુ જાયરે, સુખ સદા ગયુ, હાય હાયરે.
પવન સુતને, મોકલ્યો અહીં મુખ્ય માહરી, કાઢવા સહી
પતીજ આખરે છોડી કાયરે, સુખ સદા ગયું, હાય હાયરે.
તમ વિના હવે, શી રીતે રહુ, અરર સંગમાં લ્યો મુને શહુ,
શરણુ નાથજી લ્યો સદાયરે, સુખ સદા ગયુ, હાય હાયરે.

(રાવણ પ્રત્યે)

જનકની સમો, લોખુ હુ તને, વનિહ સ્પર્શ મુને કાવને
પતી કને જતાં, વાર ચાયરે, સુખ સદા ગયું હાય હાયરે.

રાવણ—(મનમાં) ચીંતાળી ચોખાઈ

નહી સતી ફેરવે મલ્ય, ખરે ચુકે નહી નીચ સત્ય.

(એમ સમજી લઇત થઇ નીરાશ બની પાછો જાય છે એટલે વિલીક્ષણની રાણી શરમા છુપે રસ્તેથી પ્રવેશ કરે છે.)

શરમા—(સીતાને ધીરજ આપી) બીહાલ ગઇજા.

(અગર હમ બાગ બા હોતા એ રાહ.)

અરે સાથી રવો માતા સુવેલુ રામ સુખશાતા. (એ ટેક)

ધનુષ આ શીર કૃત્રીમ બાણો અસુર માયા એ પ્રમાણો.

રહે હૈયે બીંમત ધારી કરો કષ્ટાંત ભારી અરે.

(એમ કહી કૃત્રામને શરમા સ્પર્શ કરે છે તેથી તે અંતરધ્યાન થઇ જાય છે.)

સીતા—(હુશી થઇ) લેરતી દીપવ્યંદી.

શાખાશ શાખાશ શરમા પ્યારી, મહા સંકટથી મુગ્ધને ઉગારી

અડી આવી બહુ સાર કીયુ, જેન મુને તેં અભયદાન દીધું.

આવી ત-ક્ષણ સંકટ બાણી, લંકાની તુ થા મહારાણી.

(શરમા ધીરજ આપી જાયછે)

પ્રવેશ ૧૦ મો.

સ્થાન—ગણેશ વાલીનઃ રસ્તો.

રાવણ—(દીવગીર ચેર) બીહાલ ગઇજા (અગરહમ એરાહ)

સુણો! આવાર સચીવ મારા, અતી હો પ્રાણથી પ્યારા એ ટેક.

કળા કેળવી તમે પુરી, કળી નસી તે સતી શુરી

થયો હુ અધ હુ કામે, ઠયું નવ ચીત તે કામે સુણો.

મહુરત—કર્ગ ના શોક તમે ભારી, નમાવુ પાય એ નારી:

ધલાળે છે અતી મુજ પાસ.....

રાવણ—.....સચીવજી છે ધણ સાગ્રાસ સુણો.
કરો કંઈ યુક્તી વીચારી, નહી ન થાયે એ મુજ નારી
મદન આ દુખ દે ભારી, ન સેવાયે વતી માત્રી. સુણો.

પ્રવેશ ૧૧ મો.

સ્થળ—સુવેલુ.

વિશ્વેશ્વર—(પ્રવેશ કરી) (હાથ હાલ બાકે દોહો—એરાહ)
જય જય જય મોરારી, કરો દુખ ચઢ્યારી. એ ટેક.
નમો વિશ્વ તનુ વિશ્વપતી, શુભ ચૈતન શક્તી પ્રદાશ;
તમો વિશ્વ બ્યાપી વિશ્વભર, નારાયણ અવીનાશ. જય.
હુ કનીઠ બંધુ રાવણ કરો, આગ્યો શરણે અપ;
આગ્યો હઉંને કપટ કરીતો પ્રત્યક્ષતાદીક પાપ. જય.
માટે રનેદથી શરણે રખો, રઘુપતી દીન દયાળ.
કાઠી મુકયો મુને દશાનન, આગ્યો આણે કાળ.

રામ—

નાગ મજ્જત

મને શર્ણુ આવીયા લંકાપતી તમે નચીનથી રહો તમે ખુશી અતી અમે
અમો ચાર બંધુ તેવા પાંચમા તમે, રહો ચીરંજીવી જગતમાં સદાતમે
મુગ્રીવ—સુણો મહારાજ હવે શે' લગાડો વાર; દીવા દંડ વીણ
માનશે ન એ ગુગર.

વિશ્વેશ્વર—ધૈર્ય ધરી શામ દામથી મનાવો રાવ; બેદથી ન માને દેવો
દંડ એવો ન્યાય.

રામ—

ગીતી—કાવણી.

હ પડે કચ્છુ ના, રાવણ નાગ હણાયતો અતી સાર;
નર વિષ્ટી કરવા ચોગ્ય, છે સેન્યામાં બુઝ્યો જડે વાર.

વિશી૦—સકળ સેન્યમાં જોતા, નગર આવ્યો અંગદ સર પુરદ્રવીર
છે લાયક લક્ષણવંત, સર્વ કળામાં સંપુરણ રઘુવીર.

અંગદ—

ત્રીતાળી આપાઈ.

કહું આપને નામોને શીશ, શી છે આજ્ઞા કહો બુગદીશ.

રામ—

દી૦૧.

કહું અંગદ કામ કરવને જાઓ, રાવણનેજ વિન્દી કરી સમજવો.

વેગે વેલા જઈને વિર તમે આવો, આવોકે; કહું.

જો જો થાય નહી તેશું વેર ભારી રીઝે રાય દેજો એવી શીખ સારી

સુખે સાંપી સીત રાજ ચલાવો. (૨) કહું.

ચતુર શીશમણી તુ છે વાલી તન શામ દામ બેઠી મનાવો મન.

જતા જલ્દી તૈયાર તમે બાઈ થાઓ. (૨) કહું.

અંગદ— દાંડે (કાન્તા કેમ થશે—એ રાહ)

સોંપુ કશદુ શુ તમે વીચારીરે, નામી શીશ, કહુછુ પ્રશ;

છેદુ શીશ, બુજ વીશ, આજ્ઞા જો તમારીરે. સોં.

નાપુ લંકાડું નીધીમાં ધીર ધારીરે; સૌ અસુર, તુંજતુર;

લઈ જર, આણી શુર; ખૂમ માર મારીરે. સોં.

રામ આશાગોડી દીપચંદી (અવર મદન અલખેલો એરાહ)

વિનય વિવેકમાં પુરો અંગદ તુછે વિનય વિવેકમાં પુરો

વિરાધી વીર છે તુ દ્રઢવીર સામદ પુર છે સુરો અંગદ

મુદ્ધ નીધાન છે ગુણગત્રીસે; સોળ કળામાં છે પુરો, અંગદ

કાપણ તત્વ ત્રીલોકનુ તેમાં એકીન વાતે અધુરો, અંગદ

અંગદ—ગઝલ (ધરસે ધણે હેન ખુદાકે લીયે લાયા મુજકુ એરાહ)

હજુર હુકમ ઉઠાવુ રહ્યો એક વાત મારી

કહુ છું શીશ નામી લેજો અંતરમાં જિતારી
દેશ યુલુ હીલુ મોજો ના સેવાયે વતી મારી
તેથી મુજ તંન તવાયુ કષ્ટ મુને થાય મારી
કહો કેમ શત્ર વચન સાંખીન રહુ દીલ વોગ્યારી
કહો તેમ હુ કર છું એટલી વિનંતી મારી

રામ — જંગલો ઝીઝારી પંજા પીડેકે (કગનવા: મોરો એરાલ)

શાખાશ છે શાખાશ છે તુઝને અતીરે (એટક)

મમત ન મુદ્દશોરે રાવણુને ન નમશોરે

સંભાળી વિજી કરજો: ગમ મારી શાંતી ધરજો

ગાગ દેતો બોલ રેજો બમણા મુમતીરે.

શાખાશ—

શામ હામ બેઠ કરીરે લંકામાં વીચરીરે

વેગે વેલા જઈ આવ્યા, સુરાપણુ ત્યાંથી જણાવે

નવ માને કેતાં મર્ખ જ્યારે લકાપતીરે

શાખાશ —

પ્રંચમ અંક સમાપ્ત.

અંક ૬ ઠો.

પ્રવેશ ૧ મો.

સ્થળ - રાવણુની કચેરી

રાવણુ— (અંગત પ્રવેશ કરે છે તે જોડ)

શ્રીગણેશ-ચાપાઈ

કોણ છે કપી તાર શુ નામ, કેમ આવ્યો અગ્રીધરી હામ

અંગદ—માર તામ અંગદ આજ, રામદુત આવ્યો વીંટી કાજ
 રાજ પીડુ બરબો લાગણી (ગીરધરી એરાહ)
 લંકાપતીરે: છે વીનતી મારી; તમે આપો સીતાને વીચારી
 નથી એમારે, કુશળ વાત લગારી તમે આપો સીતાને વિચારી
 અથડતુરે: કામ કીડું અવિચારી; તમે આપો સીતાને વિચારી (એટક)
 (હુત) તમે ચતુર શીરોમણી રામરે; તમ કીર્તી અતી કહેવાયરે
 હરી લાગ્યારે; વિનય વિવેક વિચારી તમે—
 પાનારી વિપતી વેસારે; નાગ નરજ કુંભાં ટેલારે
 સમજુછેરે: સર્વજ આપ શુભારી તમે—
 રઘુવરને સાંપી સીતારે: બધ સરણે રહ્યા અગીનરે
 કંઈજુળુરે: એછે અતિ ઉપકારી તમે—

રાવથ—

મિહાગ—લાગણી.

કહ્યાઅંગદને તેં બોલ મુણી મેં લીલા; કદા સસલાના સાધ્યા સીંહ શું બીધ
 કદી કાદી કહ્યે ના ડરે સર્પ મેડક્યા; કદી ગરડ ડરશે નહિ દુન્ટ હુવડથી
 ત્યમ તોરા બોલ મુણીને હું નથીડરકનો; નથીરામ તણેહ કાદીનશરણુજવાનો
 છું હું સર્વજ નું મુજને શું સમજવે: વળી પડીતનો પડીત જાન દોલ લાગે
 વળી સુરકુર રણુ ધીરધીર હું રાગ; છું ત્રાંલોકનો અધીપતી અતિ મહારાગ
 અહ્યા કુળમાં લાગે કલંક સાંપુ જત સીતા; નથી લાગ્યો આપવા કાજ
 થકિ ભય ભીત

અંગદ— (સામકહાણુ શ્રી વ્રજપતી એ રહ)

મુજ કહ્યું કનો: આ ગર્વ પગ્હરે,
 સીતા સાંપી શ્રીહરનો; ચરણ શીરધરે (એ ટક)
 નાથ અનાથ તણુ તો એ છે, જેને સૌ સમનુશ્ચ;

રધુવરને શરણે જાતે તું, પામશે મોક્ષ અમુલ્ય. મુજ.
 રાધવ શરણે ગયા વિભીક્ષણ, ભક્ત શીરમણ જેહ,
 મરુતું જન્મ મરણ જગતમાં, યયાજ અમર દેહ. મુજ.
 હીરણ્યકશ્યપુ હીરણ્યકાને, શહઆર્જુન નરેશ;
 તેહ સર્વને હણ્યા હણ્યામાં, દયાનીધી દેવેશ. મુજ.
 તેમ તમારો નાશ થશે, નહિં સાંપે સીતા નાર;
 ચરખીમાં ચીરાયા છે તે; ઉનારશે અહંકાર. મુજ.

રાવણ — બિહાગ—ગઝલ.

કપીર બોલ વિચારી, શુભી સૌ વાન મેં તારી;
 બંકે સું તું વૃથા વાણી, મરે નીહ રામનું તાણી,
 નહીં શીરપાવ તુને આપે, જપે નીશદાન તું જાપે;
 વાલી સરખા ચરણ ચાંપે, સુગ્રીવ સમ દેખી કાપે.
 સીતલતા સોમની ભારે, ધરે શીર છત્ર તે મારે.
 વાયુ વળે પુજે મુજ દ્વાર, લખે દક્ષતર સરસ્વતી નાર,
 પુરોહીત બ્રહ્મા કેવાયે, નત્યે નારદ તુંમર વાપે.

પ્રહસ્ત—(ભેરવા દાદરે. પીયા પાપી ન જાગેરે એ રાહ
 કપીને શુંય કેવુરે; જાંડુમતી તારે જાડુતી તારી (એ ટેક)
 રટ તું રા ને, લાજ નથી તને, શુ શરણે રેવુરે. જા.
 તજે તું રામ નહીં, વસે તુ વન મહીં દુખ શાને સેવુંરે. જા.
 મુરખ ન માને, રામ પાસ જાને. વિભું ન રેવુરે જા.

અંગદ—(પરજ સાયણી સગ ચલત કાન ધર અટકી એ રાહ)
 હજુ કેમ ન માને લંકાપતી, શું કહું તુને છેય મુંદ મતી.
 આ રીધસીધ સૌ રેશે જતી, હજુ કેમ ન માને લંકાપતી એ ટેક.

માન મન કહું છું સુદ રાણુ આપ તું ઉગરે સીતા સતી. હનુ.
રે' સીર દશ રણુમાં રાજાતાં, રે' તુજ સાથી સૌભાગ્યવતી. હનુ.

દંદ્રદત—(શોધથી)(સાદર) ગઝલ ગર્ભ એકપએકને હવાપલકને એરાક
દુર થા અહીંથી તુ રામના ગુણુ; ગાય છે શીત આશથી, એ ટેક
સાકરનો સ્વાદ ન્નણે નહી, ખાખરમાં જેહ વસે સહી.

હવદર પરીક્ષા હોયે નહીં, શું કેશર પરીક્ષા કરે કથી. દુર.

સુરખનો સગ જે માણશે, તે પડિતને શું પીગણશે.
ધરા વરનાં માન મોડે સહી ડરશે તે કેમજ સર્પથી. દુર.

હવે તું અધીક બોલીશ જો, મારખાઇ બેહાલ બનીશજો,
શું છે અસ્થા બળ તાહરં, દેખડ તે અહીં સર્વથી. દુર.

અંગદ—(કાલીંગડોદ દૌ). મીઠું ગોરસ હોરે ગોરસથો એરાક)
લગ્ન કણુ લોપી શકે લોપી શકે, રટે રામનું નામ સુખાકારીરે લગ્ન
નાશે જમનદુતજ મારીરે, લગ્ન કણુ લોપી શકે લોપી શકે,
જપે રામને પૈકું વસેરે લગ્ન કણુ લોપી શકે લોપી શકે.

(ગઝલ દૌ. સખાનો તેગ અગો જરા સુનોતો સહી એ રાહ)
સાંપો સતી સીતા આ વખત વિચાર કરી, રે જરા વિચાર કરી
લંકાપતી વિચાર કરી, સાંપો સતી સીતા આ વખત વિચાર કરી. એ ટેક
હોય નીર્જગ્ન, બગીચા સાથ ખાથ ભરી:

કહો તે કેમ જાણશે; બુઝો વિચાર કરી. રે જરા લંકા. સાંપો.
સાપના રાહ માંય, ઘાલે કરો ધીર ધરી,

કહો તે કેમ ના ડશે; બુઝો વિચાર કરી; રે જરા લંકા. સાંપો,
માટે સાંપ સીતા, આકરી મગરૂરી પરી,

કહું છું કણુ આ ખંડ; બુઝો વિચાર કરી. રે જરા લંકા. સાંપો.

રાવણ— (દેખી તેરી નફાદારી—એ શાહ)

એમ દીધે શીખ સારી, નહીં મળે સીતા નારી (એ ટેક)

શાહ પુરખ જે જોડજી જોડ્યા, સત્ય વચન મુખ એક.

તેમાં ન થાય મીન મેખ, ધર્યો ઉર ટેક. બંદે શીદ છેક.

શું શીખ દે ઉર ધા આં આં આં આં રી.

નહી.

હરતી ફેરા દંતજી જોડ્યા, જોડ્યા તે એક તાર;

નહી નહી અંદર જનનાર, દીક્ષમાં ધાર, કરી વિચાર;

વદ્યો વધુતો નાખીશ માઆંઆંઆંઆંરી.

નહિ.

અંગદ

ખનજારો.

તું વિષયઅધ અવીચારી, માને ન શીખામણુ મારી (એ ટેક)

વેરી શું વિઠી કરવી, સી કૃપણુ કીરતી ઉર ધરવી.

દિતરશે મદ આહંકારી.

માને.

આ દુષ્ટ દૈત્ય શું કરશે, વણુ મોતે રણમાં મરશે;

વર વેળુ ખરતીત ખુખારી.

માને.

લઉં પલકમાં ચૂંટી દશ શીશ, નથી આના મુને જુગદોશ;

ચાંટે રહુંજુ જ વિચારી.

માને.

રાવણ—

ગીતી—લાગણી.

શું વનચર બક બક બોલે, જ્ઞાન સરીખે લાંબે નદિ મન રેશ.

શું છેલ્યા બળ તારે, બતાવ નહિતર સીરતારે છેદેશ.

અંગદ—(પગ મૂકી

થઈ બગીચા સનમુખ બેઠા, ઉઠો નેરજો હોય તમારે સાર.

ઉપડે મુજ પગ જોહ; જાણું જણ્યો માએ સુત સુર આચાર.

જો ઉપડે પગ મારો તો ન સીત પર રાગતણો દાવો

પ્રતિજ્ઞા કરું પ્રમુ પ્રતાપ, સદા હોય તે ઝટ ઉભા થવો.

સરદારો— ત્રીતાળી ચે પાઠ.

અત્યા વનચર તારા શા બાર, કપી તુલો અમારો આહાર;

(એમ કહી પગ ઉપાડ્યાં ખુબ પ્રયત્ન કરે છે પણ લેશ માત્ર નથી ઉપડતો ત્યારે અકળાઈને)

(રાવણ પ્રત્યે)

પગ આ લેશ ઉપડે નાહી, આપો મહારાજ આપજ આંહી;
રાવણ—અત્યા ખામ બગાડયુંજ મારું.....

સરદારો—(ગભરાઈને).....પધારો આપ તો અતિ સાદું.

રાવણ—(ખુબ બુરસાથી ઉભો થઈ) (મુલો દીલ્લી તખ્ત એરાહ)

અત્યા કપીના શું બાર, ઉપાડું પગ પક્કમારે;

ધને છે અતી એ ઊર અહંકાર, ઉપાડું પગ પક્કમારે. (એટલે પૂછ શાહીને ઉરાડું આકાશ. ઉ હાણું વારમાં કહે એનો વિનાશ. ઉ. અત્યા ઉપાડું કૈલાશ એક હા, ઉ ચાપું પૃથ્વીને હું પાતાળ સા । ઉ.

(એટલું બોલી અંગદનો પગ ઉપાડવા જાય છે)

અંગદ—(મનમાં) ત્રીતાળી—ચે પાઠ

ખરે બળાયો દીશે છે અપાર; પણ કંકણ કયું આ આવાર;

મોટે સ્પર્શ કરે નહિ પાય, એવી ચુકતી કહે આ વેળાય.

(ગાહેર)

અત્યા શીઠ નમે મુજ પાય, નમે મણી ન થાય મીથાય;

મોટે રામ ચરણ જઈ લાગ્ય, મોટે મણી અભયર માગ્ય.

રાવણ— કહ્યાણુ લોપાળા દાહ. (ગાંધેરી ગુડ—એ રાહ)

જડ થઈને શું બુઝ્યો કપીને, પકડી પૈદા કરો પ્રહાર

મારો ત્રાડો સંહારોને. વનચર એક તણા શા બાર.

શુ ? સુતતન ગયું સમુદ્ર; ખાડુજળ ક્યાં ગયું બળી;
 સુસ્ત થઇ ખેડા કવચ શૂરા; એ દુષ્ટને નાખો દગી
 (સર્વ સામતો એકઠમ મારવા ઉડે છે, તેમની સાથે અંગદ ઘોડી
 વાર મલ યુદ્ધ કરી તથા શવજીવ પુછ પ્રહાર કરી પોખરા ગણે છે)

પ્રવેશ ૨ જો.

સ્થળ—લંકાની ભાગાળ.

અંગદ—(મારા વાલા પીતાજી શી વાત વદુ એ રાહ)
 મેં તો આપી શીખામણુ એને અતિ; એને અતી નવ માન્યું રતી; મેં તો

સાળન દામ ભેદે સમજાવ્યો; લેવા સીતાનાર
 પણ મદમાં છડિલો માને; વાગે જ્યારે માર. મેં તો.

ખુદી એની બ્રષ્ટ થઇ છે; મરવાની આવાર
 મનમાં એ રાજાશે એની રાશે સરવે નાર. મેં તો.

હવે ચાલ હું જલ્દી જાઉં; રામ પાસ નીરધાર
 મેં ત્યાં સરવે સજ્જ કરાવુ; લેશ ન લાગે વાર. મેં તો.

પ્રવેશ ૩ જો.

સ્થળ—સુભુવે

અંગદ— (પ્રવેશ કરી)

(નાથકેશિગજકૌબંધ હોડાએ એ રાહ)

નામી શીર કહું કરજોડી આવાર લાવક નથી મુખને શીખ લમાર (એટલે)

મર્ષવને સુરબી કરવા કાઢ; યોજે ધલાજ અપાર

સોમાણુ સાણુ ભલે પસી થકે; પણ સુરબી ન થનાર. નામી.

આપી શીખામણુ મેં અતિ એને; નવ માન્યું લગાર

રાવણુ જીવતાં મુખ સીતાનું; નહીં દેખે જીમદધાર. નામી.

હરવી સુમતી અતિ સેવા; તીર્થજી નેહ અપાર
ઘટે રાવણ સાથે મુદ્ધજ; કરતું ઘટે જગપાળ. નામી.

રામ—(બ'ધ કીડલો બાપુ છે શું કામ એ રાહ)

સજ્જ કરો સેન્યાને તમામ; હવે ખોટી ન થાતુ રે; સજ્જ

નકીજ હણવો રાવણ રાયને; દિશમાં ધરી અતી હામ. હવે. સજ્જ

ખરું શુરાપણ આળે જણવો; શત્રુદેખી છોડે હામ. હવે. સજ્જ.

લક્ષ્મણ—તને ચીંતા મહારાજ હણું હું; હિંદુત આદે હસમ. હવે. સજ્જ

વિભીક્ષણ સર્વે મુર પુર્વ દિશા બળીથી; ગઢઅંક તોડાતમામ હવે સજ્જ

સરદારો—જીતસુ તો જશ થશે આખા જગતમાં; મરમુતો વરસું મુર ધામ

સીર આજ્ઞા ચઢાવરિ; સજ્જ કરીયે સેન્યાને તમામ

વિદુશક—ઉગમણી લુમપડે આથમણો નાથુ; એવી બંદાની છે હામ

ખુમ લાહુ હું આઉરે; જાઉ નથી તમારું ત્યાં કામ

(અંક છ ઠો સમાપ્ત)

અંક ૭ મો

પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ—રાવણનો એકાન્ત ગ્રહ

મહાદરી—લક્ષ્મી રાહની લાવણી.

હરી સીતાપતી, શું તમે વિચારીયે, જેડી હાથ, કહું હું નાથ;

બળીયા સાથ, મારી બાથ, એ છે દુખપ્રારીર. હરી.

મુજ આ વિનતી, ઉર વિગે ઉતારરિ, સાંપ રીત થાય બીત;

એ અજન, ખચીન. જશે આપ હારીર. હરી.

રાવણ—એ શુ બોલી તું મૂર્ખ નાર મારીરે, કરે વખાણુ; રામ કોણુ;
મારી બાણુ લેઉ પ્રાણુ, કેમ જાઉં હારીરે. એશું૦

મુજ પ્રીયા છે તું, માટે રહું વિચારીરે, અન્ય નાર, હેત આવાર;
મારૂં ઠાર, તુંય ધાર, રતી ગતી ન તારીરે. એશું૦

મહોદરી— જંગલો—જંગોડી પાંખખી ડોકા.

(કગનવા—એ રાહ)

લંગુર હુડી જાશે આ લંકા સાંપો સતીરે—(એ ૨૬)

છો અતી પતી સુખીરે; મરી થશે દુખીરે,

માનોની કોણુ આ મારૂં; શીદ રાંજ ખુજોછો સાર;

સાંપો સીતાને તજી આપની કુમતીરે.

લંગુર,

મેલ જરખારે, અધીક અલખતરે,

રે હુડાતી સતી સાંપે, જાઓ શરણુ રામ નહી કોપે;

ઉગરશે મૃત્યુ માનોની કહું સાચું પતીરે

લંગુર૦

રાવણ

દીડી.

પાનીએ બુદ્ધી તારી શું વહે વચન, સુણી બોલી જવાળ ઉઠે મુજ તન;

જાણે નાશ કરું વહતીરે વચન.

પાનીયે૦

મહોદરી—માનો માનો માનો માનો પતિ માર; થશે થશે થશે તેથી

સર્વ સાર;

માનો

જશે મોતરૂપી વાદળું આકાળું.

રાવણ—કંઠકર્ણુ જ્ઞાત બળીયો છે મારો, શુત દીવજીત અખીનો

અંગારો.

રામ શુદ્ધાં શેન્ય સૌ કરે પતન.

પાનીયે૦

મહોદરી—કર્ણુ લંકા આવી કપીયે દહન, થયું તેહતું ન સ્વામી

ને સહન;

કેમ રામ સેન્ય જીતશે એ વાર.

માનો

રાવણ—હવે ખોલતી ને બંધ રેતી સાર, કંઈ દેવ શુદ્ધ આધીન

ધીન કેમ હાર;

રીછડાં માંકડાં સેન્ય ને વિચારી મન;

પાનીયે.

મદોદરી-દાદરે. (મુને મુકી મથોછે મારો છેલડોરા-એ રાહ.)

છે એ રામ પુરણુજ્વલ ના છતાય તેરે; આપો આપો; (૨)

કહું સીતકરી વિચાર; પ્રાણુધાર; માનોની વચન તમે માહરે એટક)

પ્રામી કામ આકુળ તન થયું તમારે છેરે; જાણી આપનો (૨)

અવગુણ દીલ વીચાર; પ્રાણુધાર—

માનો

શુદ્ધ વિનાશ કળે વીપરીત થઇ પતીરે; વિપરીત

વાળું એ હયાનાહાર; પ્રાણુધાર—

માનો

રાવણ—(ક્રોધથી) ભેરવ(મનમોહન મોરલી વાળેરે એ રાહ)

તુજને શું કહું તુજ તુ હારી—(૨)

તેનીજ માતની કુખ લાગવી, વેણ શુભી હું લાલુમરી, તુજ.

વેઠ ઉડી વતીતા વડવા મા સીત હરી નથી લેશ કરી. તુજ.

હુણ હરામજ તુ કરી મારે, તેમનું શીદ તાણે છે મરી, મુજ

મદોદરી—મદઅનો કેન્દ્રો. (સાહે તીનપેસે એક મોતી એ રાહ)

મલે ખીલે સ્વામી રીઝો કતો દેર મારેરે; દેર મારેરે કતો. મલે

પણ મનો હું કહું છું મારે, નથી એહમાં સાર.

માન ભેર શીપી દો સીતા, આણી મન વિચાર.

મલે.

રાવણ—આવી માઠી છુદી દીણ માતુ શીખ ન તારી રે; શીખ ન

વાર વાર તું કહે કથી પશુ; તેમાં શું રધાય;
 સીના હરી મુજ શીરને સાર, પાળી કેમ અપાય. આવી
 જેના ધરમાં ચલાય નારનું, કહયું તેનું કરનાર,
 તે નરને ખરનાર શમ જાણો, ધીક પડ્યો અવતાર. આવી.

મહાદેવી— (સીતાજીના મહીનાનો-રાહ)

માફ કેમ ન માનો પતી, હું કહું છું કરગરી;
 એ છે સૃષ્ટિના સરજનહાર, શાને સીતા હરી.
 સીતા સ્વયંવર મંડપ માંહી; ધનુષ્ય બાજે નહી.
 થાક્યા બળ કરીને બળવાન; રામે તે બાગ્યું શહી.
 એવા કાટી પરાક્રમ રામ; તણા શું કહું કથી;
 માનો માનો માફ કંથ; જીતાવાના નથી,
 સીનામો કહું કરજોડી, અતીસે કરગરી.

સીત સાંપી રુખે કરો કાજ; દીશે દુખ ના જરી

રાવણ—(લે. પાળી કહ્યાણુ દાદરો-આઠ વેરી ગુડ એ-રાહ)

બસ બસ બધ તું રહે બોલતી કાટી કહે નહી સોપુ નાર
 મંદ્રાગળ હું પગમાં મરહું તો બે બાળકના સા ભાર.
 નીધી સતિને કે તો શાશું છે બળ મુજમાં અપરંપાર;
 બળી કચેરી વખત થયો છે બંદા એથી નહીં કરનાર.

(એમ કહી જાય છે)

પ્રવેશ ૨ ને

સ્થળ—રાજમાર્ગ.

પ્રજાજનો—(લીયલીત થઈ) ગીતી લાવણી.

૩ લો—અરે રાવણે કેવું, કામ અપહરતું કીધું આ વખતે;

વાતર સેન્યા આવી, દુઃખ સરવ લોકોને દે છે તે.

ભોપાળી કલ્યાણ દાદરો (આઠ વેરી ગુડ—એ રાહ)

૨ જો—અરે હાય કયાં નાશી જાયે, વાતર સેન્યા મારે માર.

સીતા લાચી દુષ્ટ ગવણે, સૌનું ધર માર્યું આવાર.

૩ જો—આવી વાતર સેન્યા સખળી, સગળાવ્યાં ચાટાને પોળ.

મારી ત્રાડી ધમકાવીને; ધરમાંથી ખાચે ઘી જોળ.

ધકકા મૂકકા ઉકકા મારે; ભૂકકા કાઢ્યા ખાંધી દાર.

૪ થો—હેંડ હેંડ અમ રસ્તો રાખ્યો, આવ્યા કાધુ કરહે દાર.

૫ મો—અજે રાંડના માળ્યા નાહ્યો, કુકળીમાના કલ્લજલીયા.

ચાલો અગળ જગળ કળાયે, આંકી કાઢે વાંડળીયા.

(ગાય છે.)

પ્રવેશ ૩ જો.

સ્થળ—રાણપુની રાજ સભા.

પ્રજાજનો । ભોપાળી કલ્યાણ દાદરો (આઠ વેરી ગુડ એ રાહ)

અવનીયત ફરીયાદ અમારી; લાંકાપર ચઢી અવ્યા રામ;

મરી ત્રાડી લુલા કીધા, તોડી નાંખી કાટ તમામ.

માહાજન—અજે અમેને લુલી લીલા; માળીને લીલાં ધગ્યાજ.

સીંગ લાવી નળોડ બાધ્યું, વાળ અમાળા કળો લુપાળ.

રાવણ—(સાગી છે આવી પુરી લાયલાય મારા હીલમાં એરાહ

ઉડી છે મુને અતિ જવાળ, જવાળ મારા દાલમાં. ઉડી.

જોયું નથી એણે બળ હજી માંડે, આજ હું જલ્દી

જોતું માન ઉતાડે, કરાવું તોળાજ પોઝાર; કાર. મારા. ઉડી.

એસી રહ્યા કેમ કરે તૈયારી, કરે ચક્રચુર નર

વાનર ભારી હોય ન લેશ લાગે વાર; વાર. મારા. ઉઠી.

સરવરો—(જોસ્વામાં આવી તલવારો કાઢી.)

(બંધ કીટલો બાપુ છે શું કામ એ રાહ)

અમે જાએ છીએ આ; તમામ, જંગ રણે મચાવીશુરે. અમે

શું કરશે એ વન વસનારાં, મુકાવીયે સૌની હામ. અમે જંગ

દિગ્ગત—રામ લક્ષ્મણને પલમાં હણીને, જલ્દી આવુંછું હું આમ

પીતા હિંમત રાખોરે.

અમે. જંગ.

દેવી ચળકતીનો સ્વાદ દેખાડી, તોળા કરાવું તમામ. અમે. જંગ.

(સેન્ય સજ કરી જાય છે)

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ—લંકાનું પાદર.

સેનાપતી—

ત્રીતાળી ચાપાદ.

આય માનશુકન આચાર, મહારાજ કહું નીરવ રા

માટે પાછા વળેરે ખગીન, આજ યાશે ન આપણી ઇત.

દિગ્ગત—(સુણા દીટલી લખત એ રાહ)

આસું વદો સેનાપતી વચન, દાખવું સુરાતન આજેરે. (ટક)

ગણું કદી ન હું માનશુકન, દાખવું સુરાતન આજેરે.

રામ લક્ષ્મણ તણા શા છે જાર. દા કંડે રાઝથી કટકા હનર. દા.

નાશે વાનર પામીને ત્રાશ. દા પુછ શાહીને હરાડું આકાશ. દા.

છંદ જોવાને મનાવ્યો મેંતો હાર. દા હણું સૌને ક્રોધ આણીને અપાર દા.

સેનાપતી—(લોપાળી દટયાણ દાઢરે—આપ વેરી શું એ રાહ)

કરો ગર્જના ધોર મુખીને શર ક પે ધનનનનન.

કરો મલયુધ્ધ પાદ પ્રહારે, ધરતી ધુળે ધનનનનન.

ઇંદ્રજીત—કરો શસ્ત્ર કટકા શસ્ત્રના સમશેરોથી સનનનનન;

અતુલીત પ્રાકમ પેખી પિતાજી, સૌને કરો ધનધનધન.

(એમ કહી ચાલોમ કરી સમ શેન્યાપર તુડી પડેછે.)

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ—ઇંદ્રજીતનો રંગ મેહુલ.

દાસી—(અકરમાત ચોકમાં ઇંદ્રજીતનો હાથ પડવાથી આંકળી કાંકળી.)

ત્રીતાણી ચોપાછ.

આજ વીપ્રીત દોડું મેં કાજ, ચોક આપણે ઉભીરી આજ;

અરે આકાશ માર્ગથી અસ્ત, પડ્યો આપ સ્વામીનો ત્યાં હસ્ત.

મુલેચના—(એકદમ ઉઠી ત્યાં જાય છે; અને પોતાના સ્વામીનો હાથ ઓળખે છે. એટલે એકદમ ગૂંચીત થાય છે. પછી થોડી વારે મુઠ્ઠીમાં આવીને.)

(પેહુલા ઉઘડાને દાર-એ રાહ)

આ શું કયું સ્વામીનાથ, અરેરે આશું કયું રે;

કરી છેક મુને નીરાશ, અરેરે આશું કયું રે. એ ટેક)

હામ હતી જ્યાં તાણી, સમજી અશરણુ શણું;

કમ્યાણુ ઇચ્છ્યું આપનું, મુને મુઠ્ઠી ગયા કેને શણું. અરેરે.

હસનજ દેખી માહકું, કાગળ કટકા થાય;

ફું દિલ દાસી ઉપરે, સ્વામી આણી ન કાંઈ દયાય. અરેરે.

સ્વામી માત્ર સલક્ષણ, હૈમા દેરા દાર:

કર આવી આંકી પડ્યો; હવે શરીર હશે કયે કાર. અરેરે.

પડીઓ કામળ ને વળી, કમળ ધરી આ પાસ;

ત્રતાંત સરવે રણ તણું, મુને છે જાણવાની આશ. અરેરે.

કાણે માયા ક'થળ, કર આંખો કમળ આંખ;

લખી બતાવો તે પીયુ, પ્યાર શરીર રહ્યું છે ક્યાંય. અરેરે

હોય હું પૂરું પતીટના, પતી તમારી નાર;

તો મૂળ સત્ય વડે લખે, આ લેખણુ લઈ નીરધાર. અરેરે.

(એટલે હાથ ચૈતન્ય થઈ રણતું ત્રતાંત લખે છે તે લખ

મુલોચના રામ પાસે મૂસ્તક લેવા જાય છે.)

પ્રવેશ ૬ ઠો,

સ્થળ—રામની ઢાવણી.

રામ—અહો આપ આપણા ઘણા રંગ રાખ્યો—એ રાહ)

અહો બાઈ આજ તેં ઘણા રંગ રાખ્યો ગણો રંગ રાખ્યો

દશાનન સુતને હણી નાંખ્યો. અહો. (એ ટેક)

જળથી ટેકજ ખસા લગીની, ધન્ય રણે ના કરી પાત્રી પાત્રી;

હાવે રાવણને હરણું હરવી, સુત જતાં એ દિલ દિમત આવી.

ખરું સુરવીર પણું જોઈ સતોખ્યો. અહો.

મુલોચના—(પ્રવેશ કરી) **બેરવી દિપથંદી.**

શીરનામી હું વંદુ મુસરી, શરણુ આવી દાગ રાખો અમારી;

આજ હું આપવું દર્શન પામી, તેણે ત્રીદેહ તણા અથ વામી.

સ્વામી તણું લેવા હું અવી શીર, આપો કૃપાનીકું રામ રહુવીર.

સહયમન મટે દિલંબ થાયે, જોઈ દયાળું આપ સદાયે;

મનીકર આવી પડ્યો ચોક મહે, સૌ આ વૃતાંત લખ્યું પત્રમહિ
શીર લાગ્યા છે અહીં સઘ આપો શીર આપી મૂળ સંકટ કાળો.

રામ—(શરભ પ્રત્યે) ત્રીતાળી—ચાપાઈ.

પણે મુક્યું છે શીર લઈને, આપો જાય પવિત્ર સતિને.

કપરી—કરથી નહીં પત્ર લખાય, કદી વાત ન સાચી મનાય.

મોટે મુસ્તક એ જો હસાવે. તો એ વાત ખરી દીલ આવે.

મુલોઃ—(માથું જોળામાં લઈ) પીલુ દીપચીંદી (કહું છું નંશીબે-એરાહ)
પ્રાણુપતી મુજ શીનતી સ્વીકારી, હાખ્ય કારી, લાજ રાખેને મારી. આ,
દેખી સલજન થાય નીશંકા, હાખ્ય કરો એક વાર લગારી. પ્રાણુ.
હું દીન દાશી આપ તણી છું, કામા કરો અપરાધ વિચરી. પ્રાણુ
જો હું તેડાવત મુજ પીતાને, તો તમ શતર દેત સંહારી. પ્રાણુ.

(મુલોચના નામ કન્યા હતી; અને લક્ષ્મણ શેખનો જ્યવતાર
એટલે મુલોચનાનો આપ થાય; તેથી માતાના મનમાં આવ્યું કે તારા
આપને તું શું તેડાવત; તારા આપેજ મને માર્યો છે, તેથી તે ખડખડ
હસે છે. તે જોઈ સલા વિસ્મીત થાય છે પછી મુલોચના મુસ્ત લઈ
સતિ થવા જાય છે.)

પ્રવેશ ૭ મો.

રથળા—રાજ માર્ગ.

નગ લોકો—(સારરે સારરે સુરત—એ રાહ)

ચાલો ઉર આતંદ લાય, જોવાને જઈયે;

સતી ઇન્દ્રજીત વધુ થાય, જોવાને જઈયે.

(એ ટેક)

આ લાળો હું અખીલ સુલાલજ, ઉડાવવાને કાળરે.

નથી હેયું મારે વરદાનજ, લઇ સુખીયો થઉં આજ. જો.

ચાલ અહ્યા હું પણ આવું છું, છે નેહી દુખનો પાર; જો.

રોજ રોટલા મરેજ કાવા, મળે મુઠને નાર. જો.

સ્રીઓ—ચંદ્રમણી ચંચળ ચપળા, ચાલો પરશન જગારે જો.

રે બેનો લઇ આવું પુષ્પ હું, ઉતાવળામાં થાવ. જો.

વિદુષક—બંદાને છે દુખના કુંગર, રાંડ મળી કમ નતરે. જો.

રોજ રાંડની મારે માર, માટે જઈ કાદું કાટ. જો.

પ્રવેશ ૮ મો.

સ્થળ—સમુદ્ર તટ સ્મશાન.

મુલોચના—મુજ ઉપર ગુજરી પીતા પાદશા બાણી—જો રાહ;

હે વિશ્વપતી વિશ્વંસર કહું કરજોડી,

સતીને દઈ વીપતી જોડી નાખી તોડી;

શીરતાજ સોકોમળ સ્વામી નથી હું ચુકી;

સુરલોક સીમાવ્યાં રંક દાશીને મુકી,

ધ્યાસ પ્રીતમ વીણુ જીવ શને કાજે,

રાખું જીવીતનો લોભ જનુની લાજે,

માટે તજી વીલંબ વેલી વાલમને લેદું,

જટ જાગો અગ્ની દેવ પડે છે જોડું

છો બેલી સત્પના પ્રભુ અગ્નીરે દેવા,

છો પ્રત્યક્ષ પૃથ્વી મધ્ય કરે સૌ સેવા;

જેણે કોટીક લાડ લાડ યા અતી મમતાથી,

તે સ્વામી વીણુ ધીકકાર જીવવું શાથી;

જોતા હોશે મુજ રાહ પતી સુખકારી.

થઈ વધુ વાર હજુ કેમ ન આવી નારી
 હોય પતીવ્રતા હું સુદ વન્હીરે દેવા,
 જાગે આ કાયા કાચી ભોગતો લેવા.
 (એટલું બોલી બોળામાં માથુ લઈ ચીતામાં બળી મરે છે)

પ્રવેશ ૯ મો.

સ્થળ—માર્ગ

પ્રજાજન—

ગીતી લાવણી.

ચરે જીવમ આ દેવો, દશાનને કીધો સીતા લાવી;
 સુત ઈદ્રિયત સરખો, રાજાઓ રણમાં વીપરીત ભાવી.
 એ બીણ બીજા પૂત્રો. રણ રાજાપા પ્રધાન સરદારો;
 હજુએ સમજે તો ઠીક, નહીં તો એનો ઘાટ થશે ભુગ;
 રાવણને મારીને, રાજ શોપશે નક્કી વીભીષણને.
 આગળથી એ ચેત્યો, શુભી થયો રઘુવીર શરણે ગદને.
 તિદુષક—વણુ મોતે એ મરશે, એની કાચ માગે છે એવું;
 આવી જક બક ગૂંકા, ચાલો રાંડના ઘેર નથી જોવું.

પ્રવેશ. ૧૦ મો.

સ્થળ—યુદ્ધ હોમી.

કેટલાક વાનરો—(એકઠમ પોકાર કરતા પ્રવેશ કરી) (મારા
 કુલની ટેક—એ રાહ)

આગ્યો ગદીને તમ રાવણ રણમાં;

રાવણુ રણમાં લાવી અબીમાન મનમાં;
સેન્યાજ અપાર શાય ચઢી અતિ બળમાં. આ.યો.
ક્રોધ કરીને સેન્યાજ કાપે, માટે આ.
વિલંબ તણ હોય એક કાણમાં. આ.યો.

રામ—લક્ષ્મ—(સરદારેને)

ધરો હામ ધરો હામ, ડોના દોલે તમામ;
આગ્યોછે ધરી ગુમાન, ઝટ હવે મુકાવું મામ. ધરો.
હોય ના લગાડો વાર, દુખમનો ને મારેમાર;
જલ્દીથી કરો સંહાર, આજ જઈ રણે તમામ. ધરો
બાણ છોડો સનનન, ગદા મારો ગનન:
અપાર આણી ક્રોધ મન, શત્રુની મૂકવો મમ, ધરો

રાવણુ—(એકદમ ધધી આવી ક્રોધાવેશમાં) મુણા દીલ્લી

તખત એ રાહ

મુઆ લક્ષ્મણ તું આવ જરા પાસ. પુત્રનું પુરૂં વેર વાળુરે.
તુંને પો'આહું હું તમને આપાસ. પુત્રનું પુરૂં વે.વાળુરે. (એટલે)
મારો વીજળી કુમાર ઈદ્રજીવ પુ. તેને હવેયો ધણી કરી તેં અતીતપુ.
અધ્યા કદાપી ન છોડું તને આજ. પુ. મુનેસ્થાપી છે અતીશે દીલદાઝ પુ.
નેયા નથી હજી મુખી મુજ હાય. પુ. ભરીછેજ તે બળીયા સાથ બાય. પુ.
લક્ષ્મણ—સ્વાન સરીખો શું કરે બકવાદ જોર મે તારું જોઇ લીધું રે
નથી ચાખ્યો મુજ સર તણા સ્વાદ. જોર મે તારું જોઇ લીધુરે એટલે
તારાપુત્ર મેં પો'આયો જમધામ જો, આજ તને પણ મોકલું તે હામ જો.
રામ—અસ્થાહરો રેહરમખોરયો. જો આજઉતાર બધો હું તારોતોર. જો
રાવણુ—અધ્યા મનુષ્ય આગ્યો છે કાળ પાસ, આજખતો તું નથી મુનેર;

કામુતો કરે ત્રીલોક તણો નાશ, ઓગળતો તું નથી મુનેરે, (એટક)
 મા. ત્રાસથી ક'પેછે સુરમાત્ર, એ, તો તું માનવી તણું તાણુ ગાત્ર, ઓ.
 ધુળે ઘાકથી ધરણીધર શેષ. ઓ. આજ કરાવું તને હું પેશ પેશ. ઓ.
 જોયું જોયું તારે વંદનાનું સેન્ય. ઓ. આજ સહુને પમાડુ છું પતન. ઓ.
 અહ્યા જ્યાં લગી મેડો છું અસુરેશ. ઓ. રીતનું તું મુખ દેખે નવદેશ. ઓ.
 રામ-બગ કરી ગોલી જલકીયું જાય, જોયો મેં તારે આવી બન્યુ રે
 કરે પલકમાં પતન તારી કાય, જોયો મેં તારે આવી બન્યુ રે એ ટેક.
 તારો પ્યારો ઇંદ્રજીત તનુજ, જો. મરાયો તોયે ન લાજ આવી તુજ. જો.
 દીજ દેવને દીધું અતિપે દુખ. જો, તુને હણીને કરે સહુને સુખ જો.
 તુને દેખી આવે દીલગમાં દાઝ. જો અહ્યા કદાપી ન છોડું તને આજ. જો
 (આમ પરસ્પર ગોલી અન્યો અન્ય દૂંદ યુદ્ધ કરે છે; તેમાં
 રામચંદ્રજી રાવણની સર્વ સેન્યાને ડેર કરે છે. છેવટે રામના તીક્ષણ
 બાણથી રાવણ પડે છે.)

મંદોદરી—

(તારી નીશામે ચક્રચુર એ રાહ)

આશું થયુંરે ભરથાર મારા રાજરે, પ્યારા પ્રાણથી માન્યું ના રેરમારે. (એટક)
 જોયો સીતા મેં અતી સમગ્ન યું ગણકાર્યું ન તે લગાર મારા રાજરે. પ્યા.
 મુતા હતા ઘેર સેજ પલંગે, અગમદ અજે ધરી સાર. મારા રાજરે. પ્યા.
 તેહ શરીર રોજાય રતીમાં, આજ ભુમરિ ભરથાર મારા રાજરે પ્યા.
 જોના તાપે ત્રીલોકજ કરે, તે નરના આશા હવાલ મારા રાજરે. પ્યા.
 પરંત્રીનો અલિલાપ કરતાં, મયોજ કુળનો સંહાર મારા રાજરે. પ્યા.
 રામ-ચંદ્ર બરુઆ લાવણી, (સર્પ આદરે હિમરધુમરધરઆદ-એટક)
 શુભ રાણીરે; તાણી મંદોદરીશણી, બુઢીમાયા જમતની લોખણી (એટક)
 હલ થાય નાશ પડયું જેનું નામરે, માટે શોક તજે આ તમામરે.

આત્મા છે અમર અભીરામરે, મીઠ્યાછેરે; આ રાવુ' રાગજ તાણી જુ
તે માટેરે; માની કહ્યું મહારાણી. યા વિલીક્ષણી પટરાણી.
નહીં એથીરે; તાર' પતિવ્રત લાગે, નવ લગ્ન કુળમાં લાગે.
જુલ નહીં નીંદા કરે દ્રાઢ તારીરે, એમાં શ્રેય અતી છે નારીરે.
દયો શોક સરવ વિસારીરે, વિશ્રેયીરે, સચુ' હર પ્રમાણી;
યા વિલીક્ષણી પટરાણી.

ત્રીતાળી ચૈત્યક.

મુણો વિલીક્ષણ વીર આવાર. કરો રાવણને અગ્નિ સંસ્કાર;
ભાષ લક્ષમણ નગ હનુમંત, અંગદ સુગ્રીવને જાણુવંત;
ગ્રહ લંકા વિષે નીરધાર. સાંપો વિલીક્ષણને રાજ આવાર.
પંચી સીતાને લાવો આ કામ, કરી આવો ત્વરાથી એ કામ.
(રાવણને અગ્નિ સંસ્કાર કરવા જાય છે)

પ્રવેશ ૧૧ માં.

સ્થળ—રસ્તો.

રૂપાથો-આશા ગોડી દીપચંદી (અવર મદન અલખેલો એ રાહ)
કાપ્યું કબૂત મોરારી, અહો આજે કાપ્યું કબૂત મોરારી. એ ટેક.
દુખ ઉદયી માહેજ હુમેલા, આજ દીધા તે ઉમારી. અહો.
ટાળ્યા તાપ ત્રીલોકજ કેરા, રાવણ આજે સંહારી. અહો.
સુખના સુરજનાં દરશન પામ્યા, થયો હર આનંદ ભારી. અહો.
અમૃત વૃંદીરે કરી આજે, ગહન મની પ્રભુ તારી. અહો.

પ્રવેશ ૧૨ માં.

સ્થળ—અશોકવાડી.

હનુમંત—(શીયાનો કનદો. પ્રણમું પ્રણમું માત દોમારી એ રહ)

પ્રભુમું પ્રભુમું માત હે મારી, દીન સેવકની લો અરજી સ્વીકારી; (એટલે)
 રમજી લક્ષમણુ હેય ખુશીમાં, આજ રાવણુ દીધો સંહારી. પ્રભુમું.
 લંકાતુ રાજ વિલીક્ષણુજને, દષ્ટ પરણારી મંદોદરી નારી. પ્રભુમું
 આવ્યો છું હું તમને તેજવાને, ચાલો કૃપા કરી જ્યાંછે મુશરી પ્રભુમું.
 સીતા-ગઢલ દાદરો પાનકે છલકે ઉડે જાયરે ગરમકે લીધે એસલ
 અરેછેવન્ય કપીરાજ હનુમંતતને, ખરે હનુમંત તને, અરે મહા વીરતને. એટલે
 મહાવીર મૂળ વતી, વેઠ્યો શ્રમ તેજ અતિ;
 વધે બળ આથી વધુ, દીન દીન આશીશ દઉં તને. અરેછે.

વિલીક્ષણુ--(પ્રવેશ કરી) ગીતી--લાલણી.

દીકર જોડી તમને, શીરનામી વદું છું હું આવાર.

સુખાશન લાવ્યો છું, આપ પધારો તે મધ્યે નીરવાર.

(સુખાશનમાં બેસી સીતાજી જાય છે.)

પ્રવેશ ૧૩ મો,

સ્થળ--રાજમાર્ગ.

મંદોદરી. શરમા, ત્રીજાટા--પીલુ બરડ્યો દિપચંદિ,
 જોડી દિબચકર જનક કુમારી, વદીયે તમને સતિ સુખકારી;
 આપ તમ્હી છું અમે દીન દાસી, રાખજો મેંર કરણુ કલ્યાણી
 આપની સેવા નથી થઈ અરુધી, માણ તે કરજો વાંક વિચારી.

સિતા-- " ત્રીતાળી ચોપાઠ

આજ સેવા ધણી કરી મારી, ન જુલાય ક્યો ગુલુ ભારી;
 નથી વાંક તમારો લગારી અતીથુ' આપની ઉપકારી.
 મારી આશીશ એટલી ફળન્તે. સદાકાળ સુખી તમે રજ્જે.
 (અયથે)

પ્રવેશ ૧૪ મો.

સ્થળ—રથાંગણ.

ગીતી—લાવણિ.

વિલીક્ષણ—

આપ તણી આજ્ઞાથી; જઈ અશોક વાડી મહિ નીરવાર;
 સુખાશન ખેસાડી, લાવ્યા સતીને તેડી જુગદાવાર.

રામ—(સિતાને પાસે આવતાં) ઇંદ્ર સલાની ગઝલ તગદી
 રહુ મારી એ રાહ

છે ધન્ય દિન આજનો આ માસનો નથી;
 ન આવશે નજીક રહે દુર હે સતી
 લ'શે ગયો હજુ કરી રહ્યાં ત્યાં છ માસ;
 લોકાપવાદ લાગ્યો થયું વિશ્વમાં પ્રકાશ.
 સૌ જન કહેશે રહ્યાં ત્યાં, ક્ષરપ એ સહી
 તીહાં પતિવ્રતાપણું, કદી રહે નહીં.

માટે દીવ્ય કરી આવો મુજ પાસ નાર;
 રજેજ બ્રાંતી મારી, તમને કર' અંગીકાર.

સીલા—(ખીલુ દીપચંદી કહું છું નહીંમે એ રાહ)

આવી શરણ આદારી તમારી, કર્મ પડ્યુ તોય પાછળ મારી. આવી.
 આટલા દીનમે અતી દુખ વેઠ્યું, આપ વીરોગ થકીજ મુરારી; આવી.

આખું આન કદી નથી સુકી, માફ કરો કંઈ વાંક વિચારી. આવી.
 ભાગીરથી સીધુ શરણે માઈ. સાચર કે' નથી ઠામ લગારી, આવી.
 તેની પેર થયું' પ્રભુ મારે આવે પતીત ન કંઈ પ્રભુ મારી. આવી.
 આજતપું' જ્યમ કનક તપાવે તમ શરણે રહી થઈ સુખીયારી. આવી.
 (વાનરો પ્રત્યે) ત્રીતાળી ચોપાઈ.

અરે વાનરે વીર આ વાર, કાષ્ટ ચીતા રચોની આ ઠાર;
 કહું દીવ્ય પ્રભુ સનમુખ, ભાગે સદેહ ને ટળે દુખ.

(એકલે વાનરો કાષ્ટ લાવી ચીતા ખડકે છે; તેની પ્રહસીળા
 કરી સીતા તેમાં પ્રવેશ કરે છે, અને થોડીવારે અદભૂત રૂપે બહુ ન
 નિકળી રામચંદ્રજીને સાષ્ટાંગ નમસ્કાર કરે છે; તેમને રામ પ્રેમ સ-
 હીત આલોચન દઈ વામ ભાગે બેસારે છે,)

દેવ લોકે—(અંતરીક્ષ આવી) (મુજ ઉપર ગુજરી પીતા

મહારાજ આજ શીરતાજ સદા સુખકારી,
 સુર ગૌહીજ કીધ સુખી રાવણને સંહારી. ટેક,
 છે સુખ કરતા દુખ હરતા નીન જન ત્રાતા,
 ભાવે ભક્તી કરવાથી થાય સુખ શાતા;
 સેવકની નીસદીન સાચ કરો છે સારી,
 સુર ગૌ હીજ કીધ સુખી રાવણને સંહારી.
 શરણુગત વતસલ સંકટ હરણુ દયાળુ
 બહુ નામીં અંતર જાતી અકામી કૃપાળુ;
 જોઈ અકળ કળા થઈ મુમ મતીજ અમારી
 સુર ગૌ હીજ કીધ સુખી રાવણની સંહારી
 સચરાચર આપીક ભકન પાર્શ્વ મણી સાર.

ત્રીગુણાત્મક સુષ્ટી અસ્તોદય કરનાર.
જન્મ જન્મ નીંબી મધે ઝાઝ આપ સુખકારી;
સુર ગૌ દીજ કીધ મુખી સેવણને સંહારી.
હવે અવધપુરીમાં આપ આપ પધારે પ્રીતે,
ભરતદીક ભરતો રાહ જુઓ છે નીત્યે;
અમ અર્થે લઈ અવતાર કીધા ઉપકારી
હવે આરા લઈ જઈએ નીજ ધામ મોરારી.

સેવક—

ત્રીતાળી ચાપાઈ.

આવ્યુ પુષ્પ વિમાનજ આંહે, ચાલો આપ ખીરાજો તે માંહે.

રામ—ભાઈ થાઓ બહુ સાવધાન ખોટી ચાચ છે પુષ્પ વિમાન;
ભર્ત જોયા હશે નીત વાટ. મોટો છે મનમાં એ ઉચાટ,

લક્ષ્મણ—થયાં પુર્ણ વરસ ચૌદ આજ; જઈએ જલ્દી અવધ નાહરાજ
(સૌ ધણા હર્ષભેર જાય છે)

ધુતધાર—

દાહુરા

કરશે નહી કુટંબમાં કુસંપ નરને નાર,
થયો કુસંપથી આ જુઓ રાવણ કુળ સંહાર
માટે સંપ થકી રહો સદાય નરને નાર.
સંપથી ભુખ અદકુ નથી અવનીમાં નીરધાર.
સંપ થકી શત્રુ હડે સંપથી લક્ષ્મી સોય;
સંપથી યશ અવની વીણે. વખાણુશે સૌ કાય.

ગીતી-લાવણી.

રામચંદ્ર લઈ સીતા અવધ ગયા સૌ સભાનીનો મુલુજો-
આ ખેલ અનોખમ આજ, પૂર્ણ થયો વર્ગી કૃપા આપ કરજો;

- સર્વ પાત્રો—ધનાશ્રી ત્રીતાળ ધીમે—વિનયી ધરજો ખ્યાન એરાહ) નાટક નૌતમ આ રચીક રચ્યુ નાટક નૌતમ આજ (એ ટેક)
- કરતુ કુળ નીકરે કીધુ દીધુ સુરદીજ સુખ;
- અવધ સીધાવ્યા સીતા લઈને હર્ષા પ્રજા તણાં દુખ. ટસીક.
- સહજ એકાદશ વર્ષ અવધનું રાજ કરી રઘુરાય,
- દંપતી એહ સ્વમામ દીધાવ્યા વંદુ ભાવે સદાય. કરસી.
- ગર્વ ન કરશે સજ્જન શાણા ,પરદાર અભીલષ;
- જો એ વ્યસનથી રાવણ કુળનો નીશચે થયો જુઓ નાશ. રસીક.
- અમે છીએ શીવજી તણા સેવક, પરખત ને રામ રાંગ
- આઘસકિત તણા છીએ ઉપાસી ઉરમાં આણી ઉમંગ. રસીક.
- ભાકતી વદને ભકતી વિક્રમ સંવત સાલ
- કાન્યુન માસની પુર્ણી મે કયું; નાટક પુર્ણ રસાળ. રસીક
- ઓતી સજ્જન આ નાટકમાં, ભાગો ખામી ખોડ,
- મસ્તી સુધારાને માટે માગીએ દા કરજોડ. રસીક.

સતમ અંક સમાપ્ત.)

અહિરખખર.

થોડા હીવસમાં છપાઈ અહાર પડશે.

રણુછોડ લીલા.

હાદાર નાથની અત્યુત્તમ લીલાઓ, સમયાનુસાર ભજ્જી ગાયનો સાથે. કીર્મત બાર આના.

યવન બાળા.

હાસ્યરસ તથા દ્રઢચારસથી ભરપુર નોવેલ છે. એક વખત વાંચવા લીધા બાદ મુદ્રવા બન થતું નથી. આશરે પોણા બેસો પૃષ્ઠનું દળદાર પુસ્તક થશે. મુલ્ય એક રૂપીઆ.

પ્રેમ કીશોરી.

કલ્પીત નવલકથા હાસ્યરસ તથા દ્રઢચારસથી ભરપુર મુલ્ય આઠ આના.

તે શીવાય નવીન નોવેલો જુની વાતાઓ તથા મુસલમાની કીસ્સાઓ અને ઉર્દુ નાટકો વર્ગિતે તમામ જાતના પુસ્તકો મળેશે.

મળવાનું ઠેકાણું.

બુકસેલર—દલાલ જેઠાલાલ વાડીલાલ.

કે. સારંગપુર તળીઆનીપોળ—અમદાવાદ,

